

ΝΕΟΛΟΓΟΥ

ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΑ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ

ΠΟΛΙΤΙΚΗ, ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ, ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ Σ. Ι. ΒΟΥΤΥΡΑΣ.

ΑΡΙΘΜΟΣ 45.

ΤΟΜΟΣ Γ'.

24 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ 1894

ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ.

Ἡ ἐν Ἑλλάδι πολιτικὴ κατάστασις προσέλαβε κατ' αὐτὰς ζωηρότητα τινα διὰ τὴν προσέγγισιν τῆς συγκλήσεως τῆς Βουλῆς, μεθ' ἧν, γεννησομένην πιθανῶς ἄμα τῇ ἐπανόδῳ τοῦ βασιλέως, ὅστις ἀνεμένετο εἰς Ἀθήνας τῇ παρελθούσῃ παρασκευῇ, δοθήσεται ὀριστικὴ τις τροπὴ εἰς τὰ πράγματα. — Ὡς πρὸς τὴν θέσιν τοῦ ζητήματος τοῦ συμβιβασμοῦ, τοῦτο ὑπάρχει τὸ νεώτερον, ὅτι ἢ τε ἀγγλικὴ καὶ ἢ γαλλικὴ κυβέρνησις ἠρνήθησαν, ὡς εἰκόσ, νὰ λάβωσιν ὑπ' ὄψει τὰς αἰτήσεις τῶν ἀγγλῶν καὶ γάλλων ὁμολογιούχων, ἐπικαλουμένων τὴν παρὰ τῇ ἑλληνικῇ κυβερνήσει ἐπέμβασιν αὐτῶν. — Ἀλλὰ κατὰ τὴν ἑβδομάδα ταύτην ἀνεκινήθη ὅλως παρὰ προσδοκίαν καὶ τὸ ζήτημα τῆς ἐξωτερικῆς πολιτικῆς τοῦ βασιλείου, τοῦ **Μυνάντορος τῆς Ρώμης** ἀναγράφαντος ὅτι ὁ ἰταλὸς πρωθυπουργὸς δυσαρέστως διάκειται πρὸς τὴν Ἑλλάδα, διότι θεωρεῖ αὐτὴν πρесеγγισάσαν πρὸς τὸν ρωσγαλλικὸν σύνδεσμον. — Περιττὴ ἐν τούτοις ἡ κατάδειξις τοῦ ἀνυποστάτου τῆς τοιαύτης εἰδήσεως. Ἐν πρώτοις ἡ Ἑλλὰς οὐδέποτε ὑπέσχετο τῷ κ. Κρίστῳ, ὅτι θὰ ρυθμίξῃ τὴν ἐξωτερικὴν πολιτικὴν αὐτῆς κατὰ τὰ ἀρέσκοντα αὐτῷ ἢ τῇ ἰταλικῇ ἐν γένει πολιτικῇ· καὶ ἂν πράγματι λοιπὸν ἢ ἑλληνικὴ κυβέρνησις ἔκλινε σαφῶς πρὸς τὸν ἕτερον τῶν εὐρωπαϊκῶν συνδέσμων, οὐδὲν εἶχε δικαίωμα ὁ γηραιὸς ἐκ Κατάνης πολιτευτῆς νὰ ἐκφράξῃ εὐαρέσκειαν ἢ δυσαρέσκειαν ἐπὶ τούτῳ. — Ἐπειτα οὐδὲν ὑπάρχει τὸ ἐπιτρέπον τὴν ἐλαχίστην ὑπόνοιαν, ὅτι ἡ Ἑλλὰς, ἥτις εἶνε καθ' ὁλοκληρίαν περιεσπασμένη ὑπὸ τοῦ οικονομικοῦ ζητήματος, ἀπεφάσισε νὰ ἐξέλθῃ τῆς πολιτικῆς αὐτῆς, συνισταμένης εἰς φιλόφρονα καὶ εὐλαθεῖ πρὸς πάντας συμπεριφορὰν, ἐφ' ὅσον, ἐννοεῖται, ἡ εὐλάβεια καὶ φιλοφροσύνη αὐτὴ δὲν ἀπάρδει

πρὸς τὴν ἀξιοπρέπειαν καὶ τὰ δικαιώματα αὐτῆς ὡς ἀνεξαρτήτου κράτους.

Ἄλλὰ καὶ ἡ εἰς τὰς δύο τευτονικὰς αὐλὰς ἐκδρομὴ τοῦ νεαροῦ τῆς Σερβίας βασιλέως παρέσχεν ἀφορμὴν εἰς τινὰς λίαν ὑπερευαίσθητους παρισίνους κύκλους τῶν Παρισίων εἰς ἀντίστροφα τῶν ἐν Ρώμῃ περὶ Ἑλλάδος γενομένων συμπεράσματα· ἐπίστευσαν ὅτι ὁ βασιλεὺς Ἀλέξανδρος κατὰ τὴν ἐπίσκεψιν ταύτην τοῦτο προτίθεται, νὰ προσδέσῃ τὸ βασιλεῖον αὐτοῦ εἰς τὸ τρίππον τῆς γερμανοαυτροῖταλικῆς συμμαχίας ἄρα. Ἐννοεῖται ὅμως ὅτι εἰς τὰς τοιαύτας φαντασιοπληξίας οὐδεὶς ἀπέδωκε σημασίαν πλεονα ἐκείνης, ἢ ἦσαν ἀξίαι. — Καὶ βεβαίως ἀφοῦ πᾶς ἐννοεῖ ὅτι ἐκεῖνο, ὅπερ ὁ βασιλεὺς Μιλάνος μετὰ πάσης τῆς πολυχρονίου πείρας καὶ τοῦ παρὰ τῷ στρατῷ τῆς χώρας γούπτρου αὐτοῦ παρὰ τὰς ἰδίας ἀρχὰς καὶ τοὺς ἰδίους πόθους δὲν ἐτόλμησε νὰ πράξῃ ἐναντίον τῶν αἰσθημάτων τοῦ σερβικοῦ λαοῦ, πάσῃ δυνάμει ἀποκρούοντος τὸν τοιοῦτον σύνδεσμον, δυσχερῶς θὰ ἐπεχειρεῖ ὁ νεαρὸς αὐτοῦ υἱὸς καὶ ἡ ὑπὸ τὸν κ. Νικολάεβιτς μὴ ἐπὶ πολλῇ δημοτικότητι καυχωμένη κυβέρνησις. — Ἐπειτα δὲν βλέπομεν τί ἡδύνατο σήμερον μάλιστα νὰ προσδοκᾷ ἀγαθὸν ἡ Σερβία ἐκ τῆς εἰς τὴν συμμαχίαν ἐκείνην προσχωρήσεως αὐτῆς. — Ὑπῆρξέ ποτε ἐποχὴ, καθ' ἣν ἡ Τριπλῆ ἡγεμόνευε τῆς Εὐρώπης, ἴσως δὲ τότε ἡ τοῦ σερβικοῦ βασιλείου σύνταξις μετὰ τῆς ἰσχυροτάτης μερίδος θὰ εἶχε λόγον τινά· διότι ἀναμφιδόλως ὁ ἀσθενὴς ἐκ τοῦ ἰσχυροῦ μόνον δύναται νὰ ἐλιπίξῃ δύναμιν καὶ ἐπὶ τῆς βοηθείας τούτου, ὅταν ἔχῃ ταύτην ἐξησφαλισμένην, νὰ εἰσὶν τὴν πολιτικὴν τῆς ἐξυπηρετήσεως τῶν συμφερόντων αὐτοῦ. — Ἀλλὰ νῦν, ὅτε ἡ τευτονικὴ ὑπεροχὴ διὰ τῆς ρωσγαλλικῆς συναδελφώσεως ἐξέλιπεν, ὅτε ἡ Δύναμις ἐκείνη, πρὸς ἣν τοσοῦτοι δεσμοὶ συνάπτουσι τὸ σερβικὸν ἔθνος καὶ πρὸς ἣν φέρονται ἀπολύτως καὶ οὐχὶ ἀνευ λόγου ἀποχωρῶντος αἰ συμπάθειαι τοῦ σερβικοῦ λαοῦ διὰ τοῦ συνασπισμοῦ αὐτῆς μετὰ τῆς μεγάλης τῆς Εὐρώπης Δημοκρατίας

ἐξῆλθε τῆς μονώσεως αὐτῆς καὶ ἐπίνεγκε τὴν ἰσοροπίαν ἐν ταῖς εὐρωπαϊκαῖς δυνάμεσι, προσχώρησις τῆς Σερβίας εἰς τὴν Τριπλῆν θὰ ἦτο προῖον προσωπικῶν μόνον αἰσθημάτων καὶ διὰ τοῦτο οὐδὲν θὰ εἶχε τὸ ἀσφαλὸς καὶ λελογισμένως ἐξυπηρετοῦν τὰ καλῶς ἐννοούμενα γενικά σερβικά συμφέροντα. — Τελευταῖον ἔχομεν τὴν περὶ τῆς εἰς Βουδαπέστην ἐπισκέψεως τοῦ βασιλέως δῆλωσιν τῆς αὐстроουγγρικῆς πολιτικῆς, ἣν εὐρίσκουμεν ἐν τῷ σχετικῷ ἄρθρῳ τῆς βιενναίας **Ἐφημερίδος τῶν ξένων**, ὄργάνου τοῦ ἐπὶ τῶν ἐξωτερικῶν αὐстроουγγρικοῦ ὑπουργείου, ὅπερ, ἐξαίρον τὴν σημασίαν τοῦ γεγονότος, παρέστησεν αὐτὸ ὡς τεκμήριον τῶν φιλιῶν σχέσεων τῶν δύο ὁμόρων χωρῶν, σχέσεων, ὑπὲρ ὧν σεντελεῖ ἡ τοῦ βασιλέως πρωτοβουλία, τὴν ἐν Βουδαπέστη δὲ γενομένην αὐτῷ ὑποδοχὴν ὡς ἐνδειξὴν τῶν συμπαθειῶν, ὧν ὁ νεαρὸς ἄναξ ἀπολαύει ἐν Αὐстроουγγαρίᾳ. — Οὕτω τὰς φιλοφρονήσεις αὐτοῦ τὸ ἡμεπίσημον ὄργανον τοῦ κόμπος Καλνὸκν ἀνέφερεν εἰς μόνον τὸ πρόσωπον τοῦ βασιλέως, οὐδὲν δὲ εἶπε περὶ τοῦ σερβικοῦ λαοῦ, ὅπερ βεβαίως δὲν θὰ συνέβαινεν, ἂν ἡ ἐλαχίστη ὑπῆρχεν ἰδέα περὶ πολιτικῆς προσεγγίσεως. — Τὰ αὐτὰ δύνатаι τις νὰ φρονῇ καὶ περὶ τῆς εἰς Βερολίνον ἐπισκέψεως. — Καὶ αὐτόθι ἀπεδοθήσαν τῷ βασιλεῖ Ἄλεξάνδρῳ πᾶσαι αἱ προσκίουσαι εἰς τὸ ἀξίωμα αὐτοῦ ὑψηλαὶ τιμαί, πᾶσαι αἱ φιλοφρονήσεις, αἱ ὀφειλόμεναι εἰς ἡγεμόνα φίλου κράτους νεωστὶ ἀναλαβόντα τὴν ὑπάτην ἀρχὴν καὶ δεόμενον τῆς εὐνοίας πασῶν τῶν εὐρωπαϊκῶν αὐτῶν — καὶ ἐν τούτῳ ζητητέον τὸν σκοπὸν τῶν ἐνδρομῶν αὐτοῦ — ὅπως δυνάμει καὶ τοῦ οὕτως ἐνισχυομένου γοήτρου αὐτοῦ εὐχερέστερον διεξαγάγῃ τὸ ἔργον τῆς ἐσωτερικῆς τοῦ κράτους αὐτοῦ ἀνορθώσεως. — Ἀπὸ τούτου ὅμως μέχρι τῆς βουλῆς περὶ προσαρτήσεως τῆς Σερβίας εἰς τὴν τριπλῆν συμμαχίαν ὑπάρχει ἀπόστασις, ἣν μόνον φαντασία λίαν εὐερέθιστος δύναται νὰ διέλθῃ. — Πάντα λοιπὸν τὰ ὑπὸ τὴν ἐννοίαν ταύτην διαθρυλληθέντα ἐν Παρισίῳ εἶνε πάντῃ ἀνυπόστατα, ὡς ἀνυπόστατα ἀπεδειχθήσαν καὶ ὅσα κατὰ καιρὸς ὑπὸ ἀνάλογον πνεῦμα ἐκυκλοφόρησαν ἐν τῇ γαλλικῇ πρωτευούσῃ περὶ τῶν σχέσεων ἄλλων κρατῶν πρὸς τὸν τευτονοϊταλικὸν σύνδεσμον.

Ἐν τῇ δυσμικῇ Εὐρώπῃ ἔχομεν ἐπασχολοῦν τοὺς πολιτικολογοῦντας τὸ ζήτημα τοῦ ἐν Γερμανίᾳ θεοδπισμοῦ ἐξαιρετικῶν τιμῶν κατὰ τῶν ἐγκληματούντων μέτρων, ἰδίᾳ δὲ τῆς περιστολῆς τοῦ συνέρχεισθαι, ζήτημα δέ, ὅπερ περιέστησεν εἰς διαφωνίαν τὸν κόμητα Καπρίθην πρὸς τὸν κόμητα Ὀυλεμπουργ, τὸν πρῶτον πρωθυπουργόν, διαφωνίαν μάλιστα, ἥτις παρέσχεν ἀφορμὴν τοῖς ἀπὸ τῶν σπουδαιοφανῶν θρυλλημάτων χρηματιστικῆς ὀφελείας προσδοκῶσι νὰ δημιουργήσωσι καὶ παραίτησιν τοῦ γερμανοῦ ἀρχιγραμματέως. — Καὶ παραίτησις μὲν τοιαύτη οὔτε ὑπῆρξεν, οὔτε θὰ ὑπάρξῃ κατὰ πᾶσαν πιθανότητα προσδεχῶς, ἅτε τοῦ κόμητος Καπρίθι ὄντος τοῦ πιστοτάτου ὄργάνου τῆς ἐξωτερικῆς καὶ ἐσωτερικῆς πολιτικῆς τοῦ αὐτοκράτορος Γουλιέλμου, τὰ ἐσωτερικά πράγματα ὅμως τῆς μεγάλης ὁμοσπονδίας εἶνε τοιαῦτα, ὥστε εὐλόγως συγκεντροῦσι πᾶσαν τὴν προσοχὴν τῶν ἐνδιαφερομένων. — Τὸ κοινωνιστικὸν ἰδίᾳ ἐκεῖνο ρεῦμα, καθ' οὗ ὁ σιδηροῦς ἀρχιγραμματεὺς εἶχε στρέψῃ πᾶσαν τὴν αὐστη-

ρότητα αὐτοῦ καὶ τοῦ ὁποίου τοὺς μεγάλους καὶ μικροὺς παράγοντας ἐντὸς τε καὶ ἐκτὸς τοῦ κοινοβουλίου δὲν ὄκνει νὰ ὀνομάζῃ φανερά καὶ κατὰ πρόσωπον ἐχρθοῦς τοῦ κράτους, ἀφ' ὅτου ἀπέτυχεν ἡ μετὰ τὴν ἀποχώρησιν τοῦ πρίγκιπος Βίσμαρκ, οὗ τὴν τραχεῖαν πολιτικὴν ἀπεδοκίμαζεν ὁ αὐτοκράτωρ, γενομένη ὑπὸ τούτου ἀπόπειρα ὅπως διὰ παραχωρήσεων τινῶν χαλιναγωγῆσθαι καὶ αὐτὸς κατὰ βούλησιν διευθῆναι τὸ κόμμα, προσλαμβάνει ὁσπμέραι ἐντασιν συγκεντροῦσαν κατ' ἀνάγκην πᾶσαν τὴν προσοχὴν τῶν ἀρμοδιῶν. — Αἱ παραχωρήσεις αὗται καὶ ὑπὲρ μερικῆς τιμος πληρώσεως τῶν σοσιαλιστικῶν ἀξιώσεων ἐκδηλωθεῖσα αὐτοκρατορικὴ μέριμνα ἀτυχῶς τοῦτο μόνον ἐπίνεγκεν, ἀνήγαγον μὲν τὴν περὶ ἧς ὁ λόγος κοινοβουλευτικὴν ὁμάδα καὶ τοὺς πρεσβεύοντας τὰ αὐτῆς εἰς περιωπὴν ἀνεγνωρισμένου πολιτικοῦ κόμματος, ἐξεθρόσυναν δὲ αὐτὴν εἰς νέας μείζονας καὶ ἀπαραδέκτους ἀπαιτήσεις καὶ ἐπέτρεψαν αὐτῇ, ἐπωφελουμένη ἐκ τῆς νέας ἠθικῆς δυνάμεως, ἣν ἡ μέριμνα ἐκεῖνη παρεῖχεν αὐτῇ, νὰ ταυτίσῃ τὸν ἀγῶνα αὐτῆς πρὸς τὸν ἐργατικόν, ἐξ οὗ νέα, ὑλικὴ ἦδη, δύναμις, προσετέθη αὐτῇ. — Ἡ κατάστασις οὕτω προσέλαβε τροπὴν, ἥτις ἀπέφηνεν ἀναγκαίαν τὴν ἐπὶ τὰ βισμάρκεια περισταλτικὰ μέτρα ἐπάνοδον καὶ τοῦτο ἀπεφάσισεν ὁ γερμανὸς ἀρχιγραμματεὺς, ἔχων ἀναμφιδόλως τὴν συγκατάθεσιν τοῦ μετὰ λύπης ἰδόντος ψευθεύσεως τὰς ἀγαθὰς αὐτοῦ προθέσεις αὐτοκράτορος. — Ἄλλ' ἐν τούτῳ προέκυψε διαφωνία αὐτοῦ πρὸς τὴν πρωσικὴν κυδέρνησιν, ἥτις, ἔχουσα ὁμοφρονοῦντα αὐτῇ τὰ φιλελευθέρῃ στοιχεῖα τοῦ κοινοβουλίου, δὲν ἐγκρίνει τὴν χρῆσιν τῆς βισμάρκειου μεθόδου. — Καὶ εἶνε μὲν τὰ νῦν προτινόμενα μέτρα, κυρίως, ὡς εἶπομεν, εἰς τὸν περιορισμὸν τοῦ δικαιώματος τοῦ συνέρχεισθαι συνιστάμενα, πολλῶ τῶν τοῦ σιδηροῦ ἀρχιγραμματέως ἐλαφρότερα, ἀλλ' οἱ τὰς φιλελευθέρους ἀρχὰς πρεσβεύοντες καὶ οἱ κατὰ τὰς ἀρχὰς ταύτας τὴν πολιτικὴν αὐτῶν ρυθμίζοντες πρῶσοι ὑπουργοί, μάλιστα δὲ ὁ πρωθυπουργὸς Ὀυλεμπουργ, φοβοῦνται μὴ δι' αὐτῶν διανοιχθῇ ἡ ὁδὸς πρὸς ἐπάνοδον εἰς τὸ ἀρχαῖον σύστημα. — Ἴδωμεν ποῦ θὰ καταλήξῃ ὁ ἀγῶν οὗτος.

Ὡς πρὸς τὰ ἰαπωνοσινικά πράγματα, ταῦτα παραμένουσιν ἐν στασιμῷ τινὶ ὅχειδῳ καταστάσει. — Ἀμφότεροι οἱ ἐμπόλεμοι ποιοῦνται μεγάλας παρασκευὰς πρὸς νέας μάχας· ἀλλ' ἐπειδὴ αἱ παρασκευαὶ αὗται, ὡς πρὸς τοὺς Σίνας μάλιστα, εἰς συμπλήρωσιν αὐτῶν ἔχουσι χρεῖαν τῆς ἐκτελέσεως δοθεισῶν εἰς Εὐρώπην μετὰ μακρῶν σχετικῶς διορισῶν παραγγελιῶν, αἱ δ' ἀποστάσεις ἄς ὀφείλουσι νὰ διέλθωσιν οἱ ἐμπόλεμοι πρὸς συνάντησιν ἀλλήλων κατὰ ξηρὰν ἀπαιτοῦσι χρόνον πολύν, ἐγγύς δὲ καὶ ἡ χειμερινὴ περίοδος, φαίνεται πιθανὴ ἀναβολὴ μεγάλων ἐχθροπραξιῶν, ἐκτὸς ἂν ἄλλη τις κρίσιμος ναυμαχία παράσχη νέαν τροπὴν εἰς τὸν ἀγῶνα. — Μεταξὺ τοῦτο ἐπιστώθη, ὅτι αἱ εὐρωπαϊκαὶ δυνάμεις, μὴ δυνηθεῖσαι νὰ συνεννοηθῶσιν ἐν τούτῳ, δὲν θὰ ἐπεμβῶσιν εἰς κατάπαυσιν τοῦ πολέμου, ὅπερ ἐτι μᾶλλον ἐνισχύει τὴν τροκεφραθεῖσαν περὶ παρατάσεως τοῦ πολέμου τούτου γνῶμην.

Η ΑΓΙΑ ΓΡΑΦΗ ΚΑΙ Η ΟΡΘΟΔΟΓΙΣΤΙΚΗ ΚΡΙΤΙΚΗ*

Οί γνωστικοί.

Οὔτοι ἐν τῷ κατὰ τῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ Χριστοῦ ἀγῶνι αὐτῶν, καίτοι ἐφρόνουσι ὅτι ἦσαν Χριστιανοί, ἐπ' ἄλλου ἐδάφους μετέφερον τὸν πόλεμον διαφόρου τοῦ τῶν ἐθνικῶν· πρὸς ὑποστήριξιν δὲ τῶν πλανῶν αὐτῶν πολλοὶ τούτων προσέβαλλον τὰς ἀγίας Γραφάς. Τὸ σύστημα τοῦτο τῆς γνώσεως, ὅπερ κατὰ τὸν Βαυρ εἶνε ἡ πρώτη πρόφορος ἀπόπειρα Χριστιανικῆς φιλοσοφίας τῆς θρησκείας ἀναφανείσα ὡς μέσον τι μεταξὺ τοῦ Εὐαγγελίου καὶ τοῦ ἀρχαίου κόσμου, κρᾶμα ἐπομένως Χριστιανισμοῦ καὶ ἐθνισμοῦ, τὸ πᾶν συγγέει συγκλωθὸν τᾶσφύκλωστα καὶ ταυτίζον τὰ διάφορα. Θεωροῦν κοινῆς ἀρχῆς ἐθνισμὸν καὶ Χριστιανισμὸν καὶ μόνον διαφόρους βαθμοὺς τῆς ἀναπτύξεως τῆς θρησκευτικῆς συνειδήσεως τοῦ ἀνθρώπου συγγέει τὸ θεῖον μετὰ τοῦ κοσμικοῦ στοιχείου μὴ διακρίνον μυθολογίαν καὶ θεῖαν Ἀποκάλυψιν· ὁ Ἰουδαϊσμός ἀποχωρίζεται ἀποτόμως ὑπὸ τινῶν τοῦ Χριστιανισμοῦ· ἀντὶ δὲ νὰ διορωσιν ἐν τούτῳ τὴν συμπλήρωσιν ἐκείνου, ἀντιλαμβάνονται τοῦ Χριστιανισμοῦ ὡς καταδικάζοντος τὸν νόμον· ὁ δὲ κοινὸς χαρακτήρ ὄλων τῶν ἀποχωρέσεων τῆς γνώσεως συνίσταται εἰς τὸν ἀποχωρισμὸν τοῦ Χριστιανισμοῦ τῆς συναγωγῆς, τῆς Ν. Δ. ἀπὸ τῆς Π. κ. αἰ. Ἐκ τούτου δὲ προέρχεται ἡ ὁ πόλεμος αὐτῶν κατὰ τῆς Π. Δ. ἰδίχ ἢ ἡ ἀπέρησις πολλῶν βιβλίων τῆς Ν, αἰ. δὲν συνδέουσι πρὸς τοὺς παραδόλους καὶ ἄγαν φαντασιώδεις ἰδέας αὐτῶν ἢ τέλος ἢ μεταβολὴ τῶν ἱερῶν ἱστοριῶν κατὰ τὸ δοκοῦν αὐτοῖς.

Μὴ θέλων νὰ ἀπασχολῶ τοὺς ἀναγνώστας ἀναφέρων λεπτομερῶς τὰ διάφορα συστήματα αὐτῶν περιορίζομαι μόνον εἰς ἓν τοῦ Μαρκιῶνος, διότι εἶναι τὸ γνωστότερον ἡμῖν.

Ἀνήκων εἰς τοὺς παραδεχομένους δύο ἀρχὰς διύσχυρίζεται ὅτι μεταξὺ Π. καὶ Κ. Διαθήκης ὑπάρχει ἀπόλυτος ἀντίθεσις, ὅπερ ὑποχρεοῖ αὐτὸν νὰ παραδεχθῇ δύο ἀρχὰς ἀπολύτως ἀντιθέτους· ἀπορρίπτει λοιπὸν τὴν Π. Δ. διὰ νὰ ὑποστηρίξῃ μέρος τῆς Νέας. Δικαίως διὰ τοῦτο λέγει καὶ ὁ Τερτυλλιανὸς ὅτι ὁ κύριος σκοπὸς τοῦ αἰρεσιάρχου τούτου ἦτο κυρίως ὁ χωρισμὸς τοῦ νόμου καὶ τοῦ Εὐαγγελίου.

Ἐπειδὴ δὲ τὰς ἐνστάσεις αὐτοῦ κατὰ τῶν βιβλίων τοῦ παλαιοῦ νόμου ἐκτίθησιν ἐν τινι βιβλίῳ ἐπιγραφόμενῳ «Ἀντιθέσεις», περιῆλθον δὲ μέχρις ἡμῶν αἱ ἐν αὐτῷ ἰδέαι διὰ τοῦ Τερτυλλιανοῦ ἰδίχ, ἀξιοῦμεν τοῦτο ἰδιαιτέρας μνείας καίπερ μὴ περιωσθέν.

Ἡ Π. καὶ ἡ Κ. διαθήκη κατ' αὐτὸν δὲν ἀναγνωρί-

ζοῦσι τὸν αὐτὸν Θεόν· ὁ μὲν Θεὸς τῶν Ἰουδαίων ὁ δημιουργὸς εἶνε περιορισμένος καὶ αὐστηρὸς, ὠμὸς καὶ ἄγριος· ἐπιβάλλει τοῖς Ἰσραηλίταις νόμον, τὸν ὅποιον ἀδυνατοῦσι νὰ πληρώσωσι· τοὺς δὲ ἄλλους λαοὺς ἐγκαταλείπει εἰς τὴν τύχην αὐτῶν· ὁ δὲ Θεὸς τῶν Χριστιανῶν τὸναντίον· εἶνε ἀγαθὸς καὶ φιλόνηρωπος ἐπιθυμῶν τὴν μκαριότητα τῶν ἀνθρώπων.

Ἐπὶ πολὺ διατελῶν ἄγνωστος ἐπὶ τέλους ἐλάμφη ἔνεκα τῆς ἀθλιότητος ἡμῶν καὶ ἀπέστειλε τὸν Χριστόν, ὅστις αἴφνης ἐφάνη ἐν Καπερναοῦμ χωρὶς νὰ προσλάβῃ τι ἐκ τῆς Μαρίας τὸ 15ον ἔτος τῆς βασιλείας τοῦ Τιβερίου διδάσκων τὸν ἀγαθὸν Θεόν καὶ τὸ Εὐαγγέλιον τῆς ἀγάπης· ὁ Χριστὸς εὐλογεῖ ὅσους καταραῖται ὁ Θεὸς τῶν Ἰουδαίων· ἀποθανῶν δὲ κατὰ δόκησιν κατέβη εἰς τὸν Ἄδην διὰ νὰ σώσῃ οὐχὶ τοὺς ἀπογόνους τοῦ Σὴθ καὶ Σὴμ, τοῦ Ἀβραάμ. καὶ τῶν πατριάρχων, ἀλλὰ τοὺς ἀπογόνους τοῦ Κάλιν, τοὺς κατοίκους τῶν Σοδόμων καὶ Γομόρρων, τοὺς Αἰγυπτίους καὶ ἐθνικοὺς.

Τινὰς ἐκ τῶν μουφῶν τῶν κατὰ τοῦ Θεοῦ τῶν Ἰουδαίων τοῦ Μαρκιῶνος γνωρίζομεν. Πολλὴν δὲ κατάρχησιν ποιεῖται τῆς περὶ τῆς πτώσεως διηγήσεως τῆς ἀγίας Γραφῆς διὰ νὰ λάβῃ ἀρομὴν νὰ μεμψθῇ τὸν δημιουργόν.

Ἄν ὁ δημιουργὸς, ἔλεγεν, ἦτο ἀγαθός, δὲν θὰ ἐπέτρεπε ν' ἀπατηθῇ ὑπὸ τοῦ διαβόλου ὁ κατὰ τὴν ἑαυτοῦ εἰκόνα δημιουργηθεὶς ἄνθρωπος καὶ νὰ γείνη λεία τοῦ θανάτου· ἂν ἦτο προγνώστης, δὲν θὰ ἠγνόει τὰ μέλλοντα· ἂν ἦτο παντοδύναμος, θὰ εἶχε τὴν δύναμιν νὰ ἐκμηδενίσῃ τὰς πανουργίας τοῦ Σατανᾶ.

Ἄλλὰ καὶ ἑτέραν ἀπόδειξιν τῆς ἀτελείας τοῦ Θεοῦ τοῦ Ἰσραὴλ προβάλλεται ἐκ τῆς Γενέσεως· δύναται ποτε ὁ Θεὸς ν' ἀγνοῇ ποῦ εἶνε ὁ Ἄδμ. καὶ νὰ ζητῇ αὐτόν; νὰ καταβῇ εἰς Σόδομα καὶ Γόμορρα νὰ ἴδῃ τί συμβαίνει; ἀπαγορεύων τὴν κλοπὴν ἐπιτρέπει τοῖς Ἰουδαίοις κατὰ τὴν Ἐξοδὸν νὰ κλέψωσι τὰ χρυσὰ καὶ ἀργυρὰ σκεῦη τῶν Αἰγυπτίων· ἐπιβάλλων τὴν ἀνάγκυσιν τοῦ Σαββάτου λησμονεῖ τὴν ἐντολὴν ταύτην πρὸ τῆς Ἰεριχοῦς· αὐστηρῶς ἀπαγορεύων τὴν εἰδωλολατρείαν, διατάσσει νὰ ὑψωθῇ χαλκοὺς ὄρις ἐν τῇ ἐρήμῳ· εἶνε φιλεκδικὸς, ζηλότυπος, ὀργίλος· καὶ ἐν γένει ἔχει ὅλας τὰς ἀτελείας καὶ κακίας τῶν δημιουργημάτων· μίαν δὲ μόνην ιδιότητα ἀναγνωρίζων ἐν αὐτῷ τὴν δικαιοσύνην διύσχυρίζεται ὅτι αὕτη κενωρισμένη οὐσα τῆς ἀγαθότητος μεταβάλλεται εἰς ὠμότητα. Ποσάκις ἔκτοτε δὲν ἐπαναλήφθησαν αἱ κατηγορίαι αὗται καὶ δὲν ἐπαναλαμβάνονται ἄχρι τῆς σήμερον! σημειωτέον δὲ ὅτι ὁ αἰρετικὸς οὗτος ἤκμασε περὶ τὰ μέσα τῆς Β'. ἐκατονταετηρίδος.

Ὁ Μαρκιῶν οὕτως ἀπορρίπτει ὀλοκλήρην τὴν Παλαιὰν καὶ διατηρεῖ μόνον τὴν Νέαν. Ἐν τούτοις ἀπαρνούμενος τὸ θεῖον κῦρος ἐκείνης δὲν διαμφισβητεῖ καὶ τὸ ἱστορικὸν κῦρος.

Ἐξ ἐναντίας μάλιστα παραδέχεται ἐξ ὀλοκλήρου τὰ ἱστορικὰ γεγονότα, ὅσα ὁ Μωυσῆς καὶ οἱ λοιποὶ τῆς Π. Δ. συγγραφεῖς ἐξιστοροῦσι. Τὴν ἀρχὴν αὐτῆς

*) Ἴδε ἀριθ. 44 σελ. 863 — 864.

ἀποδίδει εἰς τὸν Δημιουργόν. Ὡς πρὸς τὴν Νέαν δὲ εἰς ὅσα μὲν παραδέχεται, ἀπονέμει κύρος ἀπόλυτον· ἀπορρίπτει ὅμως καὶ οὐκ ὀλίγα μέρη, τῶν ὁποίων ἀρνείται τὸ κύρος.

Πρὸς τοῦτο δὲ παρέχει τὴν ἀφορμὴν ὁ Ἀπόστολος τῶν ἔθνων. Ἐπειδὴ οὗτος ἐν τῇ πρὸς Γαλάτας ἐπιστολῇ μὲνεται τοὺς ψευδαδέλφους, οἵτινες μετέτρεπον τὸ Εὐαγγέλιον δι' ἰουδαϊκῶν ἰδεῶν, ὁ Μαρκίων συμπεραίνει ὅτι εἶχε τὸ δικαίωμα ν' ἀποκόψῃ ἐκ τοῦ κανόνος ὅλα ἐκεῖνα τὰ βιβλία καὶ τὰ χωρία τὰ κατ' αὐτὸν ὄζοντα ἰουδαϊκῆς πλάνης. Ἐκ τῆς ἀρχῆς ταύτης ὀρμώμενος ἀθαιρέτως ὅλως πᾶν ὅ,τι δὲν συνῆδε πρὸς τὰς ἰδέας αὐτοῦ, ἀπέκοψεν, ἀπεκήρυξεν ὡς ἰουδαϊκόν, κατεδίκασεν ὡς παρείσακτον ὑπὸ ἰουδαϊκῆς χειρός· οὕτω δὲ κατέστη ὁ πρῶτος, ὅστις ἠρνήθη τὸ κύρος πολλῶν βιβλίων τῆς Κ. Δ. Διήρесе δὲ αὐτὴν εἰς δύο μέρη, εἰς τὸ *Εὐαγγέλιον* περιλαμβάνον τὸ τοῦ Λουκᾶ ἠκρωτηριασμένον, καὶ τὸ *Ἀποστολικὸν* περιέχον δέκα ἐπιστολάς τοῦ Παύλου. Τὰ δὲ λοιπὰ ἦτοι Ματθαῖος, Μάρκος, Ἰωάννης, Πράξεις ἀποστόλων, Ἀποκάλυψις, καὶ λοιπαὶ ἐπιστολαὶ ἀποβάλλονται.

Καὶ ὅμως αἱ τοῦ αἰρεσιάρχου τούτου ἰδέαι κατὰ τοῦ κύρους τῶν ἱερῶν τούτων βιβλίων εἶνε πολύτιμοι μαρτυρίαι καὶ ἀποδείξεις σπουδαῖαι τῆς αὐθεντίας τῶν βιβλίων τῆς Ν. Δ. ὅ,τι λέγει ὁ Μαρκίων περὶ τοῦ Εὐαγγελίου Λουκᾶ εἶνε ἀσφαλῆς ἐγγύησις τῆς αὐθεντίας αὐτοῦ· ὅ,τι δὲ οἱ πατέρες τῆς Ἐκκλησίας ἀπῆντησαν αὐτῷ διὰ νὰ ὑποστηρίξωσι τὸ κύρος τῶν ἄλλων Εὐαγγελιστῶν μαρτυρεῖ τὴν ἀρχαιότητα αὐτῶν μετὰ τῆς ἀκεραιότητος. Ἡ παρέκβασις αὕτη ἔστω διὰ τινος τῶν ἡμετέρων ἱστοριοφιλοσόφων. οἵτινες ἐλαφρῶς τῇ καρδίᾳ ἀποφαίνονται πολλάκις ὅ,τι μόλις τὴν 4ην καὶ 5ην ἑκατονταετηρίδα ἦσαν γνωστα τὰ ἱερὰ τῆς Ν. Δ. βιβλία· ἀπίνω εἰς τὸν ἀναγνώστην νὰ χαρακτηρίσῃ τοὺς τοιοῦτους. Καλὸν ὅμως νὰ ἦναι ἐπιφυλακτικώτεροι ἵνα μὴ φωρῶνται ἐπιπόλαιοι καὶ ἀδαεῖς τῶν τοιοῦτων.

Μήπως δὲ ὁ Μαρκίων κατεδίκασε μόνον τὰς ἀγίας Γραφάς; μετέβαλε καὶ ὅ,τι ἐξ αὐτῶν ὡς ἔγκυρον ἀνεγνώρισεν· ἐν μὲν τῷ Εὐαγγελίῳ τοῦ Λουκᾶ διαγράφων τὰ δύο πρῶτα κεφάλαια ἐν τοῖς ἐπομένοις ποῦ μὲν ἀποκόπτει, ποῦ δὲ παρεμβάλλει· ἵνα μὴ δυσκολευθῇ διὰ τὴν ὑπερφυσικὴν σύλληψιν τοῦ Χριστοῦ καὶ τὴν ἐμφάνισιν τῶν ἀγγέλων καὶ λοιπῶν ἀρνείται τὸ κύρος τῶν κεφαλαίων τούτων· ἐπειδὴ δὲ ἦτο δοκίτης τὴν λέξιν «πνεῦμα» ἀντικαθιστᾷ διὰ τοῦ «φάντασμα σάρκα καὶ ὀστέα οὐκ ἔχει».

Τὴν αὐτὴν μέθοδον ἀκολουθεῖ καὶ ἐν ταῖς ἐπιστολαῖς. χωρίον εἰλημμένον ἐκ τῆς Π. Δ. διαγράφει, ἐξοβελίζει δὲ καὶ τὸ ὄνομα τοῦ Ἀβραάμ, τὸν ὁποῖον ἀποστρέφεται· εἶχε δίκαιον ὁ Τερτυλλιανὸς νὰ λέγῃ ὅτι ὁ Μαρκίων ὑπῆρξεν ὁ ἀκρωτηριαστῆς τῶν ἀγίων Γραφῶν «*Marcion enim exerte et palam machaera, non stylo usus est, quoniam ad materiam suam caedem scripturarum confecit*».

Οὕτω λοιπὸν ὁ πρῶτος τῶν νεωτέρων ὑπερκριτικῶν τῆς Ἀγίας Γραφῆς δημιουργήσας Εὐαγγέλιον καὶ Ἀποκάλυψιν κατὰ τὰς ὑποκειμενικὰς αὐτοῦ δοξασίας ἀντιπαρέβαλλεν τοῦτο πρὸς τὰς ἱερὰς βίβλους τῶν Ἑβραίων. Ἐν δὲ ταῖς ἀντιθέσεσιν αὐτοῦ ἀποκαλύπτει ὅλας τὰς διαφωνίας καὶ ἀντιφάσεις, τὰς ὁποίας νομίζει ὅτι εὐρίσκει μεταξὺ τῶν δύο διαθηκῶν ἦτοι τὴν συγκαταριθμῆσιν τῶν τελωνῶν μεταξὺ τῶν Ἀποστόλων, τὴν παραβίασιν τοῦ Σαββάτου, τὴν καταφρόνησιν τῶν ἐντολῶν τοῦ Μωσαϊκοῦ νόμου κτλ. οὐδεμία ὁμοιότης τοῦ Μεσίου πρὸς τὸν ὑπὸ τῶν Προφητῶν εἰκονιζόμενον· δὲν ὠνομάζετο Ἐμμανουήλ· οὔτε ἦρωσ οὔτε κατακτητῆς παρέστη· δὲν ἦλθε πρὸς ἀνθρώπων τοῦ Ἰουδαϊκοῦ βασιλείου, ἀλλὰ πρὸς σωτηρίαν τοῦ ἀνθρωπίνου γένους. Δὲν ἐστάλη ἄρα ὑπὸ τοῦ Δημιουργοῦ τῶν Ἰουδαίων, ἀλλὰ ὑπὸ τοῦ ἀληθοῦς Θεοῦ τοῦ τέως ἀγνώστου· ἀπορριπτέον ἄρα τὸν Ἰουδαϊσμόν, καθὼς καὶ τὸν ἔθνησμόν· ὁ νέος οἶνος δὲν πρέπει νὰ εἰσαχθῇ εἰς ἀσκούς παλαιούς. Πᾶσα δὲ ἐνέργεια τοῦ Χριστοῦ ἐσκόπει τὴν ἀνατροπὴν τοῦ δημιουργοῦ τῶν Ἰουδαίων· αὐτὸς δὲ ὁ ἴδιος πολλάκις διεμαρτυρήθη κατὰ τῆς ἀντιθέσεως ταύτης.

Τοιοῦτον τὸ βιβλίον τῶν ἀντιθέσεων τοῦ Μαρκίωνος, ὅπερ ἐξήσκησε μεγάλην ἐπιρροὴν ἐπὶ τε τοὺς Γνωστικὸς καὶ τοὺς ἔθνικοὺς· ἐκεῖνοι μὲν εἶχον αὐτὸ ὡς ἱερὸν, οἱ δὲ ἔθνικοι πολλὰ ἤντησαν ἐξ αὐτοῦ ὡς φαίνεται ἐκ τοῦ Κέλσου καὶ Ἰουλιανοῦ τοῦ παραβάτου· οἱ νεώτεροι τῆς Γραφῆς πολέμιοι ἐχαιρέτισαν τὸν Μαρκίωνα ὡς ἕνα τῶν σπουδαίων προδρόμων αὐτῶν· ἀληθῶς ὑπῆρξεν ὁ πρῶτος τῶν ὑπερκριτικῶν, ὅστις ἐπὶ ὑποκειμενικῶν λόγων στηριχθεὶς ἐμόρφωσε τὸ τῆς κριτικῆς αὐτοῦ σύστημα. Δὲν δισταξέουσι δὲ ν' ἀποκαλέσωσιν αὐτοὺς πεφωτισμένους κριτικούς, ἐλευθέρους προλήψων καὶ σοφωτέρους τῶν Πατέρων καὶ διδασκάλων τῆς Ἐκκλησίας· οἱ δὲ ὀρθολογισταὶ καὶ μάλιστὰ ἡ σχολὴ τοῦ Ρενάν καὶ Στράους ἐνησυχολήθησαν ἄγαν περὶ τὰ συγγράμματα τοῦ υἱοῦ τοῦ ἐπισκόπου τῆς Σινώπης· ἐζήτησαν νὰ ἀναστηλώσωσιν αὐτῷ ἀνδριάντα. Καὶ μήπως δὲν εἶνε ἄξιος τοιαύτης τιμῆς ἀνὴρ διδάχας αὐτοῖς τὸν τρόπον τῆς ἀρνήσεως τοῦ κύρους τῶν ἀγίων [Γραφῶν καὶ τοῦ ἀθαιρέτου ἀκρωτηριασμοῦ τοῦ κειμένου αὐτῶν;

(Ἀκολουθεῖ).

HOMO VETUS.

Η ΑΘΗΝΑΪΣ.*

Α'.

Σκοπός τῆς πραγματείας ἡμῶν ταύτης ἔσται ἡ ἐπισκόπησις μιᾶς δελίδος τῆς προγονικῆς ἡμῶν ἱστορίας κατὰ τε τὸν τέταρτον τελευτῶντα καὶ τὸν πέμπτον ἀρχόμενον μετὰ Χριστὸν αἰῶνα.

Φέρε ἥδη στραφῶμεν ὀπίσω δέκα καὶ πέντε καὶ ἔτι πρὸς αἰῶνας καὶ μεταδῶμεν ἐπὶ πτερύγων ἀνέμων εἰς τὰς λιπαράς, ἰστέφάνους, ἀοιδίμους, Ἑλλάδος ἔρεισμα, τὰς κλεινὰς Ἀθήνας, πρὸς ἃς ἡ ἀγάπη κατεῖχεν ἀπὸ τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου σύμπαντα τὸν πεπαιδευμένον τῆς Ἑλλάδος κόσμον, τὰς Ἀθήνας ἐκεῖνας, ὧν τὸ δαιμόνιον, μόνον ὁ τὸ πνεῦμα μεταρσιωθεὶς ἠδύνατο νὰ ἐννοήσῃ.

Οἷα πραγμάτων ἀλλοίωσις! Ὁ χρόνος, ὅστις χειμάρρου δίκην τὰ πάντα παρασύρει καὶ τὰ πάντα παραφέρει, κατέστρεψε καὶ τὴν ἐπιφανῆ ἐκείνην πόλιν χωρίον ἄμαχον καὶ ἄσημον, τὸν δὲ περιφθιμον ἐκείνων τῶν Ἀθηνῶν λιμένα, καλυδοστάσιον ἀλιέων!

Αἱ Ἀθῆναι πρὸ καιροῦ εἶχον ἀποβάλει τὸ πάλαί μεγα πολιτικὸν καὶ ἠθικὸν ἀξίωμα: ἀπὸ δὲ τῆς ὑπὸ τοῦ Σύλλα ἀλώσεως καὶ τῆς Γοτθικῆς ἐπιδρομῆς ἔπαθον τὰ πάνδεινα. Ἀλλὰ τὸ ἀπαράμιλλον κλέος, δι' οὗ περιεβάλλετο ἡ πρωτεύουσα αὕτη τοῦ ἀρχαίου ἑλληνισμοῦ, τὰ λαμπρὰ μνημεῖα, ὑπὸ τῶν ὁποίων ἐκοσμεῖτο, ἡ εὐλάβεια, ἦν ἔσωζον οἱ πολυάριθμοι εἰσέτι ἔθνικοι πρὸς τὰ Ἐλευσίνια μυστήρια, καὶ ἡ συνειδησις τῆς ὀφειλομένης εἰς τὴν χώραν ταύτην εὐγνωμοσύνης, ἦν εἶχεν ἅλας ὁ ἑλληνικὸς κόσμος, ἀνεδεικνυον αὐτὴν σεβαστὴν μὲν εἰς τοὺς ἀρχοντας τοῦ ρωμαϊκοῦ κράτους, ἐπαγωγὸν δὲ εἰς πάντας τοὺς λογίους ἄνδρας, οἵτινες ἐξηκολούθουν συρρέοντες ἐνταῦθα. Ἐν γένει δὲ αἱ Ἀθῆναι κατὰ τὸν τέταρτον καὶ πέμπτον ἀπὸ Χριστοῦ αἰῶνα εἶχον φιλολογικὴν μόνον σημασίαν καὶ ἐχρησίμευον ὡς τὸ πανεπιστήμιον τῶν ἑλληνοφώνων λαῶν. Αἱ Ἀθῆναι ἦσαν ἀκόμη ἡ πόλις, πρὸς ἣν ἔσπευδε μετὰ πόθου ἰδεώδους ἡ διψῶσα παιδείας ἀλλοδαπῆ νεότης, εἰ καὶ ἡ ἐνταῦθα ἐκπαιδευσις εἶχε καταντῆσει τῶντι ταπεινῆς λογομαχίας, τῆς ὁποίας τὰ κύρια ἐλατήρια, ἦσαν ἄπληστος χρηματολογία τῶν διδασκάλων καὶ κωμικοτραγικαὶ τῶν διδασκομένων ἐριδες. Οὐχ ἦττον ὅμως ὡς αἱ διηγήσεις περὶ τῆς καλλονῆς τῆς ἱερᾶς πόλεως τῆς Παλλάδος Ἀθηνᾶς καὶ περὶ τῶν ἀκροατηρίων τῶν αὐτόθι φιλοσόφων δὲν ἄφθινον ἦσυχον τὸν σοφιστὴν Λιδάριον ἐν τῇ ἑαυτοῦ πατρίδι, οὕτως ἡ αὐτὴ φήμη καὶ ἡ αὐτὴ ἐλπίς προσεῖλκυσαν ἐτι βραδύτερον, ἐν ἔτει 429 τὸν νεαρὸν Πρόκλον ἐξ Ἀλεξανδρείας εἰς Ἀθήνας. Τὸ δὲ σπουδάσαι αὐτόθι ἔθεωρεῖτο ὡς εὐτυχία ἐπιφθονος, ἐπιφέρουσα αὐτοδικαίως ἀπανταχοῦ τοῦ κόσμου τιμὰς καὶ θαυμασμόν.

Τοῦτο δ' ἀποδεικνύεται ἐξ ἐπιστολῆς τινος, ἦν ὁ εὐφυῆς νεοπλατωνικὸς, κατὰ Γρηγορόδιον, Σινέσιος

*) Διάλεξις γενομένη ἐν τῷ Ἑλληνικῷ Φιλολογικῷ Συλλόγῳ.

ὁ Κυρναῖος, ὁ μαθητὴς τῆς φιλοσόφου Ὑπατίας, ἔγραψεν εἰς τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ Εὐόπτιον, ὅτε ἤτοιμάζετο νὰ μεταβῇ εἰς Ἀθήνας:

«Συχνοί, λέγει, παρ' ἡμῖν καὶ ἰδιῶται καὶ ἱερεῖς, »πλαττόμενοι τινὰς ὄνειρους, οὓς καὶ αὐτοὶ καλοῦσιν ἀποκαλύψεις, εὐόκασιν ὕπαρ μοι δῶσειν κακόν, »ἂν μὴ τάχιστα τὰς ἱερὰς Ἀθήνας καταλαβεῖν μοι »γέννηται. Ὅσακις ἂν οὖν ἐντυχεῖν σοι γένοιτο ναυ- »κλήρω πειραικῶ, γράψε πρὸς ἡμᾶς. Ἐκεῖσε γὰρ ἐν- »τευξόμεθα ταῖς ἐπιστολαῖς. Ὀνήσομαι δὲ οὐ μόνον »τοῦτο τῆς ἐπὶ τὰς Ἀθήνας ὁδοῦ, τὸ τῶν παρόντων »ἀπληλλάχθαι κακῶν, ἀλλὰ καὶ τὸ μκετὶ τοὺς ἐκεῖ- »θεν ἴκοντας προσκυνεῖν· οἱ μὴδὲν ἡμῶν τῶν θνη- »τῶν διαφέρουσιν, οὐκουν εἰς σύνεσιν γε τῶν Ἀρι- »στοτέλους καὶ Πλάτωνος· ἀναστρέφονται δὲ ἐν ἡμῖν »ὥσπερ ἐν ἡμίονοις ἡμίθεοι, διότι τεθέανται τὴν »Ἀκαδημίαν τε καὶ τὸ Λύκειον καὶ τὴν ἐν ἡ Ζήνων »ἐφιλοσόφει Ποικίλιν, νῦν οὐκέτ' οὐσαν ποικίλιν· »ὁ γὰρ ἀνθύπατος τὰς σανίδας ἀφείλετο. Ἐπειτα »ἐκώλυσεν αὐτοὺς ἐπὶ σοφίᾳ μεῖζον φρονεῖν».

Ἄλλ' ὅσῳ δήποτε ὀλεθρία καὶ ἂν ἀλέθη ἡ παρακμὴ τῶν ἐν Ἀθῆναις σχολῶν, αἱ σχολαὶ αὐταί, ἐπειδὴ ἦσαν ἐν τῶν κυριωτάτων καταγωγῶν τῆς περιλιπομένης ἀρχαίας ἑλληνικῆς παιδείας, δὲν ἔσπευοντο πάσης ἀξίας, ἔνεκα μάλιστα τῶν περιστάσεων, ὑφ' ὧν περιεστοιχίζοντο.

Ναὶ μὲν περὶ σπουδαίων φιλοσοφικῶν συστημάτων καὶ περὶ πραγματικῆς ἐκπαιδεύσεως λόγος δὲν ἐγένετο αὐθις, εἰμὴ ἀπὸ τοῦ τέλους τῆς πέμπτης ἑκατονταετηριδος· ἀλλ' ἐν τούτοις ἐδιδάσκετο ἡ γλῶσσα, ἡ ἀμίμητος τοῦ Πλάτωνος καὶ τοῦ Δημοσθένους γλῶσσα, ἐσώζοντο τὰ ὀνόματα τῶν πραγμάτων, διετηροῦντο αἱ ἀναμνήσεις τοῦ παρελθόντος· διδάσκαλοι τε καὶ μαθηταὶ ἐπλανῶντο ἔτι μεστοὶ λατρείας κατὰ τὰς κλιτύας τοῦ σοφοκλείου Κολωνοῦ, ἐπὶ τῆς πρὸ τοῦ Διπύλου πλήρους μνημείων ὁδοῦ τῶν τάφων, ἐν τοῖς ἐλαιῶσι παρὰ τὰς ὄχθας τοῦ Ἰλισσοῦ καὶ ὑπὸ τὰς πλατάνους τῆς Ἀκαδημίας, ἧς ἡ διατήρησις ἦτο ἐξησφαλισμένη διὰ παλαιῶν καὶ νέων κληροδοτημάτων· ἡ δὲ παράστασις αὕτη, δράματος ἀειμνήστου, τελουμένη διὰ λόγων ψιλῶν, ἀλλ' ἐπ' αὐτοῦ τοῦ χώρου, ὅπου τὸν εἶχεν ἄλλοτε πράγματι διεξαχθῆ, καὶ ὑπὸ τὸν αἴθριον αὐτοῦ οὐρανὸν καὶ ἐπὶ παρουσίᾳ τῶν λαμπρῶν αὐτοῦ μνημείων, ἀκεραίων ἔτι ἰσταμένων, δὲν ἠδύνατο εἰμὴ νὰ ἐχη ἀκαταμάχητόν τινα χάριν καὶ νὰ ὑποτρέφῃ αἰσθηματά, τὰ ὁποῖα δὲν ἦσαν πάντοτε ἀγενῆ.

Οἱ ἄνθρωποι τέλος συνέργον ἐνταῦθα, ἵνα θαυμάσωσι τὰ μνημεῖα, ἅτινα διετρᾶνον τὸ πάλαί ποτὲ μεγαλεῖον, καὶ ἵνα ἀκούσωσι τῶν διδασκάλων, οἵτινες οὕτως ἢ ἄλλως δὲν ἔπαυον ἀναμνησκόντες τὸ μεγαλεῖον ἐκεῖνο. Τοιαύτης δ' οὐσίας τῆς τοπικῆς ἐπικοινωνίας μετὰ τῶν πνευμάτων τῆς ἀρχαιότητος, ἡ ἐν Ἀθῆναις σπουδὴ φύσει καθίστατο συνεχῆς τις λατρεία ἠρώων καὶ οἰοεῖ τις μύησις εἰς τὰ μυστήρια τῆς σοφίας ἐν τῇ πατροπαράδοτῳ αὐτῶν ἔστι. Πᾶς τις βεβαίως δύναται νὰ φαντασθῇ ὁποῖον θελκτικὸν γόητρον πάντα ταῦτα ἐξήσκουν ἐπὶ τῆς καρδίας τῶν νεαρῶν ξένων. Γρηγόριος ὁ Ναζιανζηνός, ὁ μέχρι τοῦ τριακοστοῦ ἔτους τῆς ἡλικίας του σπουδάσας ἐν Ἀθῆναις μετὰ τοῦ φίλου αὐτοῦ Βασί-

λείου, ὡμολόγει ὅτι ἡ ἐν αὐτῇ διαμονὴ ἤτο βλαβερὰ εἰς τὴν χριστιανικὴν νεολαίαν· καὶ ὁμῶς αὐτὸς ἐκεῖνος μετὰ θλίψεως μεγίστης ἀπεχωρίσθη ἀπ' αὐτῆς. «Οὐδὲν γάρ, ὡς ἔγραφεν, οὕτως οὐδενὶ λυπηρόν, ὡς τοῖς ἐκεῖσε συννόμοις Ἀθηνῶν καὶ ἀλλήλων «τέμνεσθαι».

Οὕτω λοιπὸν αἱ Ἀθῆναι ἦσαν ἀκόμη περιζήτητον πνευματικὸν τροφεῖον, δυνάμενον ν' ἀνθαμιλλᾷται πρὸς τὰς μεγάλας ἐν Κωνσταντινῶν πόλει Ἀλεξανδρεία καὶ Ἀντιοχεῖα σχολάς· ἀλλ' ἡ ἀπομόνωσις καὶ ἀπομάκρυνσις τῆς πόλεως ταύτης τοῦ Περικλέους καὶ τοῦ Πλάτωνος ἀπὸ τῶν ἱστορικῶν ρευμάτων τῆς ἐπὶ νέων ἡδῶν προοδευσάσης ἀνθρωπότητος καὶ ἡ ἀποχὴ ἀπὸ τῶν μεγάλων πνευματικῶν ἀγώνων καὶ ζωτικῶν ζητημάτων, ἅτινα, ἀνεκαίνισαν αὐτὴν, κατεδίκασαν τὰς Ἀθῆνας νὰ ἐξακολουθῶσιν ὑψιστάμεναι μόνον ὡς ἱερὸν μουσεῖον τῆς ἀρχαιότητος, νὰ διδάσῃσαν ἄσημον μόνον φιλολογικὸν καὶ παλαιολογικὸν βίον. Ἐν τούτῳ δὲ ἐγκρίεται τὸ ἀντίστροφον μέρος τοῦ ἰδεώδους βίου τῶν Ἀθηνῶν, ἡ ἀπονέκρωσις πόλεως ἐπαρχιακῆς, εἰς τὰς παλαιὰς ἀναμνήσεις βεβουθισμένης, ἥτις οὐδενὸς πλέον μετεῖχε πολιτικοῦ βίου, ἀλλ' ἤτο μόνον ἡ ἀπρηχαιωμένη ἀκαθάρμεια ἐπιστήμης παρακμαζούσης, ἐξ ἧς οὐδεμία ἠδύνατο πλέον νὰ προέλθῃ ἰδέα ἐκ τῶν τὴν συνειδήσιν τῆς ἀνθρωπότητος διακαιουσῶν καὶ ἀναμορφουσῶν τὸ πνεῦμα τοῦ κόσμου.

Β'.

Ἐκ τοῦ «βίου τῶν σοφιστῶν» τοῦ Εὐναπίου γνωρίζομεν διαφόρους διδασκάλους τῶν ἐπιστημῶν ἐν Ἀθῆναις κατὰ τὸν τέταρτον ἀπὸ Χριστοῦ αἰῶνα.

ΕΠΙΦΥΛΛΙΣ.

ΠΟΙΚΙΛΗ ΔΙΑΛΕΞΙΣ.

Αἱ πρῶται βροχαὶ ἐπέπληθον καὶ οἱ ἐν ταῖς μαγευτικαῖς ἐξοχαῖς ἐναπολειφθέντες θὰ καταλίπωσιν αὐτὰς φέροντες μεθ' ἑαυτῶν τὰς ἀναμνήσεις τῶν συντελεσθέντων καθ' ὅλον τὸ θέρος, τῶν χειρῶν, τῶν ἐκδρομῶν, τῶν περιπάτων, τῆς ἀλιείας καὶ τῆς θήρας, τῶν εὐχαρίστων συναντήσεων καὶ ἐπὶ πᾶσι τῶν μαγευτικῶν τοπίων ἄπερ ἀφῆκαν. Αἱ ἀναμνήσεις δ' αὐταὶ παρά τισι μὲν θὰ εἰσι ζωηρόταται διὰ τοῦτον ἢ ἐκεῖνον τὸν λόγον, παρά τισι δέ, τοῖς μὴ βωμαντικοῖς μάλιστα, ψυχρότεραι, θ' ἀποτελεῶσι δὲ τὸ ἀντικείμενον ὁμιλίας μετὰ τὴν εἰς Σταυροδρόμιον ἐπάνοδον κατὰ τὰς πρῶτας συναντήσεις ἐν ταῖς αἰθούσαις. Αἱ αἰθούσαι (les salons), αἵτινες καθ' ὅλον τὸ θέρος ἔμενον ἔρημοι πρέπει νὰ εὐτρεπισθῶσι καὶ πρὸς ταῦτα μεγίστη καταβάλλεται φροντίς, διότι ἀληθῶς αὐταὶ φανεροῦσι τὸ φιλοκαλὸν τῆς οἰκοδεσποίνης, τὴν χάριν αὐτῆς, ἥτις ἐστὶ μᾶλλον διαλάμψει ἐν τῇ φιλοκαλίῳ καὶ κομφῆϊ αὐτῆς αἰθούσῃ κατὰ τὰς ὑποδοχάς. Μετὰ τὴν παρασκευὴν τῶν αἰθουσῶν θὰ ὀρισθῶσιν αἱ τῶν ἐπισκέψεων ἡμέραι καὶ οὕτως

Μεταξὺ τούτων ὑπάρχουσι τινες ὑπὸ τῶν συγχρόνων ζῆαν τιμώμενοι ἄνδρες, οἷον Ἰουλιανὸς ὁ Καισαρεύς, ὁ Προαιρέσιος καὶ ὁ Λιδάσιος, ὁ Μουσῶνιος, ὁ Αἰδέσιος καὶ ὁ Ἰμέριος. Ἀλλὰ μεταξὺ τῶν ἐπισήμων τούτων ἀνδρῶν δὲν εὐρίσκεται ὁ σοφιστικὸς, οὐτινος ἡ εὐφυῆς θυγάτηρ Ἀθηναῖς περιβλήθη τὸ στέμμα βυζαντινῆς αὐτοκρατείας. Μόνον δὲ διὰ τῆς θαυμασίας λάμψεως καὶ τῆς φήμης τῆς θυγατρὸς διεσώθη καθόλου παρὰ τοῖς μεταγενεστέροις τὸ ὄνομα τοῦ πατρὸς.

Ὁ εὐτυχὴς οὗτος πατὴρ ἤτο ὁ Λεόντιος. Ὁ Ἀφρικανὸς Ὀλυμπιόδωρος, ὅστις ἐπὶ τῶν αὐτοκρατόρων Ἀρκადίου καὶ Θεοδοσίου τοῦ Βου ἐτιμᾶτο καὶ ἴσχυε μεγάλως ἐν Κωνσταντινῶν πόλει ὡς ποιητὴς, ἱστοριογράφος καὶ πολιτικός, διηγήθη ὅτι κατὰ τινα διάπλουον ἦλθεν εἰς Ἀθῆνας, ὅπου καὶ ἄκοντα ἐπεισε τὸν Λεόντιον ν' ἀνέλθῃ εἰς τὸν σοφιστικὸν θρόνον. Ἀλλὰ τὸ ἔτος, καθ' ὃ τοῦτο συνέβη, μένει εἰσέτι ἄγνωστον. Ὁ Λεόντιος ἀντέτεινε ν' ἀνέλθῃ ἐπὶ τὸν ἐτι περιζήτητον σοφιστικὸν θρόνον, ἦτοι τὴν ἔδραν τοῦ δημοσίου διδασκάλου τῆς Ἑλληνικῆς ὀπτορικῆς, καὶ οὕτω ν' ἀποδεχθῆ τιμὴν, καθιστῶσαν αὐτὸν σχολάρχην τῆς ἐν Ἀθῆναις νεολαίας. Ἡ ἀποποίησης αὐτοῦ ἀποδεικνύει ἴσως, ὅτι ἡ ἐν αὐτῷ φιλοδοξία ἤτο κατωτέρα τῆς σωκρατικῆς ἀρετῆς, τῆς μετριοφροσύνης καὶ τοῦ γνῶθι σαυτὸν.

Αἱ περιπέτεια τοῦ βίου τοῦ Λεοντίου εἶναι ἡμῖν πάντη ἄγνωστοι. Οὐδ' ἂν ἦτο ἐκ γενετῆς Ἀθηναῖος γνωρίζομεν. Τὸ δὲ ὄνομα Ἀθηναῖς, ὅπερ ἔδωκεν εἰς τὴν θυγατέρα αὐτοῦ, δεικνύει ἀπλῶς τὴν πρὸς τὰς Ἀθῆνας ἀγάπην του καὶ τὴν πρὸς τὴν πολιοῦχον θεὰν εὐσέβειαν καὶ εὐλάβειαν αὐτοῦ, ὅστις ἀφιέρω-

ἡ μὲν θὰ δέχεται ταύτην τὴν ἡμέραν τῆς ἐβδομάδος ἢ δὲ ἐκείνην. Ἡ δεχομένη δὲ ἐπισκέψεις κατὰ τὴν μίαν ἡμέραν, κατὰ τὰς ἄλλας ποιεῖται τιαύτας πρὸς τὰς φίλας αὐτῆς. Κατὰ τὰς ἐπισκέψεις δὲ ταύτας, καθ' ἃς γίνεται συνάντησις πολλῶν πολλὰ λέγονται καὶ καινολογοῦνται, τὰ δὲ ἀχαλίωτα στόματα ἐπιδείκνυνται τότε καίτοι εὐτυχῶς ταῦτα οὐχὶ πολλὰ οὐδ' εὐρὺν τὸν κύκλον ἔχοντα.

* *

Ὁ Παῦλος Verlaine εἶνε ἐν τῇ ἡμερησίᾳ διατάξει ἐν Ἀγγλίᾳ, ἐξ ὃ ἔδημύσεισε κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος ποιήσεις τινάς, ἐχούσας ἐκκεντρικότητα ὅσας οὐδενὸς τῶν μάλιστα ἐκκεντρικῶν ἄγγλων ποιητῶν. Τὰ περιοδικὰ δὲ συγγράμματα συχνάκις δημοσιεύουσι ποιήσεις ἢ πεζὰ ἔργα αὐτοῦ. Ἄρτι ἐζητήθη ἡ γνώμη τοῦ συγγραφέως τούτου περὶ τῶν τραγικῶν Ρακίνα καὶ Σαϊκασπῆρου. Ἐπὶ τοῦ ζητήματος τούτου ἐξήνεγκε τὴν γνώμην αὐτοῦ διὰ τῆς Fortnightly Review, δημοσιεύσας ἐν αὐτῇ ἄρθρον, στεροῦμενον μὲν ἐμβριθείας, προκαλέσαν ὁμῶς τὴν προσοχὴν τῶν Ἀγγλων. Ὁ Paul Verlaine, Γάλλος ὢν, ἀπένευμε τὸν στέφανον τῆ συμπατριότης αὐτοῦ ποιητῆ, εἰπὼν ἐν ἄλλοις «ὅτι εἶνε ἐκτὸς πάσης συζητήσεως ὅτι ὁ Ρακίνας ὑπέρκειται ταῦ Σαϊκασπῆρου ἐν τῇ ἐξεικονίσει τῆς γυναικός, ἀποκαλύπτων τινὰ τῶν μυστηρίων τῶν μυθίων τῆς φύσεως αὐτῆς. Ἡ θεία ἔμπνευσις τοῦ Σαϊκασπῆρου εἶδε τὴν γυναικὰ κυρίως ὑπὸ ἰδακνικὴν μορφήν καὶ οὐχὶ προσωπικὴν. Οὕτως ἡ λαϊκὴ Μάχθελ,

σε τὸ τέκνον του εἰς τὴν Ἀθηνῶν, τὴν θεάν τῆς σοφίας, καθ' ὃν χρόνον ὁ ἑλληνικὸς ἐθνισμὸς ἔβαινε πρὸς τὸν ἀνήκεστον αὐτοῦ ὄλεθρον.

Ὁ Λεόντιος δὲν ὑπῆρξεν ἰσως μαθητὴς τινος τῶν διασῆμων ῥητόρων, οἵτινες, ὡς ὁ Προαιρέσιος καὶ ὁ Ἰμέριος, εἶχον περιβάλλει τὴν σχολὴν τῶν Ἀθηνῶν διὰ δόξης καὶ τιμῆς. Ἡ τελευταία αὕτη λαμπρὰ περιόδος τῆς ἑλληνικῆς ῥητορείας εἶχεν ἴδην παρέλθει, ὁ δ' ἐπίγονος αὐτῶν — Λεόντιος — ἐπὶ τῆς δημοσίας ἔδρας ἀνῆκεν ἴδην εἰς τοὺς χρόνους τῆς παρακμῆς τῆς ῥητορικῆς.

Παῖς ὢν εἶδεν ὁ Λεόντιος τὴν φανταστικὴν καὶ ἄκαρπον ἀντίδρασιν τοῦ αὐτοκράτορος Ἰουλιανοῦ κατὰ τοῦ Χριστιανισμοῦ. Νεανίας δὲ ὢν καὶ ἀνὴρ εἶδεν ἐπιταχυνομένην τὴν πτώσιν τῆς ἑλληνικῆς θρησκείας ἐν ὅλῳ τῷ ρωμαϊκῷ κράτει διὰ τῶν καταδικτικῶν διαταγμάτων Θεοδοσίου τοῦ Α', κατὰ δὲ τὸ τελευταῖον ἔτος τῆς βασιλείας τοῦ αὐτοκράτορος τούτου, τῷ 395, ἐπῆλθεν ἡ βλαβερὰ ἐπίδρομὴ τῶν Γόθων ὑπὸ τὸν Ἀλάριον κατὰ τῶν τῆς Ἑλλάδος πόλεων. Τοὺς φοβεροὺς δὲ τούτους ἐργάτας τῆς καταστροφῆς τοῦ ἀρχαίου κόσμου εἶδε πιθανῶς ὁ πατήρ τῆς Ἀθηνίδος ἰδίους ὄμμασιν ἐν Ἀθήναις. Ἡ ἄλωσις τῆς παλαιᾶς μητροπόλεως πάσης ἑλληνικῆς παιδείας ὑπὸ τῶν λαῶν τοῦ βορρᾶ, καίπερ τελεσθεῖσα διὰ συνθήκης ἀνευ συμφορῶν, ἐσήμαινε τὸ πέρας ἱστορικῆς περιόδου ἐν τῷ βίῳ τῶν Ἑλλήνων. Καὶ εἶναι μὲν ἀληθές ὅτι δὲν ἔπαυσεν ὑφιστάμενον καὶ μετὰ τὴν καταστροφὴν ταύτην τὸ Ἀθηναϊκὸν πανεπιστήμιον, διετηρήθησαν δὲ αἱ ἔδραι τῶν σοφιστῶν καὶ ἡ νεοπλατωνικὴ φιλοσοφία εὗρε μετ' ὀλίγον περιφανῆ ἀρχηγόν, τὸν Ἀθηναῖον Πλούταρχον· ἀλλὰ

σύμβολον φιλοδοξίας, ἡ Δεσδαϊμόνα, πλάσμα συνισταμένον καὶ παθητικόν, ἡ Ὁφελία, νεαρὰ κόρη, καθαρὸν ὄνειρον, εἰσὶ τέτοιαι. Πόσον δὲ διαφέρουσι τῶν γυναικῶν τοῦ Ρακίνα, αἵτινες πᾶσαι εἶνε χαρακτήρες! Ὁ μὲν Ρακίνας κρατεῖ τὴν γυναῖκα ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ, ὁ δὲ Σαικισπῆρος ἐν τῇ κεφαλῇ αὐτοῦ. Ἀμφοτέρω ἔχουσιν αὐτὴν ἐν τῇ καρδίᾳ, ἀλλ' ἀναμφιβόλως ὁ Ρακίνας μᾶλλον ἠγάπησεν αὐτήν.

Ταῦτα ἔγραψεν ὁ Verlaine· ἀλλ' εἰ τις ἐπιθυμεῖ ἀσφαλῆ καὶ σχηματικὴν γνώμην περὶ τῆς γυναικὸς παρὰ τῷ Σαικισπῆρῳ ἄς λάβῃ ὡς ὁδηγὸν τὸν μακαρίτην κριτικὸν Taine, ἰδίαν ἔχοντα πραγματεῖαν περὶ τῆς γυναικὸς παρὰ τῷ Σαικισπῆρῳ.

— Σὺν τῷ ζητήματι τῶν δύο Δουκισσῶν, Κλέωνος Ραγκι-βῆ καὶ Sardou, ὑφίσταται ἐν Παρισίοις καὶ ζήτημα Catulle Mendès καὶ Léoncavallo, καταγγελλαντος τοῦ ποιητοῦ τῆς θεοδώρας τὸν μελοποιὸν τῶν Médicis ὅτι τὴν ὑπόθεσιν καὶ ἰδίαν τὴν κυρίαν σκηνὴν τῶν *Pagliacci* ἔλαβεν ἐκ τοῦ δράματός αὐτοῦ *La Femme de Tabarin*. Ἐπὶ τούτῳ δὲ ὁ Catulle Mendès ἀνῆγγεθη εἰς τὸν σύλλογον τῶν δραματικῶν συγγραφέων, ὅστις ἐξήνεγκεν ἀπόφασιν, ἣν ἀπέριψεν ὁ Léoncavallo καὶ ὁ μέγας ἐκδότης αὐτοῦ Sonzogno. Οὕτως ὁ γάλλος συγγραφεὺς, καθὰ λέγεται, θὰ ἐνγαγγῆ τὸν ἰταλὸν ποιητὴν καὶ μελοποιὸν. Ὁ τε Catulle Mendès καὶ ὁ Léoncavallo ἐδη-

κατὰ τοὺς φυσικοὺς νόμους ἦτο πεπρωμένον ἢ ὀσημέραι μείζων παρακμῆ τῶν Ἀθηνῶν, ὡς καὶ τῆς κοσμοκρατείας Ρώμης, ἀφοῦ καὶ ταύτην μετὰ δεκατέσσαρα μόνον ἔτη κατέκτησαν καὶ ἐδήλωσαν οἱ αὐτοὶ Γότθοι.

Γ'.

Ὁ Λεόντιος ἐκτὸς τῆς ἐν Ἀθήναις δημοσίας αὐτοῦ θέσεως ἐκέκτετο καὶ ἰδίαν περιουσίαν οὐχὶ ἀσήμαντον κατὰ τὸν Μαλάαν. Οὕτω δὲ πάντως ἦτο ἀνὴρ τῶν εὐυπολήπτων μεταξὺ τῶν πολιτῶν, ὁ δὲ οἰκὸς του εἰς τῶν ἐν τῇ πόλει μάλιστα περιζητήτων. Εἶχε δὲ δύο υἱούς, Βαλέριον καὶ Γέσιον, καὶ μίαν θυγατέρα, νεωτέραν τῶν ἀδελφῶν. Καὶ ἀγνοοῦμεν μὲν τὸ ἔτος τῆς γεννήσεως τῆς ὡραίας Ἀθηναίδος· ἀλλὰ κατὰ πᾶσαν πιθανότητα ἐγεννήθη μετὰ τὴν εἰσοβολὴν τῶν Γόθων τῷ 400 ἢ 401.

Ἡ λαμπρὰ φύσις τῆς κόρης ἐνεθάρρυνε τὸν πατέρα νὰ παράσχῃ αὐτῇ τὴν μάλιστα ἐπιμελημένην ἀνατροφὴν. Οἱ Ἕλληνες φιλόσοφοι εὐηρεστοῦντο νὰ παιδεύωσι τὰς ἰδίας αὐτῶν θυγατέρας τὰς ἐπιστήμας ἐκείνας, ὡς αὐτοὶ ἐδίδασκον. Οὕτως ἐπραξάν ὁ μαθηματικὸς Θεών, ὁ τῆς Ὑφατίας ἐκείνης πατήρ, ὁ φιλόσοφος Ὀλυμπιδώωρος ἐν Ἀλεξανδρείᾳ καὶ ὁ Νεοπλατωνικὸς Πλούταρχος ἐν Ἀθήναις.

Ἡ σειρά τῶν σπουδῶν νεαρᾶς Ἑλληνίδος τῆς ἀρίστης κοινωνίας τῶν τελευταίων χρόνων τοῦ Ἑλληνισμοῦ ἵθελε καταισχύνει τὴν σημερινὴν ἡμῶν γυναικίαν ἐκπαιδεύσιν μᾶλλον καὶ αὐτῆς τῆς ἀξιολόγου παιδεύσεως τῶν Ἰταλιδῶν τῆς Ἀναγεννήσεως Ἐπειδὴ βάσις αὐτῆς ἦτο ἡ πλουσιωτάτη καὶ τελειω-

μοῖσεν διαφόρους ἐπιστολάς ὑπερασπίζοντες ἑαυτοὺς, ἄλλοι δὲ τινες ἀνευρίσκουσι τὴν κυρίαν σκηνὴν τοῦ δράματος καὶ ἐν ἄλλοις ἔργοις καὶ ἰδίᾳ ἐν τῷ ἰσπανικῷ δράματι τοῦ Tamayo *Drama Nuovo*.

* *

— Ἄλλ' ἐνῶ ταῦτα γίνονται, τὸ μυθιστόρημα τοῦ Catulle Mendès *La Maison de la Vieille* ἐξαντλεῖται. Ἐκτὸς τοῦ μυθιστορήματος τούτου ἔχουμεν νέα τοιαῦτα *Les Larmes de Mathilde*, ὑπὸ Arsène Houssaye, ἔργον παθητικόν καὶ σατυρικόν, *Le Cœur et l'Esprit*, ὑπὸ Gustave Geffroy, ἐν ᾧ ἐκτίθενται αἱ συγκρούσεις τοῦ αἰσθητικῆς καὶ τοῦ λογικοῦ. Ἐτέρα μυθιστορήματα ἐκδοθέντα ἐν Παρισίοις εἰσὶ τὰ ἐξῆς: *Monsieur Cotillon*, ὑπὸ Henry Trabusson, *Fidelka*, ὑπὸ Henry Greville, *Fille de Générale*, ὑπὸ Paul Feval.

Ἐξακολουθεῖ τακτικῶς ἐκτυπούμενος ἐν Ἀθήναις ὁ δεύτερος τόμος τοῦ Εὐριπίδου ὑπὸ Δημ. Βερναρδάκη, ὁ ἀνήκων τῇ Ζωγραφειῷ Ἑλληνικῇ βιβλιοθήκῃ, ἣς τὴν ἐπιστασίαν ἔχει ὁ παρ' ἡμῶν Ἑλληνικὸς Φιλολογικὸς Σύλλογος. Ἡδὲ ἐκτυποῦται ἡ *Μήδεια*, ὁ δὲ ὅλος τόμος ὑπερέβη τὸ 35ον τυπογραφικὸν φύλλον. Παρ' ἀνδρὸς οἷος ὁ κ. Βερναρδάκης ἀναμένεται βεβαίως ἔργον σοβαρὸν, οὐ μόνον ἐπιδεικνύον πολλὰς κριτικὰς καὶ ἐρμηνευτικὰς σημειώσεις, ἀλλὰ κυρίως καλλιτεχνικάς.

Ο. Α.

τάτη γλώσσα καὶ φιλολογία, ἦν καθόλου ἐγέννησεν ἢ ἀνθρωπότης.

Γυναῖκες ὡς ἡ Ὑπατία καὶ ἡ Πουλχερία, ὡς ἡ Ἀθηναῖς, ἡ Ἀσκληπιγένεια καὶ ἡ Αἰδεσία, ἀποδεικνύουσι τρανῶς, ὅτι καὶ τὸ γυναικεῖον φῦλον ἐκείνων τῶν χρόνων κατώρθονε νὰ φθάνη εἰς μέγαν βαθμὸν παιδείσεως. Ἡ γραμματικὴ, ἡ ρητορικὴ καὶ τὰ μαθηματικά, ἡ μουσικὴ καὶ ἡ ποίησις ἦσαν ἀντικείμενα τῆς μαθήσεως πάσης εὐπαιδέυτου Ἑλληνίδος· καὶ πᾶσα πεπαιδευμένη κυρία ἐν τῇ αὐτῇ τοῦ Βυζαντίου ὡς ἐν τῷ μεγάρῳ πατρικίῳ ἢ διαπρεποῦς ἀνδρὸς ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ ἠπίστατο τὴν τέχνην τῆς κατασκευῆς λεπτῶν ὑφασμάτων καὶ κεντημάτων χρυσοπλόκων καὶ πορφυροῦθῶν. Καὶ ἦσαν μὲν αἱ Ἀθηναῖαι ἐν συγκρίσει πρὸς τὴν βασιλίδα τῶν πόλεων ἢ πρὸς τὰς μεγάλας πόλεις Ἀντιόχειαν καὶ Ἀλεξάνδρειαν μικρὰ τὴν ἐπαρχιακὴν πόλιν, ἀλλ' ἦσαν ὅμως οὐχ ἥττον παλαιὰ πολυώνυμοι Ἀθηναῖαι. Ἡ πόλις αὕτη συνῆγεν ἐν ἑαυτῇ πάντοτε νοήμονα κοινωνίαν ἐν τῷ θαυμασιωτάτῳ ἐκείνῳ τόπῳ τοῦ πεπολιτισμένου κόσμου. Ἐξ αὐτῆς τῆς ἠθικῆς ἀτμοσφαιρας τῆς Ἀττικῆς ἀνέπνευεν ἐνταῦθα ἔτι ὁ Ἀθηναῖος στοιχεῖα τῆς κλασικῆς παιδείσεως, ἡ δὲ καθημερινὴ ἐπικοινωνία μετὰ τῶν ἀριστουργημάτων τῶν μεγάλων καλλιτεχνῶν καὶ δὴ αὐτὰ καὶ μόνη ἡ θεὰ τῆς σεβασμίας Ἀκροπόλεως διεμόρφου πάντως καὶ διέπλαττε πᾶσαν εὐαίσθητον φύσιν.

Ἐξῶν δ' ἔτι τότε ἐν Ἀθήνας ἐπιφανεῖς εὐπατρίδαι ἐξ οἰκῶν ἀρχόντων ἢ συγκλιτικῶν, οἵτινες ἀνῆγον τὴν ἀρχὴν αὐτῶν ὡς καὶ οἱ σύγχρονοι Ρωμαῖοι, εἰς μέγала τῆς ἀρχαιότητος γέννη, ὡς ὁ Πλατωνικός Ἡγίας, ὃς διειστένειτο ὅτι κατήγετο ἀπὸ τοῦ Σόλωνος. Κατὰ τὸν Ε' ἔτι αἰὼνα ὑπῆρχον πολῖται τινες Ἀθηναῖοι, δυνάμενοι, ὡς εὐεργέται καὶ ἐλευθέροι Μαικῆναι, ν' ἀνακαλῶσι τοὺς χρόνους Ἡρώδου τοῦ Ἀττικοῦ, ὡς ὁ Ἀρχιάδας καὶ ὁ ἐκείνου γαμβρός, ὁ πλούσιος Θεαγένης.

Ὁ Λεόντιος δὲν ἐξήρτα ἰδιαζόντως τὴν τιμὴν αὐτοῦ ἀπὸ τῶν υἱῶν, ἀλλ' ἡ χάριεσσα καὶ εὐφυστάτη θυγάτηρ ἀντήμειβε τοὺς μόχθους αὐτοῦ διὰ τῆς λαμπροτάτης ἐπιτυχίας. Ἐν δὲ τοῖς ὕστερον ἔτεσιν ἀπέδειξεν ὅτι οὐδαμῶς εἶχε λησμονήσει τὸν Ὀμηρον. Ἀπήγγελλε δὲ μετὰ τῆς αὐτῆς ἐμπειρίας τὰ χορικά ἕσματα τῶν τραγικῶν ὡς καὶ τὰ ἐξοχώτατα χωρία τοῦ Δημοσθένους καὶ τοῦ Λυσίου· ἠπίστατο νὰ συντάττη ὥραιας ἐπιστολάς καὶ ἔμαθε νὰ ἐκφράζηται κατὰ τὸ ἔθος τῶν χρόνων ἐκείνων μετὰ στόμφου ἐν τε τῷ πεζῷ καὶ ἐμμέτρῳ λόγῳ. Ἐδιδάσκετο νὰ λαλῇ πνευματωδῶς καὶ ν' αὐτοσχεδιάζῃ, ὡς τοῦτο ἐπιτηδεύοντο οἱ μαθηταὶ ἐν τοῖς ἀκροατηρίοις τῶν ρητόρων. Ὁ πατὴρ διδάσκων αὐτὴν, ὡς σοφιστὴς αὐτός, κυρίως τὴν τέχνην τοῦ λέγειν καὶ γράφειν, ἤτοι τὴν καλλιλογίαν, ἀναπτύσσων αὐτῇ τοὺς θησαυροὺς τῆς ὥραιας τῶν προγόνων ἡμῶν φιλολογίας καὶ βοηθῶν αὐτῇ εἰς τὴν περίτεχνον ἐκφρασίαν τοῦ λόγου, ὅστις ἐθεωρεῖτο ὡς τὸ ἀνθος πάσης ἀνθρωπίνης τελειότητος, ἰδίως διὰ τὸν καθηγητὴν τῆς ρητορικῆς, ἐφρόντισε συγχρόνως περὶ τῆς ἐγκυκλοπαιδικῆς αὐτῆς παιδείσεως διὰ τῆς διδασκαλίας φίλων αὐτῷ διδασκάλων. Ἡ φήμη τῆς μεγα-

λοφίας καὶ τῆς θαυμασίας σοφίας τῆς Ὑπατίας ἐπλήρου τὰς Ἀθήνας μέχρι τοῦ ἔτους, καθ' ὃ ἡ τελευταία αὕτη τῆς Ἑλλάδος Μοῦσα ἐπέσε θῦμα τοῦ φανατισμοῦ τῶν χριστιανῶν τῆς Ἀλεξανδρείας. Τὸ δὲ παράδειγμα αὐτῆς εἶχεν, ὡς εἰκός, ἰσχυρὰν ἐπίδρασιν ἐπὶ τὴν εὐφῶν Ἀθηναίαν νεανίδα.

Ἀκριδῶς καθ' ὃν χρόνον ἡ Ἀθηναῖς ἐτύγγανεν ἐπιμελεστάτης ἀνατροφῆς ἐδίδασκεν ἐν Ἀθήναις ἐγκωμιαζόμενος ὁ Πλούταρχος, ὅστις κατέσχε τὴν ἔδραν μέχρι τοῦ ἐν ἔτει 431 συμβάντος θανάτου αὐτοῦ.

Οὗτος ἐνέπνευσε καὶ πάλιν ζωὴν τινα εἰς τὴν Ἀκαδημίαν καὶ δὴ διὰ τοῦ μυστηριώδους νεοπλατωνισμοῦ, τοῦ τελευταίου τούτου φιλοσοφικοῦ συστήματος τῆς Ἑλλάδος καθόλου, οὐ εἰσηγητῆς ἐγένετο ὁ Πλωτίνος. Ἦδη μετὰ τὰ μέσα τοῦ τέταρτου αἰῶνος τὸ σύστημα τοῦτο εἰσῆχθη καὶ εἰς Ἀθήνας ὑπὸ τοῦ Ἡπειρώτου Πρίσκου, τοῦ προκατόχου τοῦ Πλουτάρχου.

Ἡ Ἀθηναῖς ἠκροάσατο πιθανώτατα τῆς διδασκαλίας τοῦ Πλουτάρχου περὶ τῆς πλατωνικῆς φιλοσοφίας μετὰ τῆς ἰδίας τοῦ διδασκάλου θυγατρὸς τῆς Ἀσκληπιγενείας. Τὸ ὄνομα τοῦτο εἶναι δι' ἐκείνους τοὺς χρόνους ἐπίσης σημαντικὸν ὡς τὸ τῆς Ἀθηναίδος. Ὁ μὲν Λεόντιος, ὡς ἐφθηνεν εἰπόντες, ἀφιέρωσε τὴν ἑαυτοῦ θυγατέρα εἰς τὴν θεὰν τῆς σοφίας ἐκ προθέσεως ἐπιδεικτικῶν, ὁ δὲ Πλούταρχος ἀνέθηκεν αὐτὴν εἰς ἐκεῖνον τῶν ἑλληνικῶν θεῶν, ὅστις παρὰ τῇ Παλλάδι Ἀθηνᾷ κατὰ τοὺς χρόνους μάλιστα τοῦ παρακμάζοντος ἑλληνισμοῦ ἐτύγγανε παρὰ τοῦ εἰς τὴν πάτριον πίστιν ἐμμένοντος δήμου τῶν Ἀθηναίων τῆς μεγίστης λατρείας. Ἦτο δὲ οὗτος ὁ Ἀσκληπιός, ὃν συνήθως ἀπεκάλουν Σωτήρα. Ὁ ναὸς αὐτοῦ, κείμενος κατὰ τὴν νοτιὰν κλιτὴν τῆς Ἀκροπόλεως, οὐδόλως ἦτο κατεστραμμένος τὸν τέταρτον αἰῶνα τελευτῶντα καὶ ἔτι πολὺ ὀψιαιτερον. Ἐν τῇ αὐτῇ δὲ, ὡς φαίνεται, εἰς τὴν Ἀκαδημίαν ἀνηκούσθαι οἰκίαν, μετὰξὺ τοῦ Ἀσκληπιείου ἐκείνου καὶ τοῦ ναοῦ τοῦ Διονύσου παρὰ τὸ θέατρον, κατόικουν οἱ Νεοπλατωνικοὶ Πλούταρχος καὶ Συριανός, αὐτόθι δ' ἔζη καὶ ὁ διάδοχος αὐτῶν ἐπὶ τῆς ἀκαδημειακῆς ἔδρας, ὁ εὐφύης Πρόκλος, ὁ ἀποθανὼν μόλις τῷ 485. Ἡ δ' Ἀσκληπιγένεια συνεζεύχθη τὸν πλούσιον Ἀρχιάδα καὶ ἐγένετο μήτηρ θυγατρὸς, ἐχούσης τὸ μητρικὸν ὄνομα, ἥτις ἀργότερα ἐγένετο σύζυγος τοῦ προρηθέντος Θεαγένους.

(Ἀκολουθεῖ?)

N. ΠΑΠΑΓΙΑΝΝΟΠΟΥΛΟΣ.

Ἀποστρέφων τὸ πρόσωπον οὗτος, τῆ εἶπε σφοδρῶς — Ἔρρε ! . . . φύγε ! . . . θά τιμωρηθῆς τοιοῦτοτρόπως σκληρότερον ἐτι . . . τοῦλάχιστον οὐχὶ ὑπ' ἐμοῦ ! Διέβη ἐκείνη πρὸ αὐτοῦ ἀγερώχως, ἤνοιξε τὴν θύραν, εἰσῆλθεν εἰς τὸν θάλαμόν της, καὶ μετ' οἰκτρᾶς ἀγωνίας ἤκουσεν αὐτὴν ὁ τάλας ἀνοίγουσαν τοὺς σύρτας, πρὸς ὑπεξαίρεσιν ἰδιοκτιῶν αὐτῆς ἀντικειμένων, καὶ ἐξερχομένην εἶτα γοργῶς εἰς τὸν πρόδομον. Μετὰ στιγμὴν μίαν ἢ αὐλειος πύλην ἐκλείσθη βροντᾶσα βαρῶς ὀπίσω τῆς φευγούσης συζύγου, ἥτις καταλείπουσα τὸν ἄνδρα, τὸ τέκνον, τὸν οἶκόν της, τὰ πάντα συλλήδων, ἔτρεχε πρὸς τὸν πολυφίλιπτον ἐραστὴν.

Ἐπὶ μικρὸν ὁ Δαβὶδ ἀπέμεινεν ἀκίνητος ἀκροώμενος λάβρως τὴν περίξ ναρκώδη σιγὴν. Τῷ ἐφάνη ὅτι μέρος τοῦ ἰδίου του ἐγὼ ἀπεσπάσθη ἀπ' αὐτοῦ βιαίως, τὸ δ' ἐπίλοιπον παρελύθη ἐν ἀκαρεί. Περιφύρων τὸ βλέμμα κύκλῳ, κατεῖδεν αὐτὸ τοῦτο τὸ δῶμα, ὅπου διέμενε συνήθως, ἀλλὰ τρομερὰ τις μεταλλαγὴ ἐξαιήνης εἰς αὐτὸ ἐπελθοῦσα, τὸ καθίστα σχεδὸν ἀγνωρίστον : ἐκείνη ἥτις διὰ τῆς παρουσίας αὐτῆς ἐνεψύχου τὴν περιοχὴν του δὲν εὐρίσκειτο πλέον ἐντός !

Εἶπε καθ' ἑαυτὸν.

— Εἶναι ὄναρ ! εἶναι ἀδύνατον νὰ γείνωσι ταῦτα πάντα πραγματικῶς· θά ἐπανέλθῃ σκεφθεῖσα, ὅταν τὸ πνεῦμά της καθησυχᾶσθ, καὶ ὅλα τότε τάγαθὰ τῆς συνδιαλλαγῆς, ἦν τῆ προέτεινα πρὸ ὀλίγου θά καταδειχθῶσι πρὸ αὐτῆς τόσῳ σαφῶς, ὥστε δὲν θά ἐπιμεινῇ πλέον ἐν τῇ ἀπονεομένη ἀποφάσει της. Ἔχει ἀτέραμον χαρακτῆρα, ἴσως ἐγὼ ἐσφαλὸν ὀμιλήσας τόσῳ τραχέως· Θεέ μου ! ἐνῶ εἶμαι ἤδη τόσον δυστυχῆς, τί μοὶ ὠφέλει τὸ σκληρὸν ὕψος μου ; Δὲν ἔπρεπε νὰ φεισθῶ αὐτῆς πολὺ πλείοτερον ; Τῆ κατέστησα ἤδη δυσχεροστάτην τὴν ἐπιστροφῆν· ὦφειλα νὰ τῆ δώσω πλείονα ἐλευθερίαν, καὶ οὐχὶ νὰ τὴν ταπεινώσω τόσῳ πολὺ . . . Ἐὰν δὲν ἐπανέλθῃ ; ἂν ὁ ἄθλιος ὅστις τὴν παρέσυρεν εἰς τὸ ἐγκλημα προεσχεδίασε νὰ τὴν ἀπαγάγῃ καὶ τὴν κρατήσῃ παρ' ἑαυτῷ ; . . . Ὡ ! πόσον ἀνόητος εἶμαι, πόσον εὐτελεῖς αἱ μεγαλορῆμονες θεωρίαι μου ! . . . Οὐδὲ κἄν γνωρίζω ποῖος εἶναι, ποῦ ὀφείλω νὰ τὴν ἀναζητήσω. Ἄν ἐπέμενον, ὁ Σανδρὸν θά μοι τὸν ὠνόμαζε χθὲς ἐσπέρας, ἀλλ' ἐκ ματαιότητος πρὸς τήρησιν πνευματικῆς ἰσχύος δὲν ἐπέμεινα !

Κατὰ παράδοξον ἀνάκρουσιν αἱ ἰδέαι, ἃς τῷ ἐνέβαλε χθὲς ὁ φίλος ἐξελιχθῶσαν αἰφνιδίως ἐν τῇ μνήμῃ αὐτοῦ, μία δὲ μόνη στιγμὴ τῷ ἐπήρκεσεν ὅπως παραβάλῃ αὐτὰς πρὸς ὅσας ἐξέθηκεν αὐτὸς πρὸς τὴν Λουίζαν κατὰ τὴν λήξασαν θυελλῶδη συνέντευξιν. . . καὶ ἦσαν ἀπαράγραπτος αἱ αὐταί, πρῶτος καὶ συγγνώμῃ πρὸς τὴν κακοῦργον μητέρα, μόνον καὶ μόνον ἵνα σωθῆ τὸ τέκνον ἀπὸ τῆς ἐγκαταλείψεως· ἔσχον ἐφαρμογὴν θαυμασίαν, ἔσχον θρίαμβον πλήρη τὰ ἰδεολογικὰ ταῦτα ἀξιώματα ! . . . ναί, ἡ γυνὴ ἥτις εἰς οὐδὲν ἐξ ὧν ἀπήτησεν ἐκείνος συνήνεσε, βλέπουσα αὐτὸν τόσῳ μετριοπαθῆ ἀπέναντι αὐτῆς, συνέλαβεν ἀναμφιβόλως ἀμετάβλητον πρὸς αὐτὸν καταφρόνησιν ! ναί, θά ἐμίσει, πλὴν θά ἐσέβeto ἴσως ἄλλον σκληρόν καὶ ἀδυσκόπητον σύζυγον, σύζυγον ὅμως ἐνοῦντα τὰς χεῖρας καὶ ψελλίζοντα ταπεινὰς ἰκεσίας, ὦ ! διὰ γέλωτος μόνον θ' ἀντήμειβε ! . . . φεῦ ! ἦτο

ἦδη γελοῖος Δανδῖνος· εἶθε νὰ ἦτο κάλλιον ! Ὅθελλος Κρίσις παρξυσμοῦ λυσσαλέου κατέλαβεν αὐτόν.

— Ἡ ἐπεικεία μου εἶναι σκαιά, διανοήθη· ὦφειλον νὰ φονεύσω ἀμφοτέρους, καὶ ἐρωμένην καὶ ἐραστὴν ! οὕτω τοῦλάχιστον τὸ αἷμα θ' ἀπέπλυνε τὴν κηλῖδα τοῦ αἵσχους !

Ἐφαντάσθη τότε τὴν γυναῖκά του ἐν τῷ οἴκῳ ἐκεῖνου, πρὸς ὃν ἐσπευσε, ριπτομένην εἰς τὰς ἀγκάλας αὐτοῦ, εἰρωνευομένην, ἐν τῇ ἀφηγηθεί τῆς λύσεως τῶν γεγονότων, τὸν βλάκα σύζυγόν της, ὅστις ἰδίᾳ χεῖρὶ τῇ ἤνοιξε τὴν θύραν, ὅπως ἐξέλθῃ ἀνετώτερον· καὶ ἔτριξε τοὺς ὀδόντας ὀλολύζων ἐν τῇ σιγῇ ἠρημῇ τῆς αἰθούσης ἐν ἣ ὑφίστατο τὸ ἀγωνιῶδες ἐκεῖνο ἠθικὸν μαρτύριον. Ἀπνύθουνεν ὑβρεῖς καὶ ἀράς πρὸς ἑαυτόν, ἀλλ' εἶτα ἀκαριαίως ἐν μέσῳ τῆς περιβαλλούσης τὸν νοῦν του νυκτὸς φῶς ὥχρον διεχύθη, καὶ ἡ ἀγγελικὴ τῆς θυγατρὸς του μορφή μυστηριωδῶς ἐπεφύτησε.

Ἐμειδία ἐγγίζουσα πρὸς αὐτόν, τῷ ἐφάνη δὲ ὅτι τῷ ἐψιθύριζεν εἰς τὰ ὄτα ἡδέως : « Οὐχί, δὲν ἐσφαλές φανείς ἐπιεικῆς, διότι ἔνεκα τῆς πρὸς ἐμὲ ἀγάπης σου ἔπραξας τοῦτο· οὐχί, δὲν εἶσαι σκαιός, εἶσαι μεγαλόψυχος, δυστυχῆς μου πάτερ, ὅστις κατὰ τὴν δεινοτάτην τῆς ζωῆς σου στιγμὴν οὐδὲν ἄλλο πρὸ ὀφθαλμῶν ἔσχες, εἰμὴ τὸ συμφέρον τοῦ τέκνου σου ! παῦσε παλαιῶν πρὸς σεαυτὸν· ἂν μᾶς κατέστησε τόσῳ δυστυχεῖς, ἐγκαταλιποῦσα ἡμᾶς, ἐκείνη ἥτις ὦφειλε μέσῳ ἡμῶν νὰ διαδιώσῃ, ὦ ! θά περιπτυχθῶμεν στενωτέρω ἀλλήλους οἱ δύο, καὶ οὕτω θά πληρώσωμεν τὸ κενὸν ὅπερ ἀῆθηκεν ἡ ἀπουσία αὐτῆς. Ὅσον ἀγάπην τέως ἠσθάνεσο πρὸς αὐτὴν, εἰς ἐμὲ ἦδη θά ἐπιρρήψῃς, ἐγὼ δὲ θά σὲ σεβασθῶ, διότι χάριν ἐμοῦ ἔσχες τὴν ὑψίφρονα μεγαλοψυχίαν, ὅπως εἰς τὴν συγγνώμην συγκαταβῆς ! ».

Ἐπὶ τὸ κράτος τῆς παρηγόρου ταύτης ὀπτασίας, ἥτις προέλεγεν αὐτῷ γλυκύτερον μέλλον, ὁ Δαβὶδ ἠσθάνθη ἐκπνεύσαν ἐξαπίνης ὄλην αὐτοῦ τὴν ἀγρίαν ὀργήν. Ἐκ νέου ἡ βεβαιότης ὅτι ἔδραθεν ὡς ἔδει ἐπεβλήθη ἐπὶ τοῦ πνεύματός του, καὶ βαθεῶς εἰσπνεῶν, οἰοει ἀπαλλαγεῖς φορικώδους ἐφιάλτου, ἤρμενος δέ, καίτοι κατασυντετριμμένος ὑπὸ τῆς θλίψεως, ἠδυνήθη νὰ σκεφθῆ πρὸς λῆψιν μέτρων, ὅπως ἀποκρούσῃ ἀπὸ τοῦ τέκνου, τοῦλάχιστον ἐπὶ ἡμέραν ὄλην, τὴν ἀποχώρησιν τῆς μητρὸς. Κατηθύνθη πρὸς τὸ δωμάτιον τῆς Κεκιλίας, μελετῶν σχέδιον ἐρμηνείας, ἐκ φόβου μὴ καταφωραθῆ ἀμνησῶν, ἐὰν ἠρωτᾶτο ἀπροπαράσκευος.

Διὰ τινος διαδρόμου ἐφθασεν εἰς τὸ σπουδαστῆριον, ἐνθα ἐκάστην πρωΐαν κατὰ τὴν ὥραν ἐκείνην ἡ κόρη εἰργάζετο παρὰ τῇ παιδαγωγῷ αὐτῆς, ἀνοίξας δὲ τὴν θύραν, εἶδεν αὐτὴν μὲν κεκλιμένην ἐπὶ τῆς τραπέζης καὶ γράφουσαν μετὰ προσοχῆς, ἐκείνην δὲ ἀσχολουμένην εἰς ποικιλτικὸν ἐργόχειρον.

Κατὰ τὴν εἰσοδὸν τοῦ πατρὸς της ἡ κοραεὶς ὠρθῶν περιχαρῶς καὶ ὄρμησεν εἰς τὰς ἀγκάλας αὐτοῦ.

— Πόσον εἶσαι καλός, καὶ ἡλθεσ νὰ με ἴδῃς ! τῷ εἶπε· ἔπραξα ὠραιότατα· γράφω γύμνασμα βότανικῆς τὸ ὁποῖον δὲν ἔμπορῶ νὰ κεφαλῶσω . . . Σὺ, ὁ ὁποῖος γνωρίζεις ὅλα, εἰπέ μοι τί εἶναι αὐτὸ τὸ σύστημα τοῦ Κανδόλλα ;

— Εἶναι τὸ λεγόμενον σύστημα τῶν ἀπογονιῶν,

εἶπα μειδιῶν ἐκεῖνος· εἶναι τρόπος ταξινομήσεως παλαιός, τὰ συστήματα τοῦ Χούκερ καὶ τοῦ Βένθαμ εἶναι πολὺ νεώτερα . . . ἀλλὰ δὲν ἔχω τὸν καιρὸν νὰ σοὶ τὰ ἐρμηνεύσω τώρα . . . τὴν ἐσπέραν ἂν θέλῃς, δύναμαι. Ἦλθον μόνον διὰ νὰ σοὶ εἶπω ὅτι ἡ μήτηρ σου ἐξῆλθεν, καὶ ἴσως κατὰ τὸ γεῦμα δὲν θὰ ἴναι ἐδῶ . . . Ἀσχολεῖται εἰς τὴν χάριν ἀγαθοεργιῶν πώλησιν, τὴν ὅποιαν συνήθως διενεργεῖ, καὶ ἐπειδὴ ἡ πώλησις γίνεται τὴν ἐσπέραν . . . θὰ μείνῃ ἀναμφιβόλως μὲ τὰς κυρίας κομητρίαις.

— Πῶς, ὄλην τὴν ἡμέραν; ἠρώτησεν ἡ κόρη μετὰ λύπης . . . Ἀλλὰ σύ, τούλάχιστον δὲν θὰ μ' ἀφήσῃς!

— Ὅχι μικρά μου, εἶπεν ὁ πατήρ διὰ φωνῆς ὑποτρεμούσης· ἐγὼ δὲν θὰ σ' ἀφήσω οὔτε σήμερον, οὔτε ποτέ.

— Κάλὰ λοιπόν! θὰ μ' ἐξηγήσῃς τὸν Κανδόλλαν;

— Ναί, καὶ τὸν Κανδόλλαν, καὶ τὸν Λινναῖον καὶ τὸν Ἰουσσέα, ἂν θέλῃς.

Ἡ θυγάτηρ ἠσπάσθη αὐτὸν τρυφερῶς, ἐκεῖνος δὲ τῇ ἀπέδωκε τὰς θωπείας, μετὰ συγκινήσεως καὶ νευρικῆς ταραχῆς, αἰσθανόμενος δὲ δάκρυα πλημμυροῦντα τοὺς ὀφθαλμούς του, ἐξῆλθε σπεύδων.

Καταλιποῦσα τὸν οἶκον αὐτῆς ἡ Λουίζα ἐβάδιζε κατ' εὐθείαν γραμμὴν, μικρὸν τινα μόνον ἐξ ἐρυθροῦ δέρματος σάκκου, πλήρει ἐκ τῶν κοσμημάτων αὐτῆς καὶ τῶν χρημάτων, ἀνὰ χεῖρας ἔχουσα. Ἐσκέψατο ὅπως ἐξασφαλίσῃ πόρον ζωῆς σταθερὸν, ὅθεν ἐν ἐλαχίστῳ σχετικῶς ὄγκῳ παρελάμβανεν ἥδη ὀγκωδεστάτην ποσότητα ἀρκούσαν ὅπως ἐπὶ δύο τούλάχιστον ἔτη βιώσῃ εὐμαρῶς, μηδενὸς στερουμένη καὶ οὐδένα ἐπιφορτίζουσα. Ἀλλὰ ψάσασα εἰς τὴν πλατείαν Ἐλῶ, διενόηθη, ὅτι οὕτω περὶ βαίνουσα ἐκινδύνευεν ἀνὰ πᾶσαν στιγμὴν νὰ περιπέσῃ εἰς συναντήσεις, προδεγγίσεις, καὶ ἐπερωτήσεις ἴσως ὑπὸ γνωστῶν προσώπων, ἐπειδὴ ἄλλως τε παρήρχετο ἡ ὥρα τῆς ἀπὸ τοῦ πρωῖνου περιπάτου εἰς τὸ Δάσος ἐπιστροφῆς· ἐπέθη λοιπὸν ἀμάξην καὶ διευθύνθη εἰς τὸ Ξενοδοχεῖον τῶν Ἡπειρῶν. Ἐν τῷ εὐρυτάτῳ τούτῳ ἀσιατικῷ τῆς μορφῆς ξενῶνι ὅπερ τοσοῦτοι διάδρομοι καὶ κλίμακες διεμέριζον, θὰ ἠδύνατο εὐχερέστατα ν' ἀποκρυβῆ καὶ νὰ διαλάθῃ τοὺς πάντας μέχρῃς ὅτου ἐγκαθιδρυθῆναι ὀριστικῶς. Καταβάσα δὲ τῆς ἀμάξης ἐν τῇ ὁδῷ Καστιλιόν, εἰσῆλθεν εἰς τὸ ξενοδοχεῖον διὰ τῆς ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Ριβολί εἰσόδου μετ' ἠρέμου ἠθους προσώπου ἐρχομένου πρὸς ἐπίσκεψιν καὶ ἐξήτησε παρὰ τοῦ διευθυντοῦ διαμέρισμα πρὸς κατοικίαν.

— Αἱ ἀποσκευαὶ μου φθάνουσι σήμερον, εἶπε πρὸς τὸ παρὸν φέρω κοσμήματα καὶ χρήματα μόνον τὰ ὅποια μάλιστα θὰ σὰς παρακαλέσω νὰ φυλάξῃτε ἐν τῷ ταιρίῳ σας.

Ἀφήρσεν εἶτα πρὸς πρόχειρον χρῆσιν τραπέζικα τινὰ γραμμάτια ἐκ τοῦ σάκκου, καὶ ἔγραψεν ἐν τῷ βιβλίῳ τῶν περιηγητῶν, ὅπερ ὁ διευθυντῆς τῇ ἔτεινε, «Κα Λεβαρδιέ, ἐκ Λυών». Ἀκολουθήσασα δὲ ὑπερέτην τινὰ τοῦ ξενοδοχείου ἐπιφορτισθέντα ὅπως τῇ ὑποδείξῃ διαθέσιμα δώματα, ἐξέλεξε δύο τοιαῦτα θάλαμον καὶ αἰθουσαν ὑποδοχῆς, ἐπὶ τοῦ τρίτου ὁρόφου, βλέποντα πρὸς τὸ Τουίλερι. Ὅτε ἀπέμεινε μόνη, ἤνοιξε τὸ παράθυρον, στήρηχθεῖσα δ' ἐπὶ τῶν κυκλίων, περιέστρεψε τὸ βλέμμα μακρὰν καὶ ἀνεπνευσεν

ἠδυσπαθῶς τὸν λαρὸν ἀέρα. Τῇ ἐφαίνετο ὅτι μόλις ἐξῆλθε μακροχρονίου εἰρκτῆς, ὅτι ἀπῆλθεν ἥδη τὴν πρώτην τῆς ἐλευθερίας τῆς ὥραν, ὅτι ὁ γλαυκὸς οὐρανός, τὰ εὐσκία φυλλώματα τὰ κατασειόμενα ὑπὸ δροσώδους ζεφύρου, αἱ καλίπτεροι, τέλος, περιστεραὶ αἱ ἀνὰ μέσον τῶν κλάδων λαγύνουσαι ἀπέπνεον τρυφερότητα γλαυκίαν, ἀγνωστὰ γλαφυράν, ἀγνωστον τέως καὶ ἀπεριγράπτον θέλητρον. Οὐδ' ἐφ' ἅπαξ ἡ ἀνάμνησις ἐκεῖνων, οὐς δυστυχεῖς καὶ ἀπέλπιδας κατέλιπεν ὀπίσω αὐτῆς ἐπέψαυσε τὸ πνεῦμά της· διετέλει ἐν στιγμῇ νοητικῆς κρίσεως, καθ' ἣν ἡ λογικὴ ὀλοτελῶς καταργεῖται, καθ' ἣν τὸ ἠθικὸν ὄν βαίνει εἰκῆ παραδεδομένον τυφλῶς εἰς μόνὰ τὰκαταδάμαστα ἐνστικτα.

Τὸ ἐκκρεμὲς σημαῖνον τὴν μεσημβρίαν ἀπέσπασεν αὐτὴν ἀπὸ τῆς ἡδεῖας ρέμβης καὶ τῇ ὑπέμνησεν ὅτι ὁ καιρὸς προχωρεῖ. Ἐπιλησιάσε τότε πρὸς τὴν ἐν τῷ μέσῳ τῆς αἰθούσης τράπεζαν, ἤνοιξε σημειωματάριον, καί, καθίσασα, ἐπέγραψεν ἐπὶ χάρτου τὰς ἀκούθους βραχείας γραμμὰς:

Ἀγαπητέ μοι Δανιήλ,

Ἐλθέ, ἄνευ οὐδὲ στιγμιαίας ἀναβολῆς, πρὸς συνάντησίν μου, εἰς τὸ Ξενοδοχεῖον τῶν Ἡπειρῶν. Θὰ ζητήσῃς τὰ δώματα τῆς κ. Λεβαρδιέ.

Λουίζα.

Σφραγίσασα δὲ τὸ γράμμα, ἐχάραξεν ἐπὶ τοῦ φακέλλου τὴν διεύθυνσιν καὶ ἐσήμνησε τὸν κωδωνίσκον. Μετὰ στιγμὴν μίαν θαλαμηπόλος τις ἐνεφανίσθη πρὸ αὐτῆς.

— Ν' ἀποσταλῆ ἡ σημειώσις αὐτή, τῇ εἶπε, παρευθὺς διὰ τινος ὑπηρετοῦ, ὅστις, ἂν τὸ πρόσωπον πρὸς τὸ ὁποῖον ἀπευθύνομαι ἀπουσιάσῃ ἐκ τοῦ οἴκου του, πρέπει νὰ τὸν εὐρῆ ὀπουδύποτε κἂν ἦναι.

— Καλῶς, κυρία, ἀρήντησεν ἡ θαλαμηπόλος. Ἡ κυρία ἐπιθυμεῖ νὰ προγευματίσῃ;

— Στείλατέ μοι τείον καὶ δίπυρα.

Ἡ πυριφλεγῆς γυνὴ ἐπὶ δύωρον διετέλεσεν ἐν καταστάσει ἐργηγόρου ὕπνου, ἐκτελοῦσα πράξεις ὧν οὐδεμίαν εἶχε συναίσθησιν. Μόλις δὲ ὅταν ἡ ἕβρα τῆς αἰθούσης αὐτῆς ἀνοιχθεῖσα παρέσχε διόδον εἰς τὸν ἀναμνόμενον, ἀνεῦρε τὴν συνειδησὶν τῆς πραγματικότητος. Ἠγέρθη, καὶ τρέχουσα πρὸς αὐτὸν μετὰ τεταμένων χειρῶν, ἀνέκραξε·

— ὦ! εὐχαριστῶ, ἀγαπητέ μοι Δανιήλ, ὅτι ἦλθες τόσον ταχέως! . . .

— Δὲν ἦμην εἰς τὸν οἶκον κ' ἐδέσσε νὰ ἀναζητηθῶ ἐπὶ μακρὸν, ἀλλῶς θὰ ἐφθανα ταχύτερον. Ἡ ἐπιστολή σου μ' ἐφόδῃσε· ὅποια λοιπὸν περιπλοκὴ ἐπῆλθεν;

Ἀλλ' ὠμίλει μετὰ περίφρονος ἡρεμίας ἀνδρός, ὅστις μηδὲν φοβηθεὶς, προσέχει ἀπενῶς μὴ περιπέσῃ εἰς λάθος. Οἱ ὀφθαλμοὶ του περιέστρεψαν κυκλωτέρως βλέμμα ἀναζητοῦντες ἐν τῇ περιοχῇ τῆς αἰθούσης ἐνδείξεις τινὰς καὶ εἰδήσεις περὶ τῆς ἀληθοῦς καταστάσεως, ἧς ἐμάντευε τὸ δοβαρόν. Ἡ Λουίζα ὁμῶς ἀπέσπασεν αὐτὸν πάραυτα ἐκ τῆς ἀνυσυχίας εἰσδύουσα δ' εἰς τὴν καρδίαν τῆς υποθέσεως.

Ὅταν ἀνεχώρησα ἐκ τοῦ οἴκου σου, εἶπε, ἔσχον

συνέντευξιν ὀριστικὴν μετὰ τοῦ συζύγου μου. . . . Μεταξὺ αὐτοῦ καὶ ἐμοῦ ἡ ρῆξις εἶναι πλήρης καὶ ἀνέκκλητος. Ἐψυγον ἐκ τῆς οἰκίας μου καὶ οὐδέποτε θὰ ἐπιστρέψω, σὲ παρακάλεσα δὲ νὰ ἐλθῃς διὰ νὰ μάθω ἐὰν μὲ θέλῃς διὰ παντός.

Ὁ Δαυὶλ λαβὼν τὴν χεῖρά της, ἦν τῷ ἔτεινεν ἐκείνη, ἠσπάσθη αὐτὴν μεθ' ἱπποτισμοῦ μᾶλλον ἢ τρυφερότητος.

— Ἐλπίζω ὅτι δὲν ἀμφισβᾶλλεις περὶ τῶν πρὸς σὲ αἰσθημάτων μου, ἀπεκρίθη . . . Σὰ ἀγαπῶ, — τὸ γνωρίζεις, — σὲ ἀγαπῶ βαθέως, καὶ εἶμαι ἔτοιμος πρὸς πᾶσαν θυσίαν ἵνα σοὶ τὸ ἀποδείξω ἐμπράκτως.

Ἐκείνη νύχαριστήσεν αὐτὸν θλιβούσα στεργικῶς τὴν χεῖρά του, σύρουσα δὲ αὐτὸν πλυσίον της ἐπὶ τοῦ ἀνακλίντρον, τῷ εἶπε.

— Πενιχρὰν φιλοξενίαν σοὶ παρέχω σήμερον· ἀλλ' ἀπὸ αὔριον τὰ πάντα θὰ μεταβληθῶσι.

— Ὡ, ἀδιάφορον! ἀνέκραξεν ὁ Δαυὶλ μετὰ ζέσεως· σὲ ἔχω, σὲ βλέπω, ἰδοὺ ἡ οὐσία! . . . Σὺ καλύνεις τὰ πάντα περὶξ σου. . . Ἄλλ' ἄς ἴδωμεν, ὁμιλεῖς σπουδαίως; . . . Τοῦτο εἶναι ἀναγκαῖον ὑπὲρ ποτε. Ἐπεθύμουν νὰ μάθω τί συνέβη, καὶ ποῖα εἶναι τὰ σχέδιά σου. . . διότι, ἂν ἐπαφίεσαι εἰς ἐμὲ σήμερον, ἡ ἐμπιστοσύνη σου μοὶ προσδίδει ἠθικὴν τινα ἐπιβολὴν ἐπὶ σοῦ. . . ὑπέχω βλέπειν εὐθύνην περὶ τῆς ἀσφαλείας σου. . . Τί δύνασαι ν' ἀναμείνῃς, νὰ ἐλπίσῃς, ἢ νὰ φοβηθῇς;

— Οὐδὲν ν' ἀναμείνω, οὐδὲν νὰ φοβηθῶ, τὰ πάντα νὰ ἐλπίσω, ἀγαπητὲ Δαυὶλ, ἂν ἀληθῶς μοὶ ἀνήκει.

— Ὁφείλω νὰ σοὶ ἀποδώσω δικαιοσύνην, εἶπεν ἐκεῖνος γελῶν· ἐξηγεῖσαι μετὰ καθαρότητος καὶ σαφηνείας ἥτις οὐδεμίαν ἀμφιβολίαν ἐπιτρέπει.

Ὅποια γυνὴ εἶσαι! . . . τίποτε δὲν δύναται νὰ σοὶ ἀντιστῇ. Πλὴν, ἀγαπητὴ μοὶ Λουίτζα, εἶσαι βεβαία ὅτι ἐσκέψῃς ὠρίμως πρὶν ἢ ἐκτελέσῃς πρᾶξιν τὴν τὸσφ σφοδράν;

— Τὴν ἡμέραν καθ' ἣν παρεδόθην εἰς σὲ ὄφειλον νὰ σκεφθῶ! ἀνέκραξε πυρετωδῶς ἡ Λουίτζα· διότι ἕκτοτε χρονολογεῖται ἡ παραπλάνησίς μου· ἀλλ' ἤδη τί φρονιμώτερον, εὐγενέστερον καὶ νομιμώτερον ἢ τὸ νὰ διακανονίσω τὴν μετέωρον θέσιν μου; ἢ ἐξαπάτησις μ' ἐκίνει εἰς δυσανασχέτησιν, ἢ μετοχὴ ἄλλου εἰς τὴν ἀγάπην μου ἀνεστάτου τὴν καρδίαν μου ἐξ ἀνδίας, καὶ τὸ ψεύδεσθαι ἀνά πᾶσαν στιγμὴν μοὶ ἀπέβαιεν ἀδύνατον.

Σήμερον εἶμαι ἀπέναντι ἐμαυτῆς ἥττον ἔνοχος, ἥττον ἐξηνυτελισμένη ἢ χθές: οὐδενὸς πλέον καταχρῶμαι διὰ προσπεποιημένων τρόπων εὐθύτητος καὶ αὐστηρότητος ἠθῶν· ἀνέκνησα τὴν ἐλευθερίαν μου· ἴσως τις μὲ κατακρίνῃ, ἀλλ' ἐγὼ παῦω πλέον περιφρονοῦσα ἐμαυτήν!

— Ἀπερίσκεπτος, θελκτικὴ μου ἀπερίσκεπτος! ἀνεφώνησεν ὁ Δαυὶλ ἠδέως, καὶ σύρων αὐτὴν ἐγγυτέρω, ἐπέψαυσε διὰ τοῦ μεταξόδου μύστακος τοῦ βαθυμέλανας ὀφθαλμοῦς τῆς νεαρᾶς γυναίκος, ἥτις ῥιγοῦσα ἐξ ἠδονῆς, συνεσφίγγθη περιπαθῶς ἐπὶ τοῦ ὤμου του.

— Ἐχεις ἰδιαιτέρον ὅλως τρόπον τοῦ δικαιολογεῖν τὰ πράγματα, ὅστις ὅμως δὲν εἶναι τὸ ἄωτον τῆς

λογικῆς. Πρέπει νὰ σοὶ τὸ εἶπω, εἶναι καθῆκόν μου ὡς φίλου τρυφεροῦ καὶ εὐκρινοῦς.

Μερισμῆς πολὺ ὅπως ἐξασφαλίσῃς εἰς σεαυτὴν τὴν ἰδίαν σου ἐκτίμησιν, ὅπερ εἶναι καλόν, ἀλλὰ δὲν φροντίζεις νὰ διασώσῃς καὶ τὴν τῶν ἄλλων, ὅπερ θὰ ἦτο ἔτι κάλλιον. Δὲν ζῶμεν ἐντὸς ἐρήμου νήσου, ὠραία μου Λουίτζα! πέριξ ἡμῶν πυκνοῦται ἡ κοινωνία, τὴν ὁποίαν πρέπει νὰ λαμβάνωμεν ὑπ' ὄψει, καὶ ἡ ὁποία δὲν θὰ φανῆ ἴσως τόσον ἐπιεικῆς πρὸς τὴν ἐλευθεριότητά σου ὅσον σὺ αὐτή. Ἀποκαλύπτως δὲν δύναται τις νὰ ἐρχηται εἰς ρῆξις καὶ ν' αὐτῆς. . . καὶ ὅσφ μᾶλλον ἀκροσφαιλῆς εἶναι ἡ θέσις μας, τόσφ μᾶλλον ὀφείλομεν νὰ ἐξευμενίζωμεν τὴν κοινὴν γνώμην. . . Μορφάζεις. . . διότι σοὶ ὁμιλῶ βεβαίως ὡς γηραιὸς πάππος βαθύπειρος καὶ σοφός· ἴσως ὅμως καὶ ὁ σύζυγός σου αὐτὸς σοὶ εἶπε πᾶν ὅτι τώρα παρ' ἐμοῦ ἦκουσας. Δὲν μοὶ φαίνεται τοῦτο παράδοξον, διότι βεβαίως δὲν ἠδύνατο νὰ ὑπερασπίσῃ τῶν ἰδίων αὐτοῦ συμφερόντων δι' ἄλλων ἐπιχειρημάτων εἰμὴ δι' ὅσων ἐγὼ ὑπερασπίζω τῶν ἰδικῶν σου. Εἶναι τὸ αὐτὸ θέμα, ἡ αὐτὴ ἐξέλιξις.

Ἡ Λουίτζα ἔσεισε τὴν κεφαλὴν μελαγχολικῶς.

— Καλῶς! λέγε ὅτι θέλεις, δὲν μὲ πείθεις.

— Δὲν ἐπιμένω ἵνα σὲ πείσω, ἀλλ' ἀπεφάσισα νὰ σὲ διαφωτίσω εὐκρινῶς. Τοῦτο εἶναι δι' ἐμὲ καθῆκον συνειδησέως. . . Δὲν θέλω μετὰ ἐξ ἡμῶν, μετὰ ἐξ ἐβδομάδας ἴσως νὰ εἴπῃς· «Ὡ! ἂν ἐγνώριζα ποῦ μετέβαινον! . . . Θέλω νὰ σοὶ δείξω ποῦ μεταβαίνεις, καὶ πράττειν τοῦτο σοὶ παρέχω μέγιστον ὑπέροπε δειγμὰ στοργῆς, διότι τὴν στιγμὴν ταύτην παλαιῶ πρὸς ἑμαυτόν! ναί, παλαιῶ, διότι ὅταν εὐκρινῶς σοὶ ἀποδείξω τὴν ὀρθότητα τῶν λόγων μου, ἴσως θὰ μακρυνθῇς ἀπ' ἐμοῦ. . . καὶ θὰ σὲ στερηθῶ.

— Μὴ φοβεῖσαι περὶ τούτου, Δαυὶλ· θὰ σὲ ἀγαπήσω ἔτι πλεονέστερον, καὶ οὐδὲν δύναται πλέον νὰ μᾶς ἀποχωρήσῃ εἰμὴ ἡ θέλησί σου ἢ ἡ θέλησίς μου.

— Μόνη ἡ ἰδικὴ σου θέλησις, φιλτάτη, διότι ὅταν γυνὴ ὑποβάλλεται χάριν ἀνδρός τινος εἰς θυσίαν τόσφ πλήρη, ὁ ἀνὴρ ἐκεῖνος εἰς αὐτὴν ἀνήκει ἐσθραί.

— Λοιπὸν πρὸς τί οἱ συλλογισμοὶ οὗτοι; εἶπεν ἡ νεαρὰ γυνὴ θωπευτικῶς πρὸς αὐτὸν ἀτενίζουσα· οὐδεὶς παρεμβάλλεται πλέον μέσφ ἡμῶν, ἀπολαύσωμεν λοιπὸν τὴν εὐδαιμονίαν ἀνευ ὑποψιῶν καὶ ἀνησυχίας.

— Δὲν θέλεις νὰ σὲ διδάξω ἠθικὴν;

— Ὅχι, θέλω νὰ μὲ φιλήσῃς.

— Ἡ αἴτησις δὲν ἐπανελήθη δις, καὶ ἐπὶ στιγμὴν ἐν ταῖς ἀγκάλαις ἀλλήλων ἐλπισμόνησαν ὁλοτελῶς αὐτὴ τὰς ὀδυνηρὰς ἀναμνήσεις της, ἐκεῖνος τὴν ἀνήσυχον περιεργίαν.

— Καλῶς λέγεις, εἶπεν ἡ Λουίτζα ἐν τέλει, δὲν δύναμαι νὰ μείνω ἐπὶ μακρὸν ἐντὸς αὐτῆς τῆς φωλεᾶς. . . Αὔριον θὰ ἐξέλθω ἵνα ζητήσω μέγαρόν τι πρὸς ἐνοικίαν πρὸς τὸ μέρος τῶν Ἠλυσίων Πεδίων, καὶ θὰ ἐγκατασταθῶ ἐκεῖ. Θὰ μὲ βοηθήσῃς εἰς τὴν ζήτησιν.

— Ἄν θέλῃς· ἀλλὰ, φιλτάτη, ἐξήντηλσας λοιπὸν τὸν Πακτωλόν;

— Ὡ! ἔχω πολλὰ χρήματα, εἶπεν ἐκείνη μετὰ τόνου χαρᾶς. Τοῦλάχιστον ἑκατὸν χιλιάδας φράγκα εἰς χρυσὸν καὶ ὄλους τοὺς ἀδάμαντάς μου, οἱ ὅποιοι εἶ-

ναι λαμπρότατοι . . . θά διέλθω ούτως ἐν ἔτος καὶ ἐπέκεινα . . . κατόπιν, πάλιν εἶμαι ἥσυχος. . . ὁ σύζυγός μου δὲν θά μ' ἀφήσῃ ἐν τῇ στενοχωρίᾳ . . .

— Αἱ, αἱ, δὲν εἶναι πολὺ βέβαιοι τοῦτο· εἶπεν ὁ Δανιὴλ μεθ' ὕψους ξηροῦ πως. Ἄν ἔχῃ ἀξιώσεις ἐπὶ σοῦ, θά σοὶ στερήσῃ τὰ μέσα τῆς διατροφῆς, διὰ νὰ σὲ ἀναγκάσῃ νὰ ἐπανέλθῃς πρὸς αὐτόν.

— Εἶναι ἀνίκανος πρὸς τοῦτο· δὲν θά ὑπομείνῃ τὸ νὰ εὐρίσκωμαι ἐν τῇ ἀνάγκῃ. Ἀλλὰ καὶ οὐδέποτε θά μ' ἐπανίδῃ. Δυστυχῶς δὲν τὸν ἠγάπησα, Δανιὴλ, ἀλλὰ δὲν παραγνώριζω τὸν χαρακτῆρά του.

Ἐπὶ τῶν χειλέων τοῦ μαρκιστοῦ ἐνεχαράχθη πτυχὴ, δυσκόλως δυναμένη νὰ ἐκληθῆθῃ ὡς μειδιάμα.

— ἤλθομεν ἐδῶ διὰ νὰ ἐκθειάσωμεν τὰς ἀρετὰς του;

— Τὸ κάλλιστον ὅπερ θά πράξωμεν εἶναι τὸ νὰ μὴ ὀμιλῶμεν πλέον περὶ αὐτοῦ.

— Αὐτὸ φρονῶ κ' ἐγώ, εἶπεν ὁ Κονδοττιὲ διὰ θορυβώδους ὕψους.

Ἠγέρθη, ἐδημάτισεν ἐπὶ τινὰς στιγμὰς, εἶτα δὲ εἶπε.

— Λοιπὸν ἤλθες ἐδῶ κατ' εὐθείαν, φέρουσα τὴν περιουσίαν σου ἐφ' ἑαυτῆς, ὡς ὁ ἑλλὴν φιλόσοφος... ἀλλὰ περιμένεις, νομίζω, τὰς ἀποσκευάς σου. . .

— Τίποτε, τίποτε δὲν περιμένω· ἀπεκόμισα ὅ, τι εἶχον εἰς τὰς χεῖρας μου, ἄλλως καὶ αὐτὰ θά κατέλειπον ὡς καὶ τἄλλα, ἐνδυμασίαν ἔχω αὐτὸ τὸ ὅποῖον φερόω.

— Λοιπὸν πῶς θά οἰκονομηθῆς;

— Τώρα ἐνθὺς θά μεταβῶ εἰς τὰ καταστήματα τοῦ Λούβρ διὰ νὰ προμηθευθῶ τάπαραίτητα. . . βιάζομαι, καὶ πρέπει νὰ τὸ πράξω ἀμέσως. . . Κ' εἶπεντα δὲν θέλω ν' ἀπευθυνθῶ πρὸς τοὺς συνήθεις προμηθευτὰς μου, διότι τοιοῦτοτρόπως παρευθὺς θ' ἀνηγγείλλοντο εἰς ὅλην τὴν πρωτεύουσαν τὰ κατ' ἐμέ.

— Βλέπεις, εἶπεν ὁ Δανιὴλ, ἀπὸ τῆς πρώτης στιγμῆς τὰ ἀσυμβίβαστα τῆς θέσεώς σου ἐκδηλοῦνται.

— Ἀλλὰ τὰ ἐγνωρίζον ἐγώ ὅλα. . . Ἐγνωρίζον ὅτι τὸνομά μου θά ἐγένετο ὕλην συνδιαλέξεως δι' ὅλους τοὺς βλάκας τῆς πόλεως· ἐπομένως σκοπῶ νὰ μὴ μείνω ἐν Παρισίοις κατὰ τοὺς πρώτους μῆνας, διὰ νὰ παρῶσθε ἄλλως τε εἰς τοὺς ἐργάτας τὸν ἀπαιτούμενον χρόνον ὅπως διακοσμήσωσι τὸ νέον οἰκημά μου. Ἐπιθυμῶ νὰ ταξειδέω. . . οὐδένα τόπον ἀκόμη ἐπεσκεψῆθην, οὐδέποτε ἠδυνήθην ν' ἀπουσιάσω ἐκ τοῦ οἴκου. . . ὁσάκις ἐζήτησα ν' ἀναχωρήσω ἐπὶ τινὰ χρόνον ἐκ Παρισίων, πάντοτε αἱ ἐργασίαι τοῦ μοὶ τὸ ἀπηγόρευον. . . Ἀλλὰ τώρα. . .

Καὶ κλησιάζουσα πρὸς τὸν μαρκιστοῦ, ἐστήριξε τὴν χεῖρα της ἐπὶ τοῦ ὤμου αὐτοῦ.

— Ὅποια ἡδονὴ δι' ἐμὲ τὸ νὰ διατρέχω τὴν Ἰταλίαν μετὰ σοῦ, Δανιὴλ! . . . Ἐλεύθεροι, μόνοι, εἰς ἀλλήλους ἀνήκοντες. . .

Ἐπειδὴ δὲ τὸ μέτωπον τοῦ ἀνδρὸς ἐρρυτιδοῦτο ἐλαφρῶς, εἶπε:

— Ὡ, ἐπὶ τινὰς ἐβδομάδας μόνον. . . τὰς ὡραιώτερας, τὰς γλυκυτέρας τοῦ βίου μου. . . Δὲν θά μοι τὰς ἀρνῶθῃς. . .

— Ὅχι, ἀναμφιδόλως, εἶπεν ἐκεῖνος μετὰ προσηνοῦς καταναγκασμοῦ, ψυχρὸς ὡς μάρμαρον καταστάς καὶ δυσπῶν τὰ χεῖλη.

Ὁ τόνος τῆς ἀπαντήσεως ἦτο τόσον διάφορος ἐκείνου ὃν αὐτὴν ἤλπιζε ν' ἀκούσῃ, ὥστε παρὰ τὴν ζωηρὰν αὐτῆς ἐπιθυμίαν ὅπως μόνον τὴν εὐάρεστον ἀποψὴν τῶν πραγμάτων ἀτενίσῃ, ἠσθάνθη λεπτοῦς μαργαρίτας ἰδρωτὸς ἀναβλύζοντας ἐπὶ τῆς ράχews. Ἡ καρδία τῆς συνεσφίχθη, ἰλιγγος σκοτοδίνης κατέλαβεν αὐτήν, καθ' ὃν τὰ πάντα τῇ ἐφάνθησαν ζοφερὰ πέριξ. Τὸ πρῶτον ἦδη ἡ ἀβληχρὰ ἀμφιβολία εἰσέδυσεν εἰς τὸ πνεῦμα αὐτῆς, ἀλλ' οὔσα γενναία καὶ ζωηρά, ἀντὶ τοῦ νὰ βύσῃ τὰ ὄτα ἐκ φόβου πρὸς τὴν πικρὰν βεβαιότητα, τοῦναντίον διήνοιξεν αὐτὰ εὐρέως, ὅπως τελείως διαφωτισθῆ. Ἐπανήρχοντο εἰς τὴν μνήμην αὐτῆς οἱ πικροὶ λόγοι τοῦ συζύγου, καὶ μετὰ φρικώδους ἀγωνίας διηρωτήθη μὴ τόσῳ προῶως ἤρχισεν ἀποβαίνουσα ὀχληρὰ εἰς τὸν ἐραστὴν, τὸν ὁποῖον ἐβλεπεν ἀπέναντι αὐτῆς μελάγχολον, ρευδῶδη, σύννουν, ἀλλὰ μηδὲν λέγοντα. Ἐν τούτοις μόλις μία εἶχε διαρρεύσει ἀκόμη ὥρα ἀφ' ὅτου τῷ ἀνηγγείλειν ὅτι παρεδίδοτο εἰς αὐτὸ ἐσραεῖ! προσπαθοῦσα δὲ ὅπως διὰ μιᾶς καταμάθῃ τὰ ἔγκατα τοῦ τεταραγμένου νοῦς του, ἐπεξέτεινε τὴν βολιδοσκόπῃσιν.

— Τόσῳ μᾶλλον θά σοὶ εὐγνωμονῶ ἂν μοὶ ἀφιερῶσθῃς τὸν χρόνον τὸν ὁποῖον σοὶ ζητῶ, εἶπεν ἐξετάζουσα αὐτὸν δι' ἐρευνητικῶν βλέμματος, ὅσῳ πολυτιμότερος γνωρίζω ὅτι σοὶ εἶναι. . . ἰδοῦ, ἐφθάσαμεν εἰς τὴν ὡραίαν ἐποχὴν τῶν ἵπποδρομιῶν, ὅπου ἀναμφιδόλως θά διέλαμπε. . . Ταλαίπωρε φίλε μου, δὲν θά λυπηθῆς; . . .

Παρὰ τὴν δυσαρδέσκειαν ἦν ἐπιπόνως συνεῖχεν, ὁ νεαρὸς ἀνὴρ ἀπάντησε:

— Ποίαν ἀξίαν θά εἶχον, ἐὰν οὐδὲν ἐθυσίαζον χάριν σοῦ;

— Ἀλλ' ὁ βαρόνος Ράινσφελδ τί θά εἶπῃ; πῶς νὰ στερνθῆ τοῦ δεξιῦ συμβούλου του;

— Θά παραπονθῆ πικρῶς καὶ θά χάσῃ πολλὰ χεῖματα, ἀλλὰ θά εὐχαριστηθῆς σὺ, Λουίζα, καὶ τοῦτο ἀρκεῖ.

Ἀλλ' ὁ λυσσώδης τόνος ὃν ἐνεῖχον αἱ λέξεις ἐκείναι διέψευθε τὴν ἀδρὰν τῶν γλυκύτητα, διότι, φύσει κρατῶν ἑαυτοῦ, καὶ λεπτὸς τοὺς τρόπους ἀνατραφεῖς, δὲν ἠδύνατο νὰ ἐπιδείξῃ ἑλλειψὴν ἵπποτισμοῦ, οὐχ' ἦττον ὅμως ἡ ὀργὴ ἦτις ἐκυρίευσεν βαθμηδὸν ἐπ' αὐτοῦ μὴ ἀνεχομένου τὸ νὰ διαθέτῃ ἐκείνη τὰ κατ' αὐτόν, καθίστατο καταφανὴς πρὸς τὴν διορατικὴν γυναῖκα, ἦτις ἐφύραξεν ἐξ ἀπελπισμοῦ, προαισθανομένη δεινὴν καταστροφὴν ἐν ἧ ἐμελλε νὰ καταταρταρῶσθῃ ἅπαντα τὸν βίον αὐτῆς.

Τὸ σκελετώδες φάσμα τῆς ἐγκαταλείψεως πρὸ αὐτῆς αἰθνηδῶς ὠρθάθη, ὁ δὲ τρυφερός, γενναῖος καὶ ἱππότης νεανίας, ὃν ἐλάτρευεν, πρὸς ὃν μετ' ἐμπιστοσύνης ἐσπεύσε παραιτοῦσα τὰ πάντα, μετεμορφώθη εἰς νεανίαν ἐγωιστὴν, ξηρὸν καὶ συμφεροντοκόπον, ὅστις ἀνευ οὐδενὸς ἐνδοιασμοῦ στρέφων τὰ νῶτα πρὸς ἄσθενῆ γυναῖκα ἐὰν αὐτὴ τῷ ἠνώχλει, ἀφροντιστῶν περὶ τῆς εὐδαιμονίας ἦν ἀπόνως χαλᾷ, ἐπανήρχετο αὐτοστιγμὴ εἰς τὰς ἡδονὰς, τοὺς ἵππους καὶ τὰς ἐρωτίας του.

Ἐν ἀκαριαίᾳ συρροῇ ὅλων ὁμοῦ τῶν γνωμῶν ἃς εἶχε μέχρι τοῦδε ἀκούσει διατυπωμένας περὶ ἐκείνου

ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΑ.

Περὶ τῆς ἐν Ἀθήναις ἐλευθερίου ἀγωγῆς
τῶν παιδῶν.

Ἐὰν ἀπὸ σκοπιᾶς τινος ἐπισκοπήσωμεν τὰ δύο ἐπισημότερα ἐν Ἑλλάδι φύλα, ἢτοι τὸ Δωρικὸν καὶ τὸ Ἴωνικόν, μεγάλην ἀληθῶς μεταξὺ αὐτῶν εὐρήσομεν τὴν διαφορὰν, οὐ μόνον περὶ τὴν ἠθικὴν καὶ κοινωνικὴν ἀνάπτυξιν, ἀλλὰ καὶ περὶ τὴν τῶν πολιτῶν μόρφωσιν. Καὶ ἐν μὲν τῷ Δωρικῷ φύλῳ, τῷ προσφῶς πάνυ ὑπὸ τῆς Σπάρτης ἐκπροσωπούμενῳ, ἡ παιδαγωγία ἔτεινεν εἰς τὴν διάπλασιν τοῦ ἰδιώτου εἰς μέλος καὶ ὑπέρητον τοῦ δημοσίου· ἐν δὲ τῷ Ἴωνικῷ, ἐκπροσωπούμενῳ ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων, ἡ παιδαγωγία περιεστρέφετο ἐν διπλῷ κύκλῳ, ὅστις ἦν ἡ γυμναστικὴ καὶ ἡ μουσικὴ, οὗτος δὲ προϊόντος τοῦ χρόνου χαρακτηρίζεται διὰ τοῦ ἐγκύκλιος παιδείας. Τὸ πόρισμα δὲ τῆς τοιαύτης παιδείας ἦν ἡ μόρφωσις ἀνδρῶς καλοῦ κάγαθοῦ, ὑγιοῦς κατὰ τε τὸ σῶμα καὶ τὴν ψυχὴν (homo liberalis ἢ liberaliter educatus παρὰ τοῖς Ῥωμαίοις). Οἱ Ἀθηναῖοι κατώρθωσαν νὰ ἐπενέγκωσι τὴν ἰσορροπίαν μεταξὺ τῶν δύο τούτων παιδείων, συνάψαντες καταλλήλως πάνυ τὰ τέως διεσπαρμένα τῆς παιδείας στοιχεῖα καὶ διὰ νέας ἐπαυξήσεως καταπλουτίσαντες προσέλαβον συνεργοὺς τὴν τε πολιτείαν καὶ τὴν οἰκογένειαν. Ἡ συστηματικὴ λειτουργία τῶν νεανικῶν σχολῶν χρονολογεῖται ἀπὸ τοῦ νομοθέτου Σόλωνος, διατάξαντος ἐν τῇ νομοθεσίᾳ αὐτοῦ ὡς πρόσφορον πρὸς ἐκπολίτισιν μέσον τὴν ποίησιν καὶ τὴν γυμναστικὴν, διαρκεσάσας μέχρι τέλους τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου. Τὰ ἐκπαιδευτήρια παρὰ τοῖς ἀρχαίοις καθάπερ καὶ παρὰ τοῖς Ἀθηναίοις ἦσαν ἰδιωτικὰ, οὐδαμῶς τῆς πόλεως ὑποχρεουμένης νὰ διατηρῇ τοιαῦτα καὶ δὴ νὰ μισθῶται διδασκάλους. Ἐντεῦθεν ἰδιωτικῆς οὔσης παρὰ τοῖς Ἀθηναίοις τῆς παιδείας, διδασκαλοὶ ἠδύναντο νὰ διορίζωνται οἱ βουλούμενοι, ἀλλ' ὑπὸ τὴν ἄμεσον τῆς πολιτείας ἐποπτείαν. Σημειωτέον δὲ ὅτι οἱ ἄποροι τῶν Ἀθηναίων πολιτῶν ἔπεμπον πρῶτως τὰ ἐκυτῶν τέκνα εἰς βιοποριστικὰ ἐπιτηδεύματα, μὴ δυνάμενοι νὰ ἐκπαιδεύσωσιν αὐτά. Καὶ πρῶτον ἐν ταῖς τῶν γραμματοδιδασκάλων σχολαῖς, ἄς ἐπεσκεπτόντο γυναῖκες καὶ δούλοι, ἤρχετο ἡ στοιχειώδης διδασκαλία (εἰς διδασκάλου φοιτᾶν). Συνίστατο δὲ ἡ τῶν γραμματοδιδασκάλων διδασκαλία ἐν τῇ τῶν γραμμάτων γνώσει καὶ τῇ ταύτῃ συμπαρομαρτούσῃ ἐπιπόνῳ γραφῇ (γράμματα μακθάνειν). Οἱ γραμματοδιδασκαλοὶ οὗτοι σμικρᾶς ἀπέλαυον ὑπολήψεως, ἐπειδὴ οἱ πλείστοι μὴ κεκτημένοι εὐρείας γνώσεως ἐπέδιδοντο εἰς τὸ ἔργον αὐτῶν χάριν τοῦ γλίσχρου αὐτῶν μισθοῦ. Νόμος δὲ τις ὦριζεν ἵνα ἕκαστον γραμματοδιδασκαλεῖον ἀνοίγηται πρὸ τῆς ἀνατολῆς τοῦ ἡλίου καὶ κλείηται πρὸ τῆς δύσεως. Μετὰ τῆς ἀναγνώσεως δὲ καὶ τῆς γραφῆς συνεδιδάσκετο καὶ ἡ ἀριθμητικὴ μετὰ τὴν στοιχειώδη ταύτην διδασκαλίαν

προέβαινον ὁ γραμματοδιδάσκαλος εἰς τὴν ἄσκησιν τῶν νέων περὶ τὴν ἀπομνημόνευσιν ἀνεγνωσμένων ποιημάτων. Ὁ γραμματοδιδάσκαλος ἦν τὸ ἀποστομίζειν τούτεστιν ἤσκει τὴν μνήμην τῶν νέων ἐνισχύων ἅμα τὴν ἀντιληπτικὴν αὐτῶν δύναμιν, ἥμιστά δὲ ἔπραττε τοῦτο χάριν τῆς μελλούσης ἐν τῷ δημοσίῳ δράσεως αὐτῶν. Διὰ τῆς ἀπομνημονεύσεως δὲ ποιημάτων προὔτιθεντο οἱ γραμματοδιδάσκαλοι σκοπὸν ὑψηλότερον, ἢτοι ἵνα εἰσαγάγωσι τὴν ἀθηναϊκὴν νεολαίαν εἰς τοὺς ρυθμοὺς καὶ τὴν σοφίαν τῶν ποιητῶν, ἅτε δὴ τούτων ὄντων τῆς ὠρίμου τροφῆς τοῦ νεανικοῦ πνεύματος καὶ τινος ἅμα προπαρασκευῆς τῆς ὠριμωτέρας παιδείας. Ἐνταῦθα οἱ νέοι ἐτέρποντο ἐν ταῖς τῶν ἀρχαίων χρόνων παραδόσεσιν, ἐπὶ τῇ εὐφωνίᾳ καὶ τῇ ἐκ τῶν λέξεων προκυπούσῃ ἀρμονίᾳ. Μεταξὺ δὲ τῶν ποιητῶν ὁ μέγας ἔθνικός ποιητῆς Ὅμηρος, ὃν ἀδίκως ἠθέλησαν νὰ ἐξορίσωσι τινες ἐκ τῶν σχολείων ὡς ἀνευλαβῶς περὶ θεῶν διηγούμενον, κατεῖχε τὴν πρώτην θέσιν ἐν τῇ διδασκαλίᾳ τῶν παιδῶν, ὡς καὶ ὁ ἐξ Ἀσκήρης Ἡσίοδος, ὁ Θεόγνης καὶ ἕτεροι ἴσους· ἐπεὶ δὲ ἐκλογαὶ ἤπτονος λόγου ἄξιαι ἠθικολόγων ἐδιδάσκοντο ἐν ταῖς σχολαῖς, ἐξ ὧν ἤρουντο οἱ νέοι ὡς ἀπὸ πολυχύμουός τινος καὶ καλλιρροῦ πηγῆς θησαυρὸν σοφῶν ρητρῶν καὶ γνωμικῶν. Πᾶν δὲ τὸ ἐν ταῖς ψυχαῖς τῶν νέων ἐν τοῖς χρόνοις τῆς λῆαν ἐνεργοῦ ἐπιδεικτικότητος τοῦ πνεύματος ἐναποτυπούμενον συνεβάλλετο εἰς τὴν εὐρυσίαν τοῦ διαρκοῦς τῆς ποιήσεως κύκλου· ὅτι δὲ οἱ νέοι ἤσκούοντο ἐν ταῖς τῶν γραμματοδιδασκάλων σχολαῖς εἰς τὸ ἐκστηθίζειν διαφόρων ἐνδόξων ποιητῶν ποιήματα μαρτυρεῖ αὐτὸς ὁ δαιμόνιος Πλάτων ἐν Πρωταγόρᾳ, «Παραιθέασιν αὐτοῖς ἐπὶ τῶν βῆθρων ἀναγιγνώσκειν ποιητῶν ἀγαθῶν ποιήματα καὶ ἐκμανθάνειν ἀναγκάζουσιν, ἐν οἷς πολλοὶ μὲν νοθετήσεις ἔνεισι, πολλοὶ δὲ διέξοδοι (διηγήσεις) καὶ ἔπαινοι καὶ ἐγκώμια παλαιῶν ἀνδρῶν ἀγαθῶν, ἴν' ὁ παῖς ζῆλῶν μιμῆται καὶ ὀρέγηται τοιοῦτος γενέσθαι». Περὶ δὲ τῆς ἀρχαιότητος τῆς τῶν ὁμηρικῶν ἐπῶν ἀναγνώσεως μαρτυρεῖ ὁ Ξενοφάνης ὁ φιλόσοφος: «ἐξ ἀρχῆς καθ' Ὅμηρον μαμαθήκασιν πάντες»¹. Μεγάλην ὄντως ἐπίδρασιν ἐξήσκουν ἐπὶ τῆς τοῦ θρησκευτικοῦ αἰσθηματομορφώσεως οἱ Ὀμηρικοὶ μῦθοι, πρὸς οὓς οἱ φιλόσοφοι, καὶ δὴ ὁ Πλάτων ἐν τῇ Πολιτείᾳ, συστηματικῶς ἐμάχοντο. Τὰ δὲ γνωμικὰ τῶν ποιητῶν γνωστὰ ἡμῖν τυγχάνουσιν ἐκ τῶν λειψάνων τῆς διδακτικῆς ποιήσεως, ἐν οἷς συγκαταλεκτέος καὶ Σόλων ὁ Ἐξηκестίδου. (Πρὸβλ. Ἰσοκράτους πρὸς Νικοκλέα) «Τοὺς μὲν γὰρ ἰδιώτας ἐστὶ πολλὰ τὰ παιδεύοντα· πρὸς δὲ τούτοις καὶ τῶν ποιητῶν τινες τῶν προγεγενημένων ὑποθήκας ὡς χρῆ ζῆν καταλελοιπάσι». Περὶ τῆς αὐξήσεως δὲ καὶ τοῦ πλουτισμοῦ τῆς διδακτικῆς καὶ ἀναγνωστικῆς τῶν ποιητῶν ὕλης μαρτυρεῖ ὁ ἠθικός τῆς Χαιρωνείας φιλόσοφος Πλούταρχος λέγων ὅτι οἱ παῖδες μετ' ἐνθουσιασμοῦ ἀσχοῦνται ὄχι μόνον εἰς τὰ μῦθάρια τοῦ Αἰσώπου καὶ τὰ ἄλλα ποιητικὰ θέματα, ἀλλὰ καὶ τὰ περὶ ψυχῆς δόγματα μυθολογικὰ μεμιγμένα, «Οὐ γὰρ μόνον τὰ Αἰσώπεια μυ-

1) Πρὸβλ. Ἡρωδιανὸν εἰς γραμματ. ἀνέκδ. σελ. 32.

θάριxa και τὰς ποιητικὰς ὑποθέσεις και τὸν Ἀββαριν τὸν Ἡρακλείδου και τὸν Λύκωνα τὸν Ἀρίστωνος διερχόμενοι (οἱ σφόδρα νέοι), ἀλλὰ και τὰ περὶ ψυχῆς δόγματα μεμιγμένα μυθολογία μεθ' ἡδονῆς ἐνθουσιῶσι»¹. Πολλαπλασιαζομένων δ' ἐρεξῆς τῶν ποιητικῶν ἔργων ἤρχοντο οἱ παῖδες ἐν ταῖς σχολαῖς ἐκμανθάνοντες ὁλόκληρα ποιήματα και ἐν ἐκλεκτοῖς χωρίοις περιοριζόμενοι, ὡς διηγείται ὁ θεῖος Πλάτων ἐν τοῖς νόμοις λέγων, ὅτι οἱ πλεῖστοι νέοι τῶν Ἀθηναίων καταλλήλως πάνυ μορφοῦμενοι ἐτρέφοντο και ἐκορέννυντο ἐκ τῆς ἐπισταμένης τῶν ποιητῶν ἀναγνώσεως, ἐκστηθίζοντες ὁλόκληρα τῶν ποιητῶν τεμάχια, ἕτεροι δὲ πάλιν συλλέγοντες ἐκλεκτὰ τῶν ποιητῶν ποιήματα, ἀπομνημονεύουσι προκειμένου νὰ ἀποβῆ τις πολυπείρος και πολυμαθῆς μεταξὺ τῶν Ἀθηναίων. «Ἐν οἷς, φασι, δεῖν οἱ πολλάκις μυρίοι τοὺς ὀρθῶς παιδευομένους τῶν νέων τρέφειν τε και διακορεῖς ποιεῖν, πολυηκόους τε ἐν ταῖς ἀναγνώσεσι ποιῶντας και πολυμαθεῖς ὅλους ποιητὰς ἐκμανθάνοντας· οἱ δὲ ἐκ τούτων κεφάλαια ἐκλέξαντες και τινὰς ὅλας ρήσεις εἰς ταὐτὸ ξυναγαγόντας ἐκμανθάνειν φασὶ δεῖν εἰς μνήμην τιθεμένους, εἰ μέλλει τις ἀγαθὸς ἡμῖν και ἐκ πολυπείρας και πολυμαθείας γενέσθαι»². Ἡ ζωγραφικὴ (γραφικὴ), ἴσως ὑπὸ ζωγράφου διδασκομένη πρότερον, δὲν ἐθεωρεῖτο ὡς μέσον παιδαγωγικόν· ὁ ὀφθαλμὸς ἔδει διὰ τῆς ζωγραφικῆς νὰ ἀσκηθῆ εἰς τὴν σκιαγραφίαν ὠραίων και ἠθικῶν μορφῶν (οἷον ζώων) και πλαστικὸς τις χαρακτήρ νὰ εἰσαχθῆ ἐν χρόνοις, καθ' οὓς ἡ ζωγραφικὴ ἰδανικὰς ἐξεικονίζουσα μορφὰς ἐτήρει ἠθικὸν τινὰ χαρακτήρα. Ἀπὸ τῶν χρόνων τοῦ μεγάλου πολιτικοῦ Περικλέους ἤρξατο ἀκμαζούσα ἡ γραφικὴ τέχνη κατὰ τὸν Ῥωμαῖον φυσικὸν Πλίνιον τὸν πρεσβύτερον και πρὸ τῆς 90ῆς Ὀλυμπιάδος, ἧτοι τῷ 457 π. χ. οὐδεὶς περιφανῆς ζωγράφος ἀνεφάνη. Ἐν Ἀθήναις πλὴν ἄλλων ἤκμασεν και ὁ πολυγραφώτατος Πολύγνωτος ἐπὶ Κίμωνος τῷ 470 π. χ. Πρῶτος δὲ ἐγκύψας εἰς τὴν συμμετρίαν και ἀναλογίαν τῶν γραφομένων ἔργων μνηνεύεται παρὰ τῷ Πλινίῳ ὁ Σικυώνιος Πάμφιλος, τῷ ἐνεργεῖν τοῦ ὁποῦ πρῶτον ἐφηρμόσθη ἡ διδασκαλία τῆς ζωγραφικῆς ἐν τῇ γενετείρᾳ αὐτοῦ, ὀψιαιτέρον δὲ και ἐν τῇ λοιπῇ Ἑλλάδι ἔνθα οἱ εὐγενεῖς νέοι ἐπὶ πίνακος ἐδιδάσκοντο τὴν γραφικὴν, ἧτις τὴν πρώτην βαθμίδα μεταξὺ τῶν ἐλευθερίων τεχνῶν κατέλαβεν³. Ὁ Σταγειρίτης φιλόσοφος θεωρεῖ τὴν ζωγραφικὴν και γραμματικὴν ὡς λίαν χρησίμους εἰς τὸν βίον και τοῦ ἤθους μορφοτικὰς, τὴν δὲ γυμναστικὴν ὡς κρατύνουσαν τὰς σωματικὰς δυνάμεις. «Ἔστι δὲ τέτταρτα σχεδόν, ἀ παιδεύειν εἰώθασιν γράμματα και γυμναστικὴν και μουσικὴν και τέταρτον ἔνιοι ζωγραφικὴν· τὴν μὲν γραμματικὴν και γραφικὴν ὡς χρησίμους πρὸς τὸν βίον οὖσαν

και πολυχρήστους, τὴν δὲ γυμναστικὴν ὡς συντείνουσιν πρὸς ἀνδρείαν»⁴. Περὶ τὸ δέκατον τρίτον ἔτος τῆς ἡλικίας προσετίθετο ἐν ταῖς σχολαῖς και ἡ μουσικὴ οὐ μόνον πρὸς τέρψιν, ἀλλὰ και «πρὸς τὸ κλῶς σχολάζειν», ὡς λέγει ὁ Ἀριστοτέλης, δηλαδὴ ὅπως ἔχουσιν εὐγενῆ τινὰ ἐνασχόλησιν οἱ νέοι και ἰδίᾳ κατὰ τὰς ὥρας τῆς ἀργίας και τὰς τῶν ἑορτῶν. Διὰ τῆς μουσικῆς ταύτης παιδείσεως ἡ ἀκοὴ τῶν νέων ὠξύνετο ἐν τῇ τοῦ ρυθμοῦ ποικιλίᾳ, κτωμένων ἄμα ἀσύλητόν τινὰ ἄσμάτων θησαυρὸν και καθισταμένων οὕτως εὐθέτων διὰ τὸ πρακτικὸν στάδιον· μεγάλην δὲ ἀξίαν διὰ τὴν νεανικὴν ἡλικίαν εἶχον ἡ ἀκριβὴς τοῦ ρυθμοῦ τήρησις και ἡ ἀρμονία, ἅτινα συνήθως κατεκυρίευσαν τῶν ἐμπαιθῶν χαρακτήρων μετὰ μεγίστης δυνάμεως τὰς ψυχὰς χαλιναγωγούντα. Τὰ κυριώτερα τῶν μουσικῶν ὀργάνων ἐν Ἀθήναις ἦσαν ἡ κιθάρα και ἡ λύρα, ὁ δὲ αὐλὸς ἦτον ἐτιμᾶτο, ἅτε μὴ δυνάμενος νὰ συνοδεύηται ὑπὸ τινος ἄσματος· ἐν Ἀθήναις ὁ κιθαριστὴς ἀρίστων μουσικῶν ἐκλεγόμενος ὑποδείγματα, ἄσματα διασήμεων μελικῶν, ἐδίδασκε τοὺς νέους κρούων τὴν λύραν και σκοπὸν προτιθέμενος νὰ εἰσαγάγῃ αὐτοὺς εἰς σπουδαῖον δωρικὸν ὕψος. «Ἄπαντα δὲ ἡ μουσικὴ ἱκανότης ἐφηρμόζετο πρακτικῶς διαλάμπουσα ἐν συμποσίοις, ἅτινα δι' ἄσματος και ἡσκημένου τῇ χορδῇ μέλους ἐκόσμου, πολλῶ δὲ μᾶλλον ἐν δημοσίῳ χορῶν συγκροτήσῃ. Συνηθέστερον δὲ ἡ μουσικὴ εὐχρηστος ἦν ἐπὶ πάσης παιδείσεως, τούτου δὲ μνησκὴν ποιεῖται και ὁ χαριέστατος κωμικὸς Ἀριστοφάνης. «Ἄνδρας ὄντας και δικαίους και καλοὺς και ἀγαθοὺς και τραφέντας ἐν παλαιστραῖς και χοροῖς και μουσικῇ»². Ὅτι δὲ ἀρχικῶς σκοπὸς τῆς μουσικῆς ἦν οὐ μόνον θρησκευτικὸς, ἀλλὰ και παιδαγωγικὸς «πρὸς τε θεῶν τιμὴν και τὴν τῶν νέων παιδευσιν», μέχρι τῆς καταστροφῆς αὐτῆς ἐν τοῖς δράμασι τοῦ θεάτρου μαρτυρεῖ αὐτὸς ὁ Πλούταρχος³ περὶ δὲ τῶν κιθαριστῶν λόγον ποιεῖται ὁ Πλάτων. «Οἱ τ' αὖ κιθαρισταὶ . . . σωφροσύνης τε ἐπιμελοῦνται και ὅπως ἂν οἱ νέοι μὴδὲν κακουργῶσι· πρὸς δὲ τούτοις, ἐπειδὴν κιθαρίζειν μάθωσιν, ἄλλων αὖ ποιητῶν ἀγαθῶν ποιήματα διδάσκουσιν εἰς τὰ κιθαρίσματα ἐντείνοντες και ἀσκούντες και τοὺς ρυθμοὺς και τὰς ἀρμονίας ἀναγκάζουσιν οἰκειοῦσθαι ταῖς ψυχαῖς τῶν παίδων»⁴. Σπουδαῖον δὲ μέρος τῆς παιδείσεως ἀπετέλει ἡ γυμναστικὴ ρυθμιζομένη λίαν ἐπιμελῶς διὰ νομίμων τῆς πολιτείας διατάξεων. Οἱ τῶν Ἀθηναίων παῖδες και αἱ νεάνιδες διήνυσαν τὸ μείζον τῆς ἡμέρας μέρος παρὰ τοῖς τῆς γυμναστικῆς διδασκάλοις, ἐν τῇ παλαιστρα (ἐν παιδοστρίβῳ), ὧν οἱ πρῶτοι ἡσκούντο ὑπ' αὐτῶν εἰς τὴν ἀκοντιοβολίαν, εἰς τὸν δρόμον, νῆξιν και πάλιν, ἵνα ὠρίμως πείραξιν λάβωσιν και τῶν συνθέτων ἀγῶνων ἰδίᾳ τῆς βολῆς, πυγμαχίας και τοῦ πεντάθλου, ἧτοι τῆς συναφείας τῶν πέντε ἀγῶνων δρόμου ἢ σταδίου, ἄλματος, πάλης ἢ παλαιμοσύνης καταβλητικῆς, δίσκου και ἀκοντισμοῦ, ὅστις (πέντα-

1) Περὶ τῆς ἀκροᾶς. ποιητ. ἐν ἀρχῇ.

2) Πρὸς τὸν νόμον 88 σελ. 810. 4) Lib. XXXV. X, LXXVII histor. natural. «Ibujus auctoritate effectum est Sicyone primum, deinde in tota Graecia, ut pueri iagenui omnia ante γραφικὴν hoc est (picturam) in buxo docerentur recipereturque ars in primum gradum artium».

1) Πρὸς τὸν Πολιτικ. 8ον 2,3.

2) Βατραχομαχία στιχ. 740.

3) Πρὸς τὸν μουσικ. 27 σελ. 1140.

4) Πρωταγόρ. σελ. 326.

θλος) κατα την ὀρθὴν μαρτυρίαν τοῦ Ἀριστοτέλους συντελεῖ καὶ εἰς τὴν ταχύτητα τοῦ ἀκκουμένου: «διὸ οἱ πένταθλοι κάλλιστοι ὅτι πρὸς βίαν καὶ τάχος πεφύκασι»¹. Πᾶσα δὲ περὶ τὴν γυμναστικὴν ἐπιτηδειότης, εἰς ἣν ἐκτενῆ οἰκοδομήματα, στοαὶ μεθ' ἱερῶν κεκοσμημένοι ἐχρησίμευον, διετάσσεται κατὰ τὸν ἀκριβέστερον τῆς ἡλικίας ὑπολογισμόν, καθ' ὃν ἔδει νὰ μορφωθῇ τὸ σῶμα, ὡς τὸ ὄρατον τὴν ὄψιν ἀνθος διὰ πᾶσων τῶν τῆς ρυθμικῆς τελειότητος βαθμίδων, οὐχὶ ὅμως ταύτης ἀφικνουμένης εἰς ἐπάγγελμα βιοποριστικόν, ὅπερ ἐπηγγέλλοντο οἱ ἀθληταί, ἢ νὰ ἦ προπαρασκευῆ τις εἰς τὰ ἔθνικὰ δράματα, ὧν ὀψιαίτερον μετέειχον παῖδες καὶ νεάνιδες. Ἡ ἀθηναϊκὴ νεολαία ἀποχρώσεως δυνάμειος εὐμοιροῦσα καὶ ὑγιείας πεπληρωμένη ἐκτῆσατο ζωηράν κίνησιν καὶ ἤρεμον σωφροσύνην· καθόσον δὲ ἡ γυμναστικὴ ἐπλήρου τὸν εὐγενῆ αὐτῆς παιδαγωγικὸν σκοπὸν καὶ αἱ δημόσιοι λειτουργοὶ ἀμέσως ὑπ' αὐτῆς προήγοντο. Αἱ διάφοροι μορφαὶ τῆς γυμναστικῆς ἐξαιρούσαι τὴν τῶν δημοσίων πομπῶν (πομπὴ Παναθηναϊκῆ) αἶγλην ἐτηροῦντο ἐν ἀμιλλαῖς καὶ πληρέστερον ἐν ταῖς δραματικαῖς τοῦ χοροῦ ἐκθέσεσιν. Ἐνταῦθα, ἔνθα τὸ δῶμα ἀπετέλει ἔνωσιν τῶν χορικῶν ἁσμάτων καὶ χορῶν ἦσαν ἀπαραιτήτως ἀναγκαῖα καὶ τὸ ἐπίχαιρον τῶν κινήσεων μετὰ τινος ὑψηλοῦ βαθμοῦ ἐπιμονῆς καὶ ἡ γυμναστικὴ δεξιότης καλῶς ἡσκημένων ἀνδρῶν, ἀπερ ἐδόξασαν οὐ μόνον τὴν θρησκείαν, ἀλλὰ καὶ τὴν ποίησιν. Τὸ μέγα δὲ πλῆθος τῶν πολιτῶν, ὅπερ ἄσμενον πάνυ ἐν ταῖς εὐρυχώροις τῶν γυμνασίων στοαῖς καὶ ταῖς σκιεραῖς δένδρστοιχίαις πρὸς διασκέδασιν ἢ πρὸς θέαν τῶν ἀσκήσεων ἀθρόον συνήρχετο, μέγα ἐνδιαφέρον πρὸς τὴν τέχνην ταύτην ἔτρεφεν. Ἐνταῦθα οἱ συνερχόμενοι τοσοῦτον κατεθέλλοντο ἐκ τῶν λίαν ἀβρῶς ἀνεπτυγμένων σωμάτων, ὥστε ἔθαύμαζον τὸ ἄρρητον κάλλος τῶν ἀκκουμένων· θεμελιώδης δὲ σκοπὸς τῆς γυμναστικῆς ἦν πολιτικός, δηλαδή ἡ μὀρφωσις ὑγιοῦς καὶ δρώσης νεολαίας, πλήρη ἀρμονίαν τοῦ φυσικοῦ καὶ ἠθικοῦ βίου κεκτημένης καὶ εὐαρμοστόως τὴν ἠθικὴν ἐλευθερίαν τῆ παρθενικῆ αἰδοῖ συναπτούσης. Ἡ ἀκμὴ τῆς γυμναστικῆς διήρκεσε μέχρι τέλους τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου ἀνοίξασα τὸ στάδιον εἰς τὰς στρατιωτικὰς ἀσκήσεις· τὴν ἐλευθερίον δὲ τῆς γυμναστικῆς σχολὴν ἀντικατέστησεν ἡ ἀθλητικὴ, ἧς ἡ ὑπερβάλλουσα παραμύρφωσις ὑπὸ σωματικὴν καὶ πνευματικὴν ἔποψιν πρότερον τε καὶ ὀψιαίτερον καταδικάζεται. Ὁ ἄνθρωπος ὀφείλει ἐν τῷ φυσικῷ καὶ ἠθικῷ αὐτοῦ βίῳ ἀρκούντως νὰ διαμορφωθῇ διὰ πᾶσαν μέλλουσαν ἐν τῷ κόσμῳ δράσιν ἀνερχόμενος ὅσον ἔνεστι πάσας τὰν βαθμίδας τῆς τελειότητος. Οὕτως ὁ μέγας ἱστοριογράφος Θουκυδίδης περὶ πλείστου τὰς Ἀθῆνας ποιεῖται, ἅτε δὴ φωτοβόλον ἔστιαν πάσης ἐλευθερίου ἑλληνικῆς μορφώσεως οὐσας, ἐγκωμιάζων τοὺς ἀγλαοὺς καὶ εὐχύμους καρπούς, οὓς ἕκαστος τῶν πολιτῶν ἐνταῦθα δρέπεται. Ἐκαστος ἐξ ἡμῶν τῶν Ἀθηναίων, λέγει, δύναται νὰ καταστήσῃ τὸ σῶμα αὐτοῦ μετὰ μεγίστης χάριτος εὐθετον εἰς πᾶν εἶδος κακοπα-

1) Ῥητορικ. 1, 5, 11.

θείας καὶ σκληραγωγίας. «Καὶ καθ' ἕκαστον δοκεῖν ἂν μοι τὸν αὐτὸν ἄνδρα παρ' ὑμῶν ἐπὶ πλείστ' ἂν εἶδῃ καὶ μετὰ χάριτων μάλιστ' ἂν εὐτραπέλωσ τὸ σῶμα αὐταρκές παρέχεσθαι»¹. Πολλοῦ λόγου ἄξια τυγχάνουσιν αἱ ὀρθαὶ παρατηρήσεις τοῦ Πλάτωνος περὶ τοῦ ἠθικοῦ τῆς γυμναστικῆς καρποῦ². Ἐν τοῖς γυμναστικοῖς ἀγῶσιν αἱ βαθμίδες τῆς ἡλικίας διήρηντο εἰς παῖδας ἀγενεῖους καὶ ἄνδρας· ἐν τῇ α' βαθμίδι οἱ νέοι μετέβαινον εἰς τὴν ἐφηβικὴν ἡλικίαν (16 — 18) (ἐπὶ δίετες ἡβῶσιν)³. Ἴνα δὲ κατανοήσωμεν προσηκόντως ὅτι ἡ γυμναστικὴ ἀποτελεῖ ἀναπόσπαστον μέρος τῆς ἱατρικῆς διαιτητικῆς, δέον νὰ ἀναγκῶμεν τὴν διεξαδικίην καὶ πολυμαθείας μεστὴν λατινιστὶ γεγραμμένην διατριβὴν τοῦ αἰδίου ἱατροφιλοσόφου καὶ πατριάρχου τῶν ἑλληνικῶν γραμμάτων Ἡροκλέους Βασιάδου ἐκ Δελβινικίου⁴. Παρὰ τοῖς ἀρχαίοις μνημονεύονται, ὡς παρὰ Πλάτωνι, διάφορα μέρη τῶν γυμνασίων, ὡς τὸ ἐφηβείον ἰδίχ διὰ τοὺς ἐφήβους, ὅπερ ἦν ἰδιαιτέρα τις αἴθουσα, τὸ βαλανεῖον μετὰ πυρακτηρίου καὶ ἰδρωτηρείου, τὸ ἀποδυτήριον, ἔνθα οἱ ἀγωνιζόμενοι ἐπετίθεσαν τὰ ἱμάτια αὐτῶν, τὸ ἐλαιοθέσιον, ἔνθα ὁ ἀλείπτῃς ἔχριε τὸ σῶμα τοῦ παλαιστοῦ, τὸ κονιστήριον, ἔνθα κόνις ἐπερρύπτετο εἰς τὰ ἀλειφθέντα σώματα καὶ τὸ σφαιριστήριον πρὸς γυμναστικὴν εἰς τὴν σφαῖραν. Οἱ δὲ ξεστοὶ ἐχρησίμευον ὡς θεωρεῖα τοῖς θεαταῖς, ἅτινα ἐκατέρωθεν ἔφερον ὑψώματα, εἰς δὲ τὸ μέσον ἦσαν κοῖλα διὰ τοὺς θεατὰς καὶ οἱ λουτρῶνες⁵. Σημειωτέον δὲ ὅτι ἡ ἀρίστη νομοθετικὴ τοῦ Σόλωνος διάταξις διαρρήδην διακελεύεται ἵνα, ὅστις τῶν ἐν Ἀθήναις πολιτῶν ὀλιγώρει τῆς παιδείσεως τοῦ ἰδίου αὐτοῦ παιδός, ὄφειλε κατ' ἀντιπεπονητότα λόγον πρὸς τοὺς ἄλλους Ἕλληνας νὰ μὴ τύχῃ ἐκ μέρους τοῦ παιδός αὐτοῦ τῆς προσηκούσης περιθάλψεως ἐν τῷ λιπαρῷ γήρῳ, ὡς διηγείται ὁ Ῥωμαῖος Βιτρούβιος⁶. Ἐντεῦθεν καὶ ὁ δαιμόνιος Πλάτων λέγει. «Παραγγέλλοντες τῷ πατρὶ τῷ σῷ σε ἐν μουσικῇ καὶ γυμναστικῇ παιδεύειν». Ἐν Ἀθήναις ὁ παῖς ἀπὸ τοῦ βου ἔτους τῆς ἡλικίας ἐνεπιστεύετο εἰς τὸν παιδαγωγόν, ὅστις ἦν ὡς τὰ πολλὰ δούλος καὶ οὐχὶ ἐκ τῶν λίαν μεμορφωμένων καὶ ὄφειλε νὰ συνοδεύῃ τὸν παῖδα ἐξερχόμενον ἐκ τῆς οἰκίας αὐτοῦ εἰς τὴν παλαίστραν καὶ τὸ σχολεῖον.

Ἄριστα δὲ περιγράφει ὁ ἠθικός τῆς Χαιρωνείας φιλόσοφος τὴν ὑπὸ τῶν παιδαγωγῶν τοῖς παισὶν ἐπιβαλλομένην τάξιν ἐν τῇ περιβολῇ καὶ ἐν τῇ τροφῇ. «Καὶ αὐτοὶ διδάσκουσιν οἱ παιδαγωγοὶ κεκυφῶτας ἐν ταῖς ὁδοῖς περιπατεῖν, ἐνὶ δακτύλῳ τοῦ ταρίχου ἄψασθαι

1) Πρὸβλ. βιβλ. β'. 41.

2) Περὶ νόμ. 8 σελ. 840.

3) Bernhardt Grundriss der Griechischen Litteratur erster theil vierte Bearbeitung σελ. 81—93 Ἀλεξάν. Παγκρατῆ λέξι. ἑλλην. ἀρχαιολ. ὑπὸ τὰς λέξεις παιδαγωγία, γυμναστικὴ, μουσικὴ, γυμνάσιον.

4) De vetere graeca gymnastice Berlin 1858.

5) Πρὸβλ. λέξ. Παγκρατῆ. ἐνθ. ἀνωτ.

6) Praefatio 1, 6, 3, «Omnia Graecorum leges cogunt parentes ali a liberis, Atheniensium non omnes nisi eos qui liberos artibus erudissent».

οὕτω κινᾶσθαι, τὸ ἱμάτιον οὕτως ἀναλαβεῖν»¹. Μεγίστην δὲ προσοχὴν ἐρίστων οἱ παιδαγωγοὶ εἰς τὴν σωφροσύνην τοῦ παιδός, ὡς λέγει ὁ Πλάτων ἐν Χαρμίδῃ «τὸ κοσμίως πάντα πράττειν καὶ ἡσυχῇ ἐν ταῖς ὁδοῖς βαδίζειν καὶ διαλέγεσθαι καὶ τ' ἄλλα πάντα ὡσαύτως ποιεῖν». Αἱ αὐταὶ διατάξεις τῆς εὐσχημοσύνης καὶ ἐν αὐτῇ τῇ ἀνδρικήῃ ἡλικίᾳ ἐπεκράτουν, καθ' ἃς ὤφειλον οἱ νέοι νὰ ἔχωσι τὸ βλέμμα πρὸς τὰ κάτω, ἡσυχον καὶ προσεκτικὸν βᾶδισμα, σεμνότητα ἐν τῇ περιβολῇ πρὸς τοῦτοις δὲ καὶ τὰ ἐλάχιστα ἔδει αὐστηρότητα νὰ τηρῶνται, οἷον ἀπηγορεύετο τοῖς παισὶ τὸ καθέζεσθαι ἔχουσι τοὺς πόδας ἐσταυρομένους, τὸ κρύπτειν τὰς χεῖρας ἐν τοῖς ἱματίοις. Ἐν Ἀθήναις πλὴν τῶν παιδαγωγῶν ὑπῆρχον καὶ οἱ σωφρονισταί, οἵτινες ἐπεμελοῦντο τῆς εὐταξίας καὶ τῆς αἰδοῦς, ὡς μαρτυρεῖ ὁ Ἀξίλοχος, «καὶ πᾶς ὁ τοῦ μειρακίσκου πόνοσ ἐστὶν ὑπὸ σωφρονιστάς καὶ τὴν ἐπὶ τοὺς νέους αἵρεσιν τῆς ἐξ Ἀρείου Πάγου βουλῆς»², οἱ παιδοτρίβαι, οἱ διευθύνοντες τὴν γυμναστικὴν καὶ οἱ ἀλείπται οἱ ἐλαίῳ τὰ σώματα τῶν ἀγωνιζομένων ἀλείφοντες καὶ ἐφορῶντες τῆς ὑγιεινῆς διαίτης αὐτῶν. Ἡ πνευματικὴ παιδεία τῶν παιδῶν συνεπληροῦτο καὶ ἐν ταῖς τῶν σοφιστῶν σχολαῖς, ὧν ἰδίᾳ αἱ σχολαὶ ἤμαζον μετὰ τὸν Πελοποννησιακὸν πόλεμον, ὁπότε οἱ αὐστηροὶ τῆς ἠθικότητος καὶ τοῦ σεβασμοῦ θεσμοί, ὡς μὴ ὤφειλεν, ἐχαλαρώθησαν καὶ συνεπῶς καὶ ἡ τῆς παιδαγωγίας μέριμνα. Ἐντεῦθεν καὶ ὁ χαριέστατος Ἀριστοφάνης τῶν κωμωδιῶν αὐτοῦ πολλαχοῦ καθάπτεται τῆς ἠθικῆς ταύτης καταπτώσεως.

¹ Ἐν Ἰωαννίνοις, τῇ 20 Σεπτεμβρίου 1894.

ΣΗΥΡ. ΑΝ ΠΑΠΗΑΓΓΕΛΗΣ.

Ο ΑΣΤΕΡΟΕΙΣ ΟΥΡΑΝΟΣ.*

Οἷας ἐμπνέει ἐντυπώσεις τὸ μεγαλοπρεπὲς τοῦ ἀστερόεντος οὐρανοῦ θέαμα ! Τίς ὁ ἀποθαυμάσας, ἔστω καὶ δι' ὀλίγας μόνον στιγμᾶς, τὸ δι' ἀπείρων ἀκτινοδόλων σφαιρῶν πεποικιλμένον στερέωμα καὶ μὴ καταληφθεὶς ὑπὸ συγκινήσεως θελκτικῆς μὲν, ἀλλὰ καὶ ἀορίστως λυπηρῆς ! . . .

Ἡ μετὰ θαυμασμοῦ παρατήρησις τοῦ μεγαλοπρεποῦς τούτου θόλου, τοῦ διὰ χιλιάδων χρυσῶν ἀστέρων κατακεκοσμημένου δὲν διεγείρει ἐν ὑμῖν τὴν ἰδέαν δυνάμεως ἀνωτέρας ; Τὸ βλέμμα βυθιζόμενον ἐν τῷ ἀπείρῳ τούτῳ διαστήματι δὲν ζητεῖ μετ' ἀπληστίας ν' ἀνακαλύψῃ τὴν κατοικίαν τοῦ Δημιουργοῦ πάντων τούτων τῶν θαυμάτων ; Ἄν δὲ αἱ σφαῖραι αὐταὶ

1) Ἡθικ. σελ. 439.

2) Σελ. 367.

*) Δημοσιεύοντες τὸ ἀρθρίδιον τοῦτο τῆς δεσποινίδος Θεοδοσίας Σωφρονιάδου, ἀρθρίδιον ὅπερ καταδείκνυσαι τὴν εὐσέθειαν τῆς χαριστάτης κόρης, σημειούμεθα ὅτι αὕτη καὶ πρό τινοσ ἐδημοσίευσε γαλλιστῆν ἐπιχωρίοις φύλλα ἐκτενέστερα ἔργα, μὴ στερούμενα χάριτος, ἐτοιμάζει δὲ καὶ ἄλλα τοιαῦτα.

κατοικοῦνται ὑπὸ ὄντων ὁμοίων ἡμῖν δὲν δυνάμεθα ἄρα γε νὰ ὑποθέσωμεν ὅτι ὁ βίος αὐτῶν κρείττων ἐστὶν ἐκείνου, ὃν διάγομεν ἡμεῖς ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ !

Τίς οἶδεν ἂν μὴ ὁ Θεὸς ἀπὸ σκοποῦ ἐξελέξατο δι' ἡμᾶς τὴν σφαῖραν ταύτην, ἐν ἣ πάσχομεν τόσον, τὸν ἀληθῆ τοῦτον Γολγοθᾶ, ἡ κοπιώδης τοῦ ὁποῖου ἀνάβασις ἐξαντλεῖ τὰς δυνάμεις ἡμῶν, πληροῦσα τὴν ψυχὴν ἡμῶν ἀπογοιτεύσεων, ἀποθαρρύνσεων, ἂν, λέγω, ἔταξεν ἐνταῦθα ὅπως δοκιμάσῃ ἡμᾶς, ὅταν δὲ κρίνῃ ὅτι ἱκανῶς ἐστενάξαμεν, ἐκλαύσαμεν, ὑπέστημεν τιμωρίας, ὅτι τέλος ἐξετίσαμεν τὰς ἀδυναμίας καὶ τὰ σφάλματα ἡμῶν, ἴσως τότε οἰκτείρῃ ἡμᾶς καὶ αἰρων ἡμᾶς ἐκ τῆς κοιλάδος ταύτης τοῦ κλαυθμῶνος μεταστήσῃ ἐν τινι τῶν κυανῶν ἐκείνων ἄστρων, ἐν οἷς ὁ βίος εἶναι διαρκῆς χαρὰ, αἰώνιος εὐτυχία !

Ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει ὁ θάνατος δὲν πρέπει νὰ θεωρῆται ὡς εὐεργέτημα ; ἡ δὲ πρόβλεψις τῆς ἀφύκτου ταύτης ἀπελευθερώσεως δὲν πρέπει νὰ συντελῇ εἰς τὸ νὰ ὑπομένωμεν καρτερικῶς τὰς φρικωδεστέρας τῶν ἀθλιότητων καὶ τὰς μεγίστας τῶν συμφορῶν. Ποῖος λοιπὸν θὰ ἦτο ὁ σκοπὸς τῆς ἀνθρωπίνου ταύτης πάλης, ἡ λύσις τοῦ ἀκαταπαύστου τούτου ἀγῶνος, ἂν μὴ πέραν τῆς γῆς ταύτης ὑπῆρχε καταθύγιον διὰ τοὺς πιεζομένους, παρηγορία διὰ τοὺς παραινωριζομένους, ἀμοιβὴ διὰ τοὺς μάρτυρας καὶ παρὰδεισοσ διὰ τοὺς ἀγίους ;

Εἶναι δὲ δυνατόν ν' ἀποδεχθῶμεν ὅτι ὁ ἄνθρωπος, τὸ ἀριστον τοῦτο δημιουργήμα, ὅπερ διανοεῖται, ὁμιλεῖ, κινεῖται, τὸ θαῦμα τοῦτο τοῦ σύμπαντος δὲν εἶναι ἄλλο ἢ θαυμασία μηχανή, ὅτι μετὰ τοῦ τελευταίου παλμοῦ τὸ πᾶν καταθραύεται, ἐκμυδενιζόμενον, καὶ τελευτῶν εἰς αἰῶνα τὸν ἅπαντα !

Οὐχί ! Ὁ Θεός, δημιουργῶν τὸν βασιλέα τοῦτον τῆς φύσεως, ἠθέλησε νὰ ὑψώσῃ αὐτὸν ὑπὲρ τὰ λοιπὰ ζῶα, ἐν τῇ θεῖᾳ δ' αὐτοῦ ἀγαθότητι μετέδωκεν αὐτῷ ἐν μόριον τῆς ἰδίας αὐτοῦ διανοίας, ἐπροίκισεν αὐτὸν διὰ τῆς αὐτοῦ ἐκείνης οὐσίας, ἣν οἱ θετικολόγοι ἀρνοῦνται, ἀλλ' εἰς τὸ ἄφθαρτον τῆς ὁποίας πιστεύουσιν οἱ γινώσκοντες νὰ σκέπτονται.

ΘΕΟΔΟΣΙΑ ΣΩΦΡΟΝΙΑΔΟΥ.

ΑΙ ΕΝ ΔΕΛΦΟΙΣ ΑΝΑΣΚΑΦΑΙ.*

Θεσσαυρὸς τῶν Ἀθηναίων.

Τὸ διάγραμμα τοῦ κτιρίου τούτου ἦτο γνωστὸν ἀπὸ τοῦ ἰουνίου τοῦ 1893. Σήμερον τὸ μνημεῖον εἶναι πληρῆς, ἀνευρεθέντων ἀπάντων τῶν ἀντικειμένων τῆς διακοσμῆσεως αὐτοῦ· ὁ κατάλογος τούτων κατὰ τὴν ἐκθεσιν τοῦ κ. Homolle ἔχει ὧδε :

1) Τεμάχια ἐφαρμοζόμενα εἰς ἀρχαίας μετόπας, ἦτοι : κεφαλή βοός, προερχομένη ἐξ ἐνὸς συμπλέγματος ζῶων τῆς Γηρουνηίδος, τμήμα κόγχης τῆς μετόπης τοῦ λέοντος τῆς Νεμέας, ἐφ' ἧς φαίνονται κρεμάμενα ὁ χιτῶν

*) Ἴδε ἀριθ. 39 σελ. 765—768.

καὶ ἡ φαρέτρα τοῦ Ἡρακλέους· νεανίας μετὰ βραχέος χιτῶνος, ἔχοντας πτυχάς, ἔχων τὸ πρόσωπον ἐστραμμένον πρὸς τὴν προηγουμένως ἀνακαλυφθεῖσαν Ἀθηνᾶν.

2) Μετόπαι ἢ συντρίμματα συνδεδεμένα εἰς ἀρχαίας σειράς, ἧτοι: ἐκ τῆς Γηρύσιθίδος ζευγὸς βοῶν· ἐκ τῆς Ἀμαζονομαχίας τέσσαρες σκηναὶ μάχης ἐπίπτου ἢ πεζικῆς καὶ ἐκ τῶν ἡρωϊκῶν μαχῶν μονομαχίαν πολεμιστῶν ὀπλισμένων δι' ἀσπίδων θωράκων καὶ κρανῶν.

3) Μετόπαι ἀποτελοῦσαι νέαν σειράν, τὴν Θησίδα:

Α. — Θησεὺς καὶ Μινώταυρος. Νεανίας φέρων βραχὺν χιτῶνα μετὰ πτυχῶν, ρώμης ἐπιχαρίτου, λαβόμενος τῆς κεφαλῆς τοῦ ἔχθρου, ἐτοιμάζεται νὰ πλήξῃ τοῦτον. Ἐφαρμόζοντες ἐπὶ τῶν ὤμων τοῦ ἠττημένου κεφαλήν ταύρου, ἀνακαλυφθεῖσαν τῷ 1893, καθωρίσαμεν τὸ θέμα τῆς μετόπης ταύτης καὶ εὑρομεν τὴν κλειδα [τῆς ἐρμηνεύειας τῶν ἀκολουθῶν, ἐν αἷς ἀπαντᾷ ὁ αὐτὸς νεανίας.

Β. — Θησεὺς καὶ Ἀθηνᾶ. — Ὁ ἦρωὺς αἴρων τὴν χεῖρα, φαίνεται ἀπευθύνων τὸν λόγον τῇ θεᾷ καὶ ἀναμείνων τὰς διαταγὰς αὐτῆς.

Γ. — Θησεὺς καὶ Κερβύων.

Δ. — Θησεὺς καὶ Περιφότης.

Ε. — Ἐν τινι τῶν μετοπῶν τοῦ παρελθόντος ἔτους εἶχον σημειώσαι πρόσωπόν τι ἀνεστραμμένον, ὅπερ ὁμοιάζει πρὸς τοὺς ὑπὸ τοῦ Θησεῦς ἠττηθέντας ληστάς, οἳ φαίνονται οὗτοι ἐν ταῖς μετόπαις τοῦ Θησείου· ἤδη πιστεύω ὅτι ἐπιτρέπεται ἡμῖν ν' ἀναγνωρίσωμεν ἐν τούτῳ τὸν Σκίρωνα.

Ζ. — Ἐπὶ ἐτέρου ἐλαχίστου συντρίμματος διακρίνεται μόνον κορμὸς δένδρου. Εἶναι ἄρα γε ἡ πίτυς τοῦ Σίνιδος (τοῦ Πιτυοκάμπου);

Ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει θὰ εἴχομεν ἐξ θεμάτων, ληφθέντα ἐκ τοῦ μύθου τοῦ Θησεῦς, ἧτοι ἀκριβῶς ὅσα ἀρκοῦσιν ὅπως πληρωθῶσι τὰ μεταξὺ τῶν τριγλύφων μιᾶς τῶν κυρίων προσώπων διακοσμητέα κενά.

Αἱ νέα αὐταὶ ἀνακαλύψεις καθιστῶσι φανερόν ὅτι, παρὰ τὴν ἐν ἀρχῇ ἐξενεχθεῖσαν ὑπόθεσιν τοῦ Homolle, καὶ αἱ τέσσαρες πλευραὶ τοῦ μνημείου ἦσαν κεκοσμημένα.

Καθ' ἃ λέγεται ἐν τῇ ἐκθέσει, μία τῶν πλαγιῶν προσώπων φαίνεται ὅτι ἦτο διηρημένη εἰς τὴν Γορουιδα καὶ τὴν Ἀμαζονομαχίαν, ἀποτελοῦσας συμπληρώματα τῶν ἄθλων τοῦ Ἡρακλέους καὶ τοῦ Θησεῦς, καὶ αἵτινες ἠδύναντο νὰ ἀποτελέσωσι ζευγὸς παραστάσεων, ὡς εἰκονίζουσαι μορφὰς ἀνθρώπων καὶ ζῶων (ἵππων βοῶν).

Ἡ τετάρτη πρόσοψις ἐνεφάνιζε σειράν περιέργων μαχῶν, ἃς μέχρι τοῦδε οὔτε μονομερῶς, οὔτε ἐν τῷ συνόλω αὐτῶν ἠδυνήθη νὰ ἐρμηνεύσω. Ἴσως θ' ἀπετέλουν σκηναὶ τῆς Γιγαντομαχίας, ἂν μὴ ἔλειπον οἱ θεοί, οἵτινες συνετέλεσαν κυρίως εἰς τὴν ἠτταν τῶν Γιγάντων καὶ ἂν δὲν ἦτο ἀμφίβολον ὅτι οἱ δικομαχόμενοι εἶναι θεοί. Εἰς ταῦτα προστιθέμεθα εἰσέτι ἵππον μετὰ ράχως στρογγύλης, ἔχοντα διαστάσεις μεγαλειτέρας τῶν μετοπῶν, καθ' ὅλα δὲ ὅμοιον πρὸς τὸν κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος ἀνακαλυφθέντα, ἀντιθέτως ὅμως διατεθειμένον· ἀμφοτέρω ἀπετέλουν ὡς φαίνεται τὰς δύο ἄκρας τοῦ θησαυροῦ, ἐπὶ τῆς κορυφῆς τῶν ἀετωμάτων. Ἐκκτέρου τούτων ἐπιβαίνει Ἀμαζών, σύμβολον τῶν μυθολογικῶν νικῶν καὶ

τοῦ τελευταίου κατὰ τῶν Περσῶν θριάμβου τῶν Ἀθηναίων.

Μεταξὺ τοῦ θησαυροῦ τῶν Ἀθηναίων καὶ τοῦ τῶν Σιφνίων εἰς ἀπόστασιν βημάτων τινῶν ἀπὸ τοῦ τοίχου, παρ' ὃν ἀνευρέθη τὸ παρελθὸν ἔτος ὁ ἀρχαϊκὸς Ἀπόλλων, ἔργον ἀργείου τεχνίτου, ἐξήχθησαν ἐκ τῆς γῆς τὸ σῶμα καὶ οἱ μηροὶ ἐτέρου ἀγάλματος καθ' ὅλα ὅμοιον καὶ ἴσων διαστάσεων. Τὰ δύο ἀγάλματα ὁμοιάζουσιν ἀλλήλοις τοσοῦτον, ὥστε φαίνονται ὡσεὶ ἦσαν ἐν καὶ τὸ αὐτό· βλέπων δὲ τις αὐτά, ἀναμνησκαται τῶν ἀγαλμάτων τοῦ Ἀπόλλωνος, ἅτινα ἀφιέρωσαν οἱ κάτοικοι τῶν Λιπαρῶν νήσων (τῶν νήσων τοῦ Αἰόλου) μετὰ τὴν ἐναντίον τῶν Τυρρητῶν νίκην αὐτῶν.

Ἑλληνικόν.

« Τὸ Ἑλληνικόν » εἶναι, λέγει ὁ κ. Homolle, « τοῖχος ὁμαλός, καίτοι τὰ θεμέλια αὐτοῦ δὲν εἶναι πάντοτε ὀριζόντεια, οὔτε ἐκτισμένα διὰ λίθων ὁμοίων, ὡς ἐν πολλοῖς ἄλλοις ἑλληνικοῖς τοίχοις, χρησιμεύουσι πρὸς στερέωσιν ἢ ὀχύρωσιν, τοῖχος, ποιούμενος διὰ τοῦτο ἀντίθεσιν πρὸς τὸ Πελασγικόν, ἀποτελούμενον ἐκ λίθων πολυγώνων ».

Ἡ ἐξερεύνησις τοῦ ἐδάφους ἀνωθεν καὶ κάτωθεν τοῦ Ἑλληνικοῦ ἔσχεν ὡς συνέπειαν τὴν ἀνακάλυψιν τῆς Ἱερᾶς ὁδοῦ μεταξὺ τοῦ θησαυροῦ τῶν Ἀθηναίων καὶ τῆς Πύλης τοῦ Τημέου. Περὶ τούτου ὁ κ. Homolle ἀποφαινεταὶ ἐν τῇ ἐκθέσει αὐτοῦ ὧδε:

Κατὰ τὰ τέλη τοῦ μαῖου ἀπέναντι τῆς μεγάλης ἐξέδρας, ἧς ὁ κ. Πόμποφ εἶχεν ἀναγνωρίσει τμημά τι καὶ ἦτις σήμερον ὀλοσχερῶς ἐξεχωματίσθη, ἀπεκαλύψαμεν ἕτερον ἡμικύκλιον, ἔχον διαστάσεις σχεδὸν ἴσας, περιβαλλόμενον ὑπὸ ὑψηλοῦ λιθίνου τοίχου, ἐγειρομένου ἐπὶ ὑψηλῶν βάσεων, ἀνυψουμένου δὲ ὑπεράνω τῆς ὁδοῦ κατὰ 1 μέτρον καὶ πλέον. Κατὰ μῆκος τοῦ τοίχου παρατηρεῖται βαθμὶς χαμηλὴ, ἐπὶ τῆς ὁποίας διακρίνονται τὰ ὀνόματα Ἀβας, Ἀκρίσιος, Λυγκεύς, Περσεύς, Ἡρακλῆς, ὡς καὶ τὸ τοῦ γλύπτου τῶν ἀγαλμάτων, ἧτοι Ἀντιφάνους τοῦ Ἀργείου. Τὸ περιέργον ὅμως εἶναι ὅτι, ἐνῶ ἡ ὑπογραφή εἶναι γεγραμμένη ἐξ ἀριστερῶν πρὸς τὰ δεξιὰ, ἅπαντα τὰ ὀνόματα τῶν ἡρώων εἶναι γεγραμμένα ἐκ δεξιῶν πρὸς τὰ ἀριστερά.

Ἀπέναντι τούτου ὑπῆρχεν ἕτερος θησαυρὸς τῶν Ἀργείων, συστάσεως ὁμοίας, καὶ σύμπλεγμα ἀγαλμάτων παριστῶν τοὺς Ἐπιγόνους. Παρὰ τοὺς Ἐπιγόνους ὑπῆρχον κατὰ τὴν διευθύνσιν τῆς Πύλης: 1ον. Οἱ «Ἐπτὰ», ἀφιερωθέντες ὡσαύτως ὑπὸ τῶν Ἀργείων. 2ον. Τὸ ἀπτικὸν σύμπλεγμα, εἰς ἀνάμνησιν τῆς ἐν Μαραθῶνι μάχης. 3ον. Ὁ Δούρειος ἵππος, ἕτερον δῶρον τοῦ Ἀργούς.

Πρὸς τὰ μνημεῖα τῶν βασιλείων τοῦ Ἀργούς συνέχεται κτίριον λίαν ἐπίμηκες ἀνάλογον πρὸς τὸ προηγουμένον. Τοῦτο εἶναι τὸ υπερήφανον τρόπαιον τοῦ Λυσάνδρου, ἐν ᾧ περιείχετο τεσσαρακοντάς ἀγάλματα.

Ἡ ἀνατολικὴ ἄκρα ἐγγίζει σχεδὸν πρὸς τὸν τοῖχον, ὅστις ἀνέρχεται κατ' εὐθείαν γραμμὴν τὸ πρᾶνές τοῦ ὄρους. Ὡστε δέον νὰ τοποθετηθῶσιν ἐκεῖθεν τῆς Ἱερᾶς

όδοῦ οἱ ὑπὸ τοῦ Παυσανίου ἐν ἀρχῇ τῆς περιγραφῆς τοῦ ἱεροῦ ἀναφερόμενοι θησαυροί· ὄντως δὲ ὁ Παυσανίας ἀναφέρει ὅτι οἱ θησαυροὶ οὗτοι ἔκειντο ἀπέναντι τοῦ μνημείου τῶν Αἰγός-Ποταμῶν. Ἡ τοιαύτη διάταξις συμπίπτει καὶ πρὸς τὴν ὑπὸ τοῦ Πόμπωφ ἀνακάλυψιν τοῦ ἀφιερώματος τῶν Τεγεατῶν, εὐρεθέντος ἐπὶ τῆς τῆς νοτίας τῆς ὁδοῦ ἀκρας.

Καθόσον ἀφορᾷ εἰς τὸν ταῦρον τῶν Κερκυραίων, ἔργον Θεοφράστου τοῦ Αἰγινήτου ἡ βᾶσις τούτου ἀνευρέθη εἰς ἀπόστασιν 100 μέτρων καὶ πλεόν ἀπὸ τῆς ἀρχικῆς αὐτοῦ θέσεως, ἐν τῇ ἀρχῇ τῆς Ἱερᾶς ὁδοῦ, ἀπέναντι τοῦ βωμοῦ τῶν Χίων.

Ἀνασυστήσαντες οὕτω τὰ περὶ τὴν Ἱερὰν ὁδὸν ἀπὸ τῶν θησαυρῶν τῶν Ἀργείων μέχρι τῆς πύλης τοῦ ἱεροῦ, ἀνερχόμεθα ἤδη πρὸς τὸν θησαυρὸν τῶν Ἀθηναίων.

Ἐξ ἀριστερῶν ὑπάρχει μέγα διάστημα κενόν, ἐν ᾧ διεσώζετο μόνον γωνία τοίχου. Δεξιόθεν παρατηρεῖται μικρὸς τετράγωνος θάλαμος, εἶτα δὲ ἕτερος ἡμιηραιπωμένος. Ἐκεῖ εὐρίσκατο κατὰ πᾶσαν πιθανότητα τὸ εἰς ἀνάμνησιν τῆς νίκης τῶν Ταραντίνων κατὰ τῶν Μεσσηπίων ἀνεγερθὲν μνημεῖον. Μεγάλῃ ἐπιγραφῇ διὰ χαρακτῆρων ἐχόντων ὕψος 10 ἑκατοστομέτρων εἶναι ἴσως ἐν τῶν ἀθηναικῶν αὐτοῦ λειψάνων.

Θησαυρὸς τῶν Σικωνίων.

Ἀπέναντι τοῦ πρὸς ὑποστήριξιν χρησιμεύοντος τοίχου καὶ εἰς ἐπίπεδον σημαντικῶς χαμηλότερον τοῦ τῆς ὁδοῦ σώζονται αἱ ἐκ πωριτου λίθου βᾶσις κτιρίου, ἔχοντος σχῆμα ἱεροῦ ἢ θησαυροῦ. Αἱ βᾶσις τοῦ οἰκοδομηματος, προχωροῦσαι εἰς ἱκανὸν ἐν τῷ παρθένῳ ἐδάφει βάθος ἀποτελοῦνται ἐξ ἀρχιτεκτονικῶν λειψάνων ἐκ νέου χρησιμποιηθέντων. Ἐν ταύταις ἀπαντῶσιν ἐπιστύλια, κίονες δωρικοῦ ρυθμοῦ καὶ λείψανα κυκλοτεροῦς κτιρίου. Ἐπὶ τῶν βᾶσεων τοῦ μνημείου τούτου, ἔνδοθεν καὶ περὶ αὐτῶν συνεσωρεύθησαν μετόπισι ἐκ πωριτου λίθου, ἔργα τοῦ σ' αἰῶνος, δι' ὧν εἰκονίζονται:

1) Οἱ Διόσκουροι καὶ ὁ Ἰδίας, ἄγοντες ἐκ Μεσσηνίας τὰς ἀγέλας τῶν βοῶν, οὓς ἀφῆρασαν, ἤτοι τὴν λείαν ἐκείνην, ἐνεκα τῆς ὁποίας περιήλθον εἰς ἔριδα, ἣτις δὲ ἀπέβη ὀλέθριον εἰς τὸν Κάστορα καὶ τὸν Ἰδην. Τὰ ὀνόματα εἶναι γεγραμμένα διὰ μελάνων γραμμῶν παρὰ τὰ πρόσωπα.

2) Κάπρος, περὶ οὗ ἐπιτρέπεται νὰ ὑποθέσωμεν ὅτι τὸ ἀντικείμενον αὐτοῦ παρελείφθη ἐκ τοῦ μύθου τῶν Διοσκουρῶν, διότι καὶ οὗτοι μετέσχον τῆς θήρας τοῦ Καλυδονίου κάπρου.

3) Δύο ἵππεις κατὰ μέτωπον, ὅπισθεν δὲ αὐτῶν πλοῖον, φέρον πολεμιστὰς, ὡς ἐξάγεται ἐκ τῶν διακρινόμενων ἀσπίδων. Ἐν τῷ μέσῳ ἴστανται ἐπὶ ποδῶς δύο ἄτομα κρούοντα κιθάραν. Τὰ ὀνόματα αὐτῶν ἐξηλείφθησαν ἐκτὸς τῆς καταλήξεως τοῦ ἑνός. Φαίνεται ὅτι οἱ δύο ἵππεις εἶναι πάλιν οἱ Διόσκουροι, ὅτι δὲ τὸ θέμα τῆς παραστάσεως παρελήφθη ἐκ τοῦ μύθου τῶν Ἀργοναυτῶν.

4) Κριός, ὅστις φαίνεται ὅτι ἔφερε καὶ ἄνθρωπον, ἴσως ὁ τῆς Ἑλλης (μῦθος τῶν Ἀργοναυτῶν).

5) Ἡ ἀπαγωγὴ τῆς Εὐρώπης.

Θησαυρὸς τῶν Σιφνίων.

Εἰς ἀπόστασιν ὀλίγων βημάτων πρὸς Δ ἐγείρεται δίκην προμαχώνος ὑψηλὸν τετράγωνον κτίριον, σθηριζόμενον ἀφ' ἑνός μὲν ἐπὶ τοῦ Ἑλληνικοῦ, ἀφ' ἑτέρου δὲ ἐπὶ τῆς Ἱερᾶς ὁδοῦ. Αἱ κάτω βᾶσις, αἰτίνες δὲν εἶναι κεκοιμημένοι ἀπεκρύπτοντο ὑπὸ τοῦ ἐδάφους, ἐγειρομένου ἀποτόμως ἢ δι' ἀνδῆρων, βαινόντων κατὰ μῆκος τῆς Ἱερᾶς ὁδοῦ, καὶ ἀνῆρχοντο μέχρι τοῦ ἐπιπέδου τοῦ μνημείου. Ἐν τῇ θέσει ταύτῃ ὑπῆρχε θησαυρός, ὃν ὁ Παυσανίας (I' 11, 2) χαρακτηρίζει ὡς τὸν θησαυρὸν τῶν Σιφνίων. Ἡ γνώμη ὅτι τὸ ἀνακαλυφθὲν τοῦτο κτίριον εἶναι ὁ θησαυρὸς τῶν Σιφνίων, δικαιολογεῖται διὰ τοῦ Ἡροδότου (3, 57), ἀναφέροντος ὅτι ὁ θησαυρὸς τῶν Σιφνίων ἦν ἐκ τῶν πλουσιωτάτων καὶ ὠραιοτάτων τῶν Δελφῶν. Ἐκτὸς τοῦ ὅτι ἡ θέσις τοῦ ἀποκαλυφθέντος κτιρίου εἶναι θαυμασία διὰ τὸν παρακάμπτοντα τὴν Ἱερὰν ὁδὸν, τὰ λείψανα τῶν ἐγγλύφων (ἀρχιτεκτονικὰ κοσμημάματα, ζωφόροι) παρέχουσι τὴν ἰδέαν κτιρίου, ἀνεγερθέντος διὰ μεγάλων δαπανῶν καὶ μετὰ περιέργου φροντίδος, ὅπως καταστῆ τέλειον.

Οὐδέποτε ἀπήντησα ἀρχιτεκτονικὰ σχέδια χαριέστερα, ἀρμονικώτερα καὶ κομψότερα τῶν διαφορῶν κοσμημάτων, τῶν διακοσμοῦντων τὰ ἐπιστύλια καὶ τὰς ζωφόρους. Τὸ μνημεῖον τοῦτο ἀποτελεῖ τοῦτ' αὐτὸ τὴν τελειοποίησιν τοῦ λήγοντος ἀρχαϊσμοῦ. Συντρίμματα καὶ λείψανα τοῦ διακόσμου τούτου περισυελέγησαν πανταχοῦ τοῦ ἱεροῦ. Ἐπειδὴ ὅμως ὀλόκληρα ἀντικείμενα εὐρέθησαν μόνον περὶ τῆς τοῦ θησαυροῦ τῶν Σιφνίων παρὰ τὰς τέσσαρας γωνίας, τὰ δὲ τμήματα τῶν γωνιῶν κείνται παρὰ τὰς τέσσαρας τοῦ κτιρίου γωνίας, ὅπως ἔπεσον, δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ὑπάρχη ἀμφιβολία περὶ τῆς προελεύσεως αὐτῶν.

Κατὰ ἰούλιον καὶ ἰούλιον ἰδρύθη καὶ ἕτερον κέντρον ἀνασκαφῶν ἐν τῷ μεταξύ τῆς ὑπ' ἀριθ. 138 καὶ τῆς ὑπ' ἀριθ. 169 οἰκίας περιλαμβανομένην χώρῳ. Ἐνταῦθα ἀπεκλύθη ἑλληνορωμαϊκὸς τάφος, ἐσκαμμένος ἐν τῷ ἐδάφει, δύο θολωταὶ κρύπται καὶ πολλαὶ σαρκοφάγοι, ἀπὸ πολλοῦ συληθεῖσαι.

Αἱ γενόμεναι ἀνασκαφαὶ ἤγαγον εἰς φῶς πολλὰς οἰκοδομὰς ὁμοιαζούσας πρὸς κατοικίας, μέγαν ὕδραγωγόν, φρέατα καὶ πολλοὺς τάφους λελαξευμένους ἐν κιτρίνῳ καὶ εὐπλάστῳ γῆ. Παρὰ τὸν ὕδραγωγὸν εὐρέθη ὀρειχάλκινον ἄγαλμα, δυστυχῶς ὠξειδωμένον, κατὰ τὸν τύπον τοῦ Δροσυφόρου, καὶ Ἀπόλλων ἀρχαϊκὸς ἐξ ὀρειχάλκου, ἀνέπαφος ἐξαίρεσει τοῦ κάτω μέρους τῶν βραχιόνων, ἔχων ὕψος 40 ἑκατοστομ. Ἐν τοῖς φρέασιν εὐρέθησαν πολλὰ συντρίμματα κεραικῶν ἢ ὀρειχαλκίων σκευῶν (τρίποδες λεβήτων, πτηγὸν μετὰ κεφαλῆς ἀνθρωπίνης). Ἐν τοῖς τάφοις, οἵτινες σχεδὸν πάντες ἐσυλήθησαν, ἐκτὸς ἀντικειμένων, ἀνευρέθησαν δοχεῖον μετὰ ἐρυθροθαφῶν γραφῶν τοῦ Δ' αἰῶνος καὶ συλλογὴ μυκηναϊκῶν σκευῶν, τεσσαράκοντα περίπου. Τὰ σκευῆ ταῦτα εἶναι ἐπαγγελματὰ διὰ στιλπνοῦ στρώματος, περικοσμοῦνται δὲ διὰ γραμμῶν παραλλήλων καὶ γεωμετρικῶν σχημάτων. Πλησίον τούτων εὐρέθη ξίφος τεθραυσμένον καὶ ἐγχειρίδιον.

Τέλος ἐν τῷ χώρῳ τοῦ ἱεροῦ ἀνεκαλύφθη κεφαλὴ ρωμαϊκῆ ἀνέπαφος, ὀρειχάλκινον ἀγαλμάτιον καὶ μέγα μαρμαρίνον ἀγαλμα τοῦ Ἀντινόου, ἐξ οὗ ἐλλείπουσι μόνον οἱ βραχίονες, τέχνης ἐξαιρέτου καὶ σπανίας.

ΤΟ ΕΝ ΒΙΕΝΝΗ ΣΥΝΕΔΡΙΟΝ

ΤΩΝ ΓΕΡΜΑΝΩΝ ΦΥΣΙΟΛΟΓΩΝ

Ἡ ἀεροπορικῆ.

Ὁ ἐκ Βερολίνου Χέρμαν Κράουζε πρὸ ἐτῶν ἀνεῦρε τὸ κέντρον τῆς κινήσεως τῶν φωνητικῶν χορδῶν ἐν τῷ κυρίως ἐγκεφάλῳ. Ἡδὴ ὁ καθηγητὴς Ὀνοδὴ διὰ δοκιμῶν ἐπὶ κυναρίων, ἐφαρμοσθεῖσάν ἐπὶ θέσεως, λίαν ἐγγὺς τῷ νοτιαίῳ μυελῷ κειμένης, ἀνεῦρε φωνητικὸν κέντρον μικρὸν ἄνωθεν τοῦ προμήκου μυελοῦ, κέντρον, ἢ τραμάτις τοῦ ὁποίου δι' ἐγκοπῆς συνεπάγεται πλήρη ἀπώλειαν τῆς φωνῆς. Ὡσαύτως καὶ ὁ ἐκ Τυβίγγης καθηγητὴς Γκροῦτσερ ὠμίλησε περὶ διὰ δοκιμῶν, ἐπὶ ζῶων γενομένων, ὑπ' αὐτοῦ παρατηρηθέντος φαινομένου τῆς ἀντιπερισταλτικῆς, καθ' ἃ ὁ ἐντερικὸς σωλὴν ἐκτελεῖ τὴν πέψιν οὐ μόνον ἀπὸ τοῦ στόματος πρὸς τὰ ἔντερα, ἀλλὰ καὶ ἀντιθέτως, διότι παρατηρήθη ὅτι θρεπτικαὶ οὐσίαι, εἰσαχθεῖσαι δι' ἐτέρας ὁδοῦ εἰς τὰ ἔντερα, ἀνευρέθησαν βραδύτερον ἐν καταστάσει πέψεως ἐν τῷ στομάχῳ.

Ἐν τῷ τμήματι τῆς ψυχιατρικῆς καὶ τῆς νευρολογίας ἐγένοντο σφοδραὶ συζητήσεις, καθ' ἃς ὁ δόκτωρ Γκρόσμαν ἐπραγματεύσατο τὸ ζήτημα τῆς δι' ὑποβολῆς (suggestion) θεραπείας παραλύσεων, βασιζομένων ἐπὶ ὀργανικῶν βάσεων, καταπολεμήσας τὴν γνώμην, ὅτι δὲν εἶναι δυνατόν νὰ ἐφαρμοσθῇ ἡ ὑπνωτικὴ ὑποβολὴ πρὸς θεραπείαν ὀργανικῶν παραλύσεων, καὶ εἰπὼν ὅτι καὶ αὐτὰ τὰ κατεστραμμένα νεῦρα διὰ τῆς θεραπευτικῆς ταύτης μεθόδου ἀναγεννῶνται. Πρὸς τοῦτο εἶπεν ὅτι διὰ τῆς ὑποβολῆς εἶναι δυνατόν νὰ ἐπενεχθῶσιν ἀνατομικαὶ ἐπὶ τοῦ δέρματος μεταβολαί, διότι κατώρθωσεν ὅπως, σημειῶν μόνον ἐπὶ τοῦ δέρματος γράμματα καὶ τὴν ὑποβολὴν ἐπὶ τοῦ ὑποκειμένου ἐφαρμόζων, καταστήσῃ διακριτὰ τὰ ἔχνη αὐτῶν ἀπὸ τοῦ πέριξ δέρματος. Ὁ κ. Γκρόσμαν προσέθετο ὅτι διὰ τοῦ ὑπνωτισμοῦ δυνατόν νὰ θεραπευθῇ ὀλοσχερῶς καὶ ἡ ἀποπληξία, ἣτις προκαλεῖ ἐκφυλισμὸν τῶν κατιόντων νεύρων. Ἐν τέλει ὁ κ. Γκρόσμαν ἀνέφερεν ὅτι διὰ τοῦ ὑπνωτισμοῦ κατώρθωσεν ἓνα γυνή, 94 ἐτῶν ἡλικίαν ἄγουσα καὶ κατακειμένη ἀκίνητος ἕνεκα προσβολῆς ἀποπληξίας, ἐγερθῆ καὶ περιπατῆ ἐν τῷ δωματίῳ.

Μετὰ τινὰ διάλεξιν τοῦ καθηγητοῦ Φορέλ (Ζυρίχης) περὶ τῆς δι' ὑποβολῆς θεραπείας, τὸν λόγον ἔλαβεν ὁ

ἐκ Βερολίνου καθηγητὴς Ζόλλυ, ὅπως ἀπαντήσῃ εἰς τοὺς ἀνωτέρω. Οὗτος διεμαρτηρήθη κατὰ τοῦ ὅτι ἡ ὑποβολὴ ταυτίζεται πρὸς τὴν φυσικὴν θεραπείαν, ὡς καὶ κατὰ τοῦ ἰσχυρισμοῦ, ὅτι διὰ τῆς ὑποβολῆς εἰσῆχθη νέος παράγων ἐν τῇ θεραπευτικῇ. Ἐτέρα σύγχυσις εἶναι, εἶπε, τὸ ὅτι ἡ ὑποβολὴ καὶ ὁ ὑπνωτισμὸς θεωροῦνται ὡς ἰσοδύναμα. Ἐπὶ τῇ παρατηρήσει τοῦ Ζόλλυ, ὅτι ὁ τοῦ μυστικισμοῦ χαρακτὴρ ἐπενεργεῖ ὀλεθρίως ἐπὶ τῆς φαντασίας τοῦ εἰς τὴν μέθοδον ταύτην ὑπόβαλλομένου, ὁ κ. Φορέλ ἀπήντησεν: Ἡ ὑποβολὴ εἶναι ἰδιότης ἀτομικῆ. Δὲν θέλομεν νὰ εἴμεθα μυστικισταί, ὁ δὲ μυστικισμὸς οὐδένα ἐχθρόν μεγαλείτερον ἔχει τὸ σύστημα τῆς ὑποβολῆς ἐπληξῆς καιρίως τὸν μυστικισμὸν, διότι ἐπέχυσε φῶς ἐπὶ τῶν μεγίστων ἀσφαπειῶν.

Ἐν τῷ τμήματι τῆς στρατιωτικῆς ὑγιεινῆς ὁ δόκτωρ Γιάντσεν ὠμίλησε περὶ ψυχικῶν νοσημάτων ἐν τῷ στρατῷ. Ἐν τῷ τμήματι τῆς ὀδοντοιατρικῆς ὁ δόκτωρ Κλέμιχ εἶπεν ὅτι λίαν αὐστηρῶς ἐξαγοράζονται αἱ διὰ τῆς ἀναισθησίας ἐπιζητούμεναι ἀνώδυνοι ὀδοντοιατρικαὶ ἐνέργειαι, ἐνῷ τούναντίον ὁ ὑπνωτισμὸς καὶ ἡ ὑποβολὴ καταστέλλουσιν ὀλοσχερῶς τοὺς πόνους ἢ ἐλαττοῦσιν αὐτούς. Εἰς τὰς δηλώσεις ταύτας ἀπαντῶν ὁ δόκτωρ Μπλάιχστάινερ εἶπεν ὅτι ὁ προλαήσας λίαν ἐλαφρῶς τῇ καρδίᾳ ἐπέκρινε τὴν ἀξίαν τῆς κοκαίνης, διότι ἀπὸ τοῦ 1878 μετεχειρίσθη (ὁ Μπλάιχστάινερ) 750 γραμμάρια κοκαίνης, τὰ δὲ διὰ τὴν ἀναισθησίαν πλεονεκτήματα τῆς κοκαίνης οὐδεὶς χειρουργὸς ἀρνεῖται.

Ἐν τῷ τμήματι τῆς φαρμακευτικῆς ὁ καθηγητὴς Τίρς ὠμίλησε περὶ τῶν προϊόντων τῶν ἐκκρίσεων καὶ τῆς χημικῆς αὐτῶν συνθέσεως.

Ἐν τῷ αὐτῷ τμήματι τῇ ἐπιούσῃ ὁ χημικὸς δόκτωρ Ἀδόλφος Ζὸλ(Βιέννης) ὠμίλησε περὶ «πειραμάτων ἐπὶ τῆς ἀξίας τῶν ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον χρησιμοποιοιμένων μεθόδων πρὸς ἀπόδειξιν τῆς ὑπάρξεως ζαχάρους ἐν τῷ οὐρῳ».

Ἐν τῷ τμήματι τῆς λουτρολογίας ὁ αὐτοκρατορικὸς σύμβουλος δόκτωρ Στράιμπερ (Βιέννης) ὠμίλησε περὶ τῆς θεραπείας χρονίων δυσκολιῶν καὶ πεπτικῶν διαταράξεων διὰ χειρομαλάξεως (massage) καὶ θεραπευτικῆς γυμναστικῆς. Ἐν τῷ αὐτῷ τμήματι ὠμίλησεν ὁ ἐκ Βιέννης Μαξιμιλιανὸς Ρότ, περὶ τῆς «νεωτέρας μηχανοθεραπευτικῆς καὶ τῆς μεθόδου τοῦ Τσάνδερ».

Ἐν τῷ τμήματι τῆς γεωδαισίας καὶ χαρτογραφίας ὁ ἐκ Βιέννης Χάρτεντουρ ὠμίλησε περὶ τῆς γεωγραφικῆς κατανομῆς τῶν λαῶν καὶ τῶν γλωσσῶν ἐν Εὐρώπῃ.

Τὸ τμήμα τῆς ἀστρονομίας ἀντὶ τῆς μετὰ μεσημβρίαν συνεδρίας ἐξέδραμε μετ' ἄλλων μελῶν τοῦ συνεδρίου εἰς τὸ ἀστεροσκοπεῖον, διαμείναν αὐτόθι μέχρι τῆς νυκτός.

Κατὰ τὴν συνεδρίαν τῆς 14)26 Σεπτεμβρίου ὁ καθηγητὴς Τούμας ἐξετέλεσεν ἐν τῇ αἰθούσῃ τοῦ φυσιολογικοῦ ἰνστιτούτου ἠλεκτρικὰ πειράματα τοῦ ἐκ Παρισίων φυσικοῦ Τεσλά, ἀφορῶντα εἰς ἀπόδειξιν νόμων τινῶν τῆς μεταβολῆς τῆς διευθύνσεως τῶν διὰ συρμάτων διερχομένων ἠλεκτρικῶν ρευμάτων.

(Ἀκολουθεῖ).

*) Ἴδε ἀριθ. 44, σελ. 877—880.

ΔΡΑΜΑΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ.

Ἡ Ὁ θ έ λ λ ο ς τοῦ Βέρδιν ἐν Παρισίαις.—ΧΡΟΝΙΚΑ.

Τὸ μέγα προτελευταῖον ἔργον τοῦ ἐκ τοῦ μικροῦ χωρίου Busselo μεγάλου μελοποιοῦ Verdi, ὁ Ὁ θ έ λ λ ο ς, λυρικὸν δράμα εἰς πράξεις τέσσαρας, οὐ τὰ ἔπη ἐποίησε κατὰ τὸ σεκιδήρειον δρᾶμα ὁ ἐπίσης μελοποιὸς Arrigo Boito, ἐξετελέσθη πρὸ ὀκταμῆρου περιποῦ ἐν τῷ Μεγάλῳ Μελοδράματι τῶν Παρισίων κατὰ ἐκδοσιν γαλλικὴν τῶν Camille Du Locle καὶ A. Boito. Τὴν ἐπιούσαν τῆς πρώτης, ἅπασαι αἱ ἡμεριδίδες τῶν Παρισίων παρέσχον τοῖς ἀναγνώσταῖς αὐτῶν πολυστήλους ἀναλύσεις τοῦ δράματος καὶ εὐνοικατάτας γνώμας περὶ τοῦ μέλους. Ἄπασαι δὲ τὸν θαυμασμὸν αὐτῶν ἐξεδήλουν πρὸς ἐκεῖνον, ὅστις, καίπερ τὸ ὀγδοηκοστὸν (ἔγενν. τῇ 9 ὀκτωβρ. 1814) ἄγων ἔτος τῆς ἡλικίας αὐτοῦ, ἀκμαῖος καὶ νεάζων τυγχάνει ὦν καὶ ὡς ἐξήκοντούτης παρίσταται, πρὸς ἐκεῖνον, ὅστις κατ' εὐφυῆ γαλάτῃν θαυμαστὴν αὐτοῦ ἔχει «τὴν αἰωνίαν νεότητα, τὴν τῆς ἀθανασίας». Δὲν ἐπιτρέπει ἡμῖν ἀτυχῶς ὁ χῶρος ἵνα ἐκτενῶς ὁμιλήσωμεν περὶ τῶν κρίσεων τοῦ παρισινοῦ τύπου ἐπὶ τοῦ Ὁ θ έ λ λ ο υ, περὶ δὲ τοῦ Βέρδιν ἱκανὰ ἐγράψαμεν, ὅτε ἐν τῇ γαλλικῇ πρωτευούσῃ τὸ νεώτατον αὐτοῦ ἔργον ὁ Falstaff ἐξετελέσθη, ἐπίσης παρόντος ὡς νῦν τοῦ Βέρδιν, καὶ σὺν αὐτῷ τῶν φίλων καὶ συνεργατῶν αὐτοῦ Boito καὶ Ricordi.

Νῦν θὰ περιορισθῶμεν μόνον εἰς τὰς τιμὰς, ὧν ἔτυχε ὁ μέγας μελοποιὸς κατὰ τὴν πρώτην τοῦ Ὁ θ έ λ λ ο υ αὐτοῦ. Ὁ Βέρδιν κατὰ τὴν πρώτην πράξιν εὐρίσκειτο εἰς τὸ βᾶθος τοῦ θεωρείου τῆς διευθύνσεως. Ἐξελθὼν δὲ μετὰ τὸ πέρας τῆς πράξεως ὅπως μεταβάς συγχαρῆ τοῖς ἑρμηνεύσι τοῦ ἔργου αὐτοῦ, συναντᾷ τὸν ἐπὶ τῶν Ὁραίων τεχνῶν ὑπουργόν, τὸν συνταγματάρχην Chamoin μετὰ τοῦ πρεσβευτοῦ τῆς Ἰταλίας κ. Ressenan, οἵτινες ἤρχοντο πρὸς αὐτὸν ὅπως ἐν ὀνόματι τοῦ παρευρεθέντος ἐν τῇ παραστάσει προέδρου τῆς Γαλλικῆς Δημοκρατίας Casimir-Perier προσκαλέσωσι τὸν ἔξοχον καλλιτέχνην εἰς τὸ θεωρεῖον αὐτοῦ.

Οὕτως ὁ Βέρδιν ἐσπευσε εἰς τὸ προεδρικὸν θεωρεῖον παρακολουθούμενος ὑπὸ μεγάλου πλήθους. Ἐν τῷ προεδρικῷ θεωρείῳ μετὰ τὴν θερμὴν δεξιῶσιν ἦν ἐπιρῆσατο τῷ Βέρδιν ὁ πρόεδρος, ἐπέδωκε τῷ μελοποιῷ τοῦ Ὁ θ έ λ λ ο υ τὰ σήματα τοῦ Μεγαλοσταύρου τῆς Λεγεῶνος τῆς Τιμῆς, ἐπιλέγων : «Λογίζομαι κατὰ τοσοῦτον μᾶλλον εὐτυχῆς, εἶπεν ὁ κ. Casimir-Perier ἐν προφανεί συγκινήσει, ἐπιδιδούς ἡμῖν τὰ σήματα ταῦτα, καθ' ὅσον ἐν τῇ νεότητί μου προσκαλέσατε τὴν πρώτην μεγάλην μουσικὴν μου συγκίνησιν. Ἡ Γαλλία πάντοτε λογιζέται εὐτυχῆς ἰδίᾳ ἐαυτῆς τὰς ξένας δόξας οἰομένη καὶ ἀποδεικνύουσα αὐταῖς τὸν μέγαν αὐτῆς θαυμασμὸν. Τὸ διάταγμα, ὅπερ καθίστησιν ἡμᾶς μεγαλοστάυρον τῆς Λεγεῶνος τῆς τιμῆς φέρει μόνην τὴν ὑπογραφήν τοῦ ἐπὶ τῶν ἐξωτερικῶν ὑπουργοῦ, ἀλλ' ἐστὲ βέβαιος ὅτι

πάντες οἱ συνάδελφοι αὐτοῦ εὐτυχεῖς θὰ ἐλογίζοντο προσυπογράφοντες αὐτό».

Μετὰ τοὺς λόγους τούτους ὁ κ. Casimir-Perier παρεκάλεσε τὸν Βέρδιν νὰ ἀκούσῃ παρ' αὐτῷ τὴν δευτέραν πράξιν τοῦ ἔργου αὐτοῦ. Ὅτε δὲ ὁ Βέρδιν φέρων τὴν ἐρυθρὰν τανίαν τοῦ παρασήμου ἐφάνη ἐν τῷ θεωρείῳ, οἱ πάντες φρενιτιωδῶς ἀνευφήμησαν αὐτοῦ. Μετὰ τέλος τῆς δευτέρας πράξεως οἱ μὲν αἰδοὶ δις προσεκλήθησαν ἐπὶ τῆς σκηνῆς, ὁ δὲ Βέρδιν αὐθις ἀνευφήμηθη, χαιρετίσας δὲ τρεῖς, ἔχων τὴν χεῖρα ἐπὶ τῆς καρδίας, κατέλιπε τὸ προεδρικὸν θεωρεῖον καὶ μετὰ τῆς αὐτῆς συνοδείας μετέβη εἰς τὸ θεωρεῖον τῆς διευθύνσεως, ἔνθα συγκινητικῆ συμβαίνει σκηνή. Ὁ κατὰ τρία ἔπη πρεσβύτερος τοῦ Βέρδιν μελοποιὸς τοῦ Ἄ μ λ έ τ ο υ καὶ τῆς γλυκυτάτης Mignon Abroise Thomas ῥίπτεται εἰς τὸν τράχηλον τοῦ μεγάλου συναδέλφου αὐτοῦ, ἐλκεί αὐτὸν πρὸς τὴν καρδίαν καὶ χύνει ἐπὶ τῆς ἐρυθρᾶς ταινίας, δι' ἧς καὶ αὐτὸς πρὸ τινος ἐπὶ τῇ χλιδοστῇ τῆς Mignon ἐτιμήθη, ἄφθονα δάκρυα.

Τοῦ πέρατος δὲ τῆς παραστάσεως ἐλθόντος, τὸ ἀκροατήριον ἀνευφήμησε τοὺς αἰδοὺς, ἀνευφήμησεν αὐθις τὸν μέγαν διδάσκαλον, ὅστις προέβη εἰς τὸ ἔμπροσθεν μέρος τοῦ θεωρείου. Ὁ ἐνθουσιασμὸς καὶ ἡ συγκίνησις ἦν ἀπερίγραπτος. Τοῦτο δὲ δεικνύει καὶ τὸ ἐπαναλαμβάνομεν κατὰ τὴν ἐξοδὸν ἐκ τοῦ θεάτρου, ὅπερ ἐλήφθη ἐκ τῆς ἐν τῷ Ὁ θ έ λ λ ο υ σκηνῆς τοῦ μανδηλίου :

Avez toujours vot'mouchoir dans la poche
On ne sait pas ce qui peut arriver !

Τὸ σχῆμα τοῦ Δεσδαίμονος ὑπεδύσατο ἡ διαπρεπῆς Rose Carron, ἣτις ὑπῆρξε θαυμασία, τὸ δὲ τοῦ Ὁθέλλου ὁ Saléza, λίαν ἐπίσης ἐπιτυχῶν. Ἀλλὰ τὸ κέντρον τῆς ἐπιτυχίας ἦν ὁ τὸ σχῆμα τοῦ Ἰάγου ὑποδύμενος προσφιλῆς τοῦ Βέρδιν αἰδοῦς Maurel, ὁ τὸ σχῆμα διαπλάσας ἐν Ἰταλίᾳ.

ΧΡΟΝΙΚΑ. Ἀφίκετο ἐνταῦθα ὅπως δώση σειράν εἰκοσι παραστάσεων ἐν τῷ χειμερινῷ θεάτρῳ Μνηματῶν Ἰταλικῆς θίασος μελοδραματίων. Ὁ θίασος οὗτος, ὅστις πέρσει ἤτο ἐν Ἀθήναις, προέρχεται νῦν ἐκ Πόρτ-Σάϊδ τῆς Αἰγύπτου.

— Ὁ ἰταλικὸς θίασος μελοδραματίων τῆς Ὁμοιοῖας ἐξακολουθήσει καὶ κατὰ τὸν χειμῶνα τὰς παραστάσεις αὐτοῦ ἐν τῷ χειμερινῷ θεάτρῳ, προσλαμβάνων νέους καλλιτέχνας πρὸς ἐκτέλεσιν καὶ μελοδραμάτων.

— Ἐν Ἀθήναις ἐδιδάχθη κατ' αὐτὰς νέον δρᾶμα, ἐπιγραφόμενον ἢ Μοναχῆ, ποιηθὲν δὲ ὑπὸ τῆς δεσποινίδος Εὐγενίας Ζωγράφου. Ἡ ὑπόθεσις τοῦ δράματος ἐλήφθη ἐκ τῆς βυζαντινῆς ἱστορίας.

— Τὸ ζήτημα τῶν δύο Δουκισσῶν Κλέωνος Παγαβῆ καὶ Victorien Sardou φαίνεται λήξαν κατὰ τὴν ἐπιθυμίαν τοῦ ἡμετέρου δραματικοῦ, διότι τὸ νέον δρᾶμα τοῦ γαλάτου δραματικοῦ ἐπεγράφη ἤδη Gismonda. Αἱ δοκιμαὶ τοῦ ἔργου τούτου ἐν τῇ Renaissance διεξάγονται μετὰ ζωηρότητος, ἡ δὲ πρώτη ὠρίσθη τῇ ἐπιούσῃ πέμπτῃ, 13)25 ἐνεστῶτος.

ΟΔ. ΑΝΔΡΕΑΔΗΣ.

Ἡ ἐπεύθυνος ΧΡΥΣΟΣΘΕΝΗΣ ΙΩΑΝΝΙΔΗΣ

Κωνσταντινουπόλεως-Πύρον Τυπολитоγραφεῖον ΝΕΟΛΟΓΟΥ